

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ - ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ - ΔΗΜ. ΖΗΣΗ Κ. Α.

1345

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

για την πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου

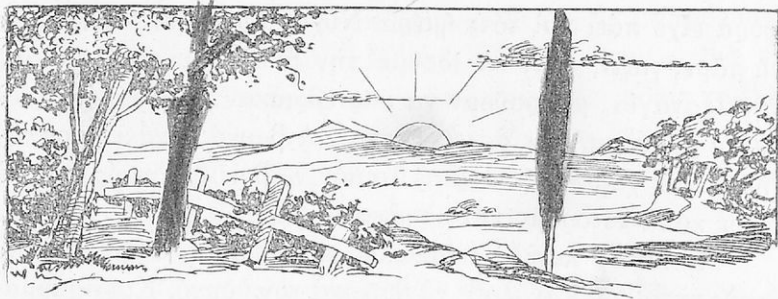
$$\begin{array}{r|l} \frac{5}{2} & \frac{2}{4} \\ \frac{3}{2} & \times \end{array} \left\{ \begin{array}{l} \frac{5}{2} \\ \frac{1}{6} \end{array} \right. \begin{array}{l} \frac{3}{4} \\ \frac{11}{36} \end{array}$$

$$\frac{2}{2} \frac{4 \times 4}{3 \times 5} \frac{6}{10}$$

ΤΕΥΧΟΣ Β'

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1945

Η ΑΝΑΤΟΛΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΑΠΟ ΜΙΑ ΒΟΥΝΟΚΟΡΦΗ

Αυτό τὸ ψηλὸ βουνὸ μὲ τὸ ἐκκλησάκι τῆς Παναγίας στὴν κορφή ἦταν ἕνας πειρασμὸς γιὰ μένα τὶς δυὸ τρεῖς μέρες, ποὺ ἔμεινα στὸ χωριό. "Εἶσι ψηλὸ κι ἀπομονωμένο ἀπὸ τ' ἄλλα, ὅπως τὸ ἔβλεπα, φανταζόμουν τὴν ὠραία θεά, ποὺ θὰ εἶχε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω.

Στὶς διάφορες λοιπὸν ὁμιλίες μὲ τοὺς χωριάτες ὄλο γι' αὐτὸ κουβέντιαζα καὶ ρωτοῦσα. "Ἦθελα νὰ πάω κι ἀποφάσι-σα, ἔστω καὶ μόνος μου νὰ πάω, ἂν ἦταν δυνατὸ καὶ νύχτα μάλιστα, γιὰ νὰ ἰδῶ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Μόνος μου ὅμως νὰ πάω ἦταν ἀδύνατο, καὶ μάλιστα νύ-χτα, γιὰτὶ δρόμος δὲν ἦταν, ἀλλὰ ἕνα μονοπάτι γνωστὸ μόνο στοὺς νεόπλιους καὶ μάλιστα ἐπικίνδυνο σὲ μερικὰ μέρη.

"Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθῆ συντροφιὰ. Τὸ δάσκαλο τὸν εἶχα σίγουρο, γιὰτὶ ἦταν τόσο καλός, ποὺ κι' ἕνα μικρὸ παιδι ἂν τοῦ ἔλεγε «πᾶμε, δάσκαλε, στὴν Παναγία;», θὰ κοκκίνιζε καὶ θάλεγε «πᾶμε». Ἀλλὰ ἦταν κι αὐτὸς ξένος καὶ μόνο μιὰ

φορά είχε πάει και τότε ημέρα. Νύχτα όμως δὲν ἀναλάβαινε νὰ πᾶμε, γιατί, ἀντὶ νὰ ἰδοῦμε τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἀπὸ τὴν Παναγία, μποροῦσαν νὰ μᾶς ἔβρισκαν γκρεμισμένους σὲ καμιὰ χαράδρα. Δὲν ἀστειεύονται τὰ βουνά· λιγάκι παραπάτησες, πᾶς χαμένος! Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ βρεθῆ ὁδηγός, πού νὰ ἤξερε καλὰ τὸ δρόμο καὶ μὲ κλειστὰ μάτια.

Ὁ καλὸς λοιπὸν δάσκαλος, πού δὲν ἀρνιόταν τίποτε στοὺς κατοίκους, ἀνάλαβε νὰ βρῆ καὶ τὸν ὁδηγό. Καὶ πραγματικά, ἀντὶ γιὰ ἕνας βρέθηκαν δυό, ὁ Μῆτρος κι ὁ Σπύρος. Πῆραν μάλιστα καὶ τὰ δίκανά τους καὶ τὰ ζαγάρια τους νὰ βαρέσουν λαγό. Ἐγὼ τοὺς διαβεβαίωνα γελώντας, πὼς ἄδικα παίρνουν δίκανα, γιατί ὅταν εἶμαι ἐγὼ μαζὶ μὲ κυνηγὸ ἢ ὅταν πρόκειται νὰ φάω κι ἐγὼ ἀπὸ τὸ κυνήγι, δὲ βαρεῖ ποτὲ κανένας τίποτε. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐπέμεναν καὶ τὸ εἶχαν σίγουρο, πὼς τὸ βράδυ θὰ φᾶμε λαγό. †

Συμφωνήσαμε λοιπὸν στὶς δυὸ μετὰ τὰ μεσάνυχτα νὰ ξεκινήσουμε, γιὰ νὰ εἴμαστε νωρὶς στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ. Ἀνάλαβε ὁ δάσκαλος νὰ μᾶς ξυπνήσῃ στὴν ὥρα. Ἀλλά, ἂν καὶ καθὼς ἔλεγε ἔβαλε τὸ χέρι του ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, γιὰ νὰ μὴν ἀποκοιμηθῆ βαριά, τὸν πῆρε βαρὺ γλυκό... †

† Ἀλλ' ἐγὼ, πού ἤμουν ὁ πιὸ ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὴν ἐκδρομὴ, στὶς δυὸ παρὰ τέταρτο ἤμουν στὸ πόδι. Ἐύπνησα τὸ δάσκαλο, πού τὸ χέρι του, καθὼς ἀποδείχτηκε ὕστερα, εἶχε φύγει ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ὁ δάσκαλος ξύπνησε τὸ Σπύρο, ὁ Σπύρος τὸ Μῆτρο. Σφυρίγματα ἀκούονταν στὸ χωριό, γιὰ νὰ συνεννοηθοῦμε. Οἱ σκύλοι ὅλοι τοῦ χωριοῦ ἦταν σὲ συναγερμὸ ἀπὸ τὰ σφυρίγματά μας, μερικὰ παράθυρα ἄνοιγαν καὶ νυσταγμένοι οἱ ἄνθρωποι ρωτοῦσαν τί τρέχει. Τέλος ὅλοι συναντηθήκαμε στὴ βρύση.

Ξεκινήσαμε. Ὁ δάσκαλος ἔφερεν ἕνα ταγάρι μὲ τρόφιμα, ὁ Σπύρος τὸ δίκανό του, ὁ Μῆτρος τὸ δίκανό του κι ἐγὼ τὸ φανάρι. Τὸ σκοτάδι ἦταν πυκνὸ καὶ τὸ φανάρι μόλις κατόρθωνε νὰ τὸ διαλύσῃ σὲ ἀπόσταση δυὸ μέτρων. Ἐκεῖ πού βαδίζαμε σιωπηλοί, ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο στὸν ἀπότομο ἀνήφορο καὶ τὰ μάτια ἔψαχναν προσεκτικὰ τὴ γῆ, ἔξαφνα τὸ φῶς τοῦ φαναριοῦ ἔπεφτε σὲ κανένα δέντρο καὶ φώτιζε τὸν κορμό του. Ὅπως παρουσιαζόταν ἔξαφνα μπροστά μας, ἔμοιαζε τὸ δέντρο μὲ πελώριο φύλακα, πού μᾶς ἔφραζε τὸ δρόμο νὰ μὴν προχωρήσωμε ψηλότερα, νὰ μὴ διαταράξωμε τὴ σιγὴ τοῦ βουνοῦ.

Ἀνεβαίναμε, ἀνεβαίναμε καὶ τὸ δροσερὸ ἀεράκι τοῦ βουνοῦ ἔδιωχνε τὸν ὕπνο καὶ τὴν κούραση. Δὲν ἀκούοταν τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον ὁ ξερὸς κρότος, πού ἔκαναν τὰ πόδια μας πατώντας τὰ χαλίκια. X

X Ἐξαφνα τὴ σιγὴ τῆς νύχτας διέκοψε τὸ γλυκὸ κελήδημα ἑνὸς κορυδαλλοῦ. Αὐτὸ ἦταν τὸ σύνθημα· ἀμέσως ἑκατοντάδες ἄλλων φωνῶν ἔκαμαν συναυλία, πού μόνο οἱ βοσκοὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ ἔχουν τὴν εὐτυχία νὰ τὴν ἀκοῦν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ θόλο τοῦ οὐρανοῦ. P

— Ἀποκαλυφτῆτε, τοὺς εἶπα, εἶναι ἡ πρωινὴ προσευχὴ τῶν πουλιῶν!

— Πηγαίνωμε, πηγαίνωμε, εἶπε ὁ Μῆτρος. Μᾶς πῆρε ἡ αὐγὴ, ξύπνησε ὁ κατσουλιέρης!

X Κι ἀνεβαίναμε κι ἀνεβαίναμε καὶ κεληδοῦσαν οἱ κορυδαλλοὶ καὶ φυσοῦσε τὸ δροσερὸ ἀεράκι τοῦ βουνοῦ. Πού καὶ πού τὸ φανάρι μας φώτιζε πλαγιᾶς σκεπασμένες μὲ τρυφερὸ χορτάρι, πού καὶ πού μᾶς ἔδειχνε τὸ χεῖλος γκρεμῶν, πού κάτω κάτω, τὸ πυκνὸ σκοτάδι ἔκρυβε τὸν πυθμένα τους. Κρούος

φόβος μ' ἔλιανε, ὅταν ἔριχνα τὴ ματιά μου πρὸς τὰ κάτω.

Νόμιζα, ὅτι ἂν ἔπεφτα ἐκεῖ, θὰ κατέβαινα γιὰ πάντα σὲ μιὰν ἄβυσσο γεμάτη ἀπὸ πηχτὸ σκοτάδι.

Σ' ἓνα στρίψιμο τοῦ μονοπατιοῦ τὸ φανάρι ἔξαφνα φώτισε μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη ἔκταση ἄσπρη.

— Τί εἶναι τοῦτο;

— Χιόνι.

— Χιόνι;

— Ναί, χιόνι. Ἐδῶ οἱ τσοπάνηδες ἔχουν παγωτὸ δωρεάν!

Σὲ λίγο φτάσαμε στὴν κορφή. Ἄ! ἐπὶ τέλους φτάσαμε. Τί ἀνήφορος, τί κόπος, τί ἰδρώτας, ἀλλὰ καὶ τί ἀπόλαυση τώρα!

Νύχτα ἀκόμη, σκοτάδι σὲ ὅλη τὴ γῆ.

Στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ εἶναι ἡ ἐκκλησίτσα τῆς Παναγίας. Κάποιος φιλόθρησκος τὴν ἔχτισε καὶ γιὰ νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ ἀπὸ τὶς ἄγριες ἐπιδρομὲς τῆς φύσης, τὴν ἔκανε ὅλη μὲ τσιμέντο. Μὲ τσιμέντο τοὺς τοίχους, μὲ τσιμέντο τὴ στέγη. Ποῦ μπορεῖ νὰ σταθῇ ἐδῶ πάνω κεραμίδι ἀπὸ τὸν πάγο καὶ τοὺς ἀνέμους! Ἀπὸ τ' ἀστροπελέκια ὅμως δὲ μπόρεσε νὰ τὴ φυλάξῃ καὶ τῆς ἔχουν ὀργώσει τὴ στέγη.

Ἄχ, Παναγίτσα μου! Ἄνοιξε τὴν πόρτα σου νὰ μποῦμε μέσα! Ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά σου νὰ μᾶς ζεστάνῃς! Κρῦο, κρῦο πολὺ καὶ εἴμαστε καὶ ἰδρωμένοι. Ἀλλὰ ἡ πόρτα ἦταν κλειστή καὶ τὴν Παναγίτσα δὲν τὴ βλέπαμε ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παραθυράκι νὰ κάθεται μὲ τὸ Χριστούλη στὴν ἀγκαλιά, γιατί τὸ καντήλι ἦταν σβησμένο.

Ἄχ, ἦλιε μου! Ἐβγα νὰ μᾶς ζεστάνῃς. Γιὰ σένα ἀνεβήκαμε τόσον ἀνήφορο, χύσαμε τόσον ἰδρώτα· ἔβγα νὰ σὲ θαν-

μάσωμε και να ζεσταθοῦμε. Ἄλλὰ ὁ ἥλιος δὲ βιάζεται. Φωτίζει τώρα και ζεσταίνει ἄλλους ἀνθρώπους. Δὲν ἦρθε ἀκόμη ἡ δική μας σειρά. Τὸ πανωφόρι δὲν ἀρκεῖ νὰ μᾶς προστατεύσῃ ἀπὸ τὸ κρύο. Τρέχομε ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τῆς ἐκκλησίας στὴν ἄλλη γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὸν ἄνεμο, ἀλλὰ στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ φυσοῦν μαζί ὅλοι οἱ ἄνεμοι. Ἐκεῖ ἀνταμώνουν και θεριεύουν.

Ἐκεῖ ὁμως πὺ ἐτρεμα ἀπὸ τὸ κρύο, εἶδα νὰ ἐξέχῃ ἀπὸ τὸ ταγάρι τῶν τροφίμων ἕνας φελλός. Θυμήθηκα τὸ κρασί, τ' αὐγά, τὸ τυρὶ και τὰ ψάρια. Δὲν ἔχασα καιρό, ἔφαγα καλά, ἤπια λιγάκι κρασί και ζεστάθηκα λίγο. Καὶ ὅση ὥρα ἐγὼ ἔτρωγα σὰ βασιλιάς, ἔχοντας κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου ὅλο τὸν κόσμο, οἱ κορυδαλλοὶ ἐξακολουθοῦσαν τὴν πρωινὴ προσευχή τους.

Τέλος, πέρα κατὰ τὴν ἀνατολή, πίσω ἀπὸ τὸν Ἐλιζώνα, ἄρχισε ὁ οὐρανὸς λίγο λίγο νὰ γαλακτώνεται. Πίσω, κατὰ τὴ δύση και κάτω στὶς λαγκαδιές, πηχτὸ σκοτάδι. Τὸ τριανταφυλλὶ χρῶμα, πάλι λίγο λίγο, γινόταν βαθύτερο κι ἕνα συννεφάκι στὴν ἀνατολή, στὸ κάτω μέρος, φόρεσε ἕνα λεπτὸ κορδόνι χρυσό. Τέλος ἡ «ροδοδάκτυλη αὐγὴ» παρουσιάστηκε μὲ ὅλη τῆς τῆ μεγαλοπρέπεια. Οἱ κορυδαλλοὶ «τὸ ἔλεγαν» γλυκύτερα τώρα. Ἴσως ἔτσι μοῦ φαινόταν, πιθανὸν ὁμως αὐτὰ τὰ πουλιὰ νὰ ἐνθουσιάζονται μὲ τὴ «ροδοδάκτυλη»

Και ἀφοῦ πιά τὸ συννεφάκι ἔγινε ὅλο χρυσό, ἄρχισε νὰ φαίνεται λίγο λίγο κι ὁ ἥλιος. Παρ' ὀλίγο νὰ ζητωκραυγᾶσω, ὅταν τὸν εἶδα νὰ βγαίνει, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ τὸν θαυμάσω και θὰ ζεσταθῶ. Τὸ πρῶτο ἔγινε, τὸ δεύτερο ὁμως ὄχι.

Κι ἀλήθεια, ὅταν πιά ὀλόκληρος ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα, δὲ γνωρίζω ἀπὸ ποιά ἀτμοσφαιρικὴ αἰτία, φάνηκε

για λίγες στιγμές σαν ένα πελώριο χρυσό μανιτάρι. Πρώτη φορά στη ζωή μου τὸν εἶδα ἔτσι. Τί θέαμα ἦταν ἐκεῖνο. Τί μεγαλοπρέπεια! Ἄξιζε τὸν κόπο καὶ διπλάσιο ἀνήφορο νὰ περάση κανεὶς, γιὰ νὰ ἰδῆ τέτοιον ἥλιο. Ὅταν πλέον ὑψώθηκε ἀκόμη, πῆρε τὸ στρογγυλὸ σχῆμα του. Ἄλλά, περιεργο πράμα, ἦταν γυμνὸς ἀπὸ ἀκτίνες καὶ φαινόταν σὰ μεγάλο φεγγάρι. Πέρασε λίγη ὥρα καὶ τότε ἔστειλε τὶς πρώτες ἀκτίνες του, πρώτα σὲ μᾶς, ποὺ ἤμαστε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ κι ἔπειτα σιγὰ σιγὰ καὶ στοὺς ἄλλους, ποὺ ἦταν χαμηλότερα.

Ἐφοῦ ξεσταθήκαμε καλὰ κάμποση ὥρα, κατεβήκαμε στὸ ὠραῖο δάσος τῆς ὀμορφῆς Φτέρης τοῦ Αἰγίου νὰ περάσωμε τὴν ἡμέρα μας. Ὅταν ἀποχαιρετοῦσα τὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας, συλλογιζόμουν: «τί κρίμα, νὰ ἀφήνη κανένας τέτοιον τόπο, ὅπου βλέπει κάθε πρωὶ καὶ βράδυ τέτοια θεάματα!»

Στὸ δάσος μέσα συναντήσαμε καὶ τὸ Σπύρο καὶ τὸ Μῆτρο, ποὺ εἶχαν φύγει πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, γιὰ νὰ σκοτώσουν λαγούς.

Ποῦ εἶναι οἱ λαγοί, Μῆτρο;

— Εἶσαι ἄτυχος, φίλε μου. Μόνο τ' αὐτιά ἐνὸς λαγοῦ εἶδα κάτω σ' ἕνα βράχο. Ἄδικα ἀνεβήκαμε τόσον ἀνήφορο.

— Ὅχι, Μῆτρο μου, δὲν ἀνεβήκαμε ἄδικα τὸν ἀνήφορο. Εἶδα τὸν ἥλιο σὰ μανιτάρι!

Περάσαμε ὅλη τὴν ἡμέρα στὸ δάσος τῆς Φτέρης καὶ τὸ βράδυ γυρίσαμε στὸ χωριό.

ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Τὰ χελιδόνια δοκιμάζουν
τὰ σπαθωτά τους τὰ φτερά
καὶ γιὰ ταξίδια τὰ ἐτοιμάζουν
μεγάλα καὶ καματερά.

Κι ἐνῶ μᾶς δείχνουν τὴ χαρὰ των
μὲ φτερουγίσματα τρελά,
στρέφουν, θωροῦν ὀλόγυρά των
τ' ἄνθη νὰ σβήνουν ἀπαλά.

Νὰ σβήνουν καὶ ν' ἀργοσαλεύουν
στὴν καταχνιὰ τὴν πρωινή...
Τὰ συμπονοῦν, τὰ συμβουλεύουν
μὲ τὴ συρτὴ τους τὴ φωνή :

— "Ἄνθη, γιατί νὰ μαραθῆτε
ἀπ' τὸ βορρῖα κι ἀπ' τὴ νοτιά ;
Γιατί δὲ θέλετε ναρθῆτε
μαζὶ μὲ μᾶς στὴν ξηνητιά ;

Θὰ πᾶμ' ἐμεῖς σὲ μία χώρα
μυριανθισμένη, καρπερή,
τὴν ἄνοιξη ἀγκαλιάζει τώρα
καὶ καλοκαίρι καρτερεῖ...

Ἄνθοῦν ἐκεῖ μ' ἀχνὸ καμάρι
χιλιάδες ἄνθη ζηλευτά
καὶ θὰ σᾶς κάνουμε τὴ χάρη
νὰ σᾶς γνωρίσωμε μ' αὐτά.

Θὰ βροῆτε χλόη κι ἥλιο κι ὄ,τι
ποθεῖ ἢ θλιμμένη σας καρδιά·
θὰ ζήσετε καινούργια νιότη
μὲ μιὰ γλυκύτερη εὐωδιά.

Καὶ τ' ἄνθη ἀποκριθῆκαν :

— "Ὁχι,

τὰ λόγια σας δὲ μᾶς πλανοῦν,
μηδ' ἢ καλή μας μοῖρα τόχει
φτερὰ τὰ φύλλα νὰ γενοῦν.

Ἔσεῖς δὲν ἔχετε πατρίδα,
δὲν ἔχετε δική σας γῆ
καὶ μόνο τῆς ζωῆς ἢ ἐλπίδα,
μόνον αὐτὴ σᾶς ὀδηγεῖ.

Μὰ ἐμᾶς ἢ ρίζα μᾶς ἐνώνει
στὸ χῶμα μας τ' ἀγαπητὸ
κι ἐπιθυμία μας εἶναι μόνη
νὰ γίνῃ τάφος μας αὐτό.

Ἰ. Πολέμης

Ἡ κίσσα μένει νηστική ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐξυπνάδα της. Ὁ μπουῦφος καλοπερνᾷ ἐξ αἰτίας τῆς πολλῆς βλακειᾶς του. Πιάνει τὰ κούτσουρα καὶ ραχατεύει ἀπὸ πρῶι ὡς τὴ βαθιὰ νύχτα. Ἐπειδὴ ὁμως κοιμᾶται μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, ἡ γλῶσσα του γεμίζει περρωτὰ ἔντομα. Τὰ μικρὰ πουλιά βλέπουν τὴν εὐκολὴ αὐτὴ λεία καὶ χύνονται βιαστικὰ στὸ στόμα τοῦ μπουῦφου, πὺν τὰ διευθύνει ἀπὸ κεῖ στὸ στομάχι του.

ἘΓὶ αὐτό, ὅταν πρόκειται γιὰ ἔκτακτα τυχερά, ἔχει μείνει στὸ λαὸ ἡ φράση «τοῦ ἔπεσε σὰν τοῦ μπουῦφου τὸ πουλί.» Ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι ἡ πρόχειρη λαϊκὴ ἀντίληψη γιὰ τὸ μπουῦφο. Κατὰ τὴ γνώμη ὁμως πονηρῶν χωρικῶν ὁ μπουῦφος προσποιεῖται τὸν ἡλίθιο. Καὶ ἡ ἡλιθιότητά του αὐτὴ εἶναι βιοποριστικὴ τέχνη. Ὅπως λένε αὐτοί, δὲν κοιμᾶται μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ ἀπὸ συνήθεια, ἀλλὰ ἀπὸ πονηρία. Μὰ καὶ ἡ δειλία του δὲν εἶναι πραγματικὴ· εἶναι ἐπιτηδευμένη.

Ἐχει παρατηρηθῆ, ὅτι ἅμα τὸν κυνηγοῦν τὰ μικρὰ πουλιά, φεύγει κι ἀκόμη φεύγει. Λίγες μέρες πρωτύτερα βλέπαμε νὰ τὸν κυνηγᾷ ἓνα σηῆνος χελιδονιῶν μὲ τρόπο ἀξιολύπητο. Τὸν τσιμποῦσαν στὸ κεφάλι, τοῦ μαδοῦσαν τὰ φτερὰ καὶ φαινόταν, πὼς ἤθελαν νὰ τὸν ἀπογυμνώσουν. Κι αὐτὸς ἔφρευγε μὲ ὄλη του τὴ δύναμη.

Τ νομίζετε, πὼς συμβαίνει; Τοὺς δίνει θάρρος νὰ τὸν πλησιάζουν, γιὰ νὰ τὰ χάφτη. Ἀλλὰ πουλιά, πὺν εἶναι ἐξυπνότερα, ἀποφεύγουν νὰ κάμουν τὸ παλικέρι ἀπέναντί του. Ὑπάρχει μάλιστα κι ὁ σχετικὸς μῦθος:

Ἐπῆγε κάποτε ὁ μπουῦφος στ' ἀλώνια νὰ βοσκήσῃ ἀποσίταρα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ βρῆκε ἐκεῖ τὶς σιταρῆθρες, θεώρησε

καλὸ νὰ παρουσιαστῇ μὲ ψευδώνυμο καὶ εἶπε στὶς σιταρῆθρες ὅτι εἶναι «τσιουπλητάρρα», ἓνα πουλὶ δηλαδή, ποὺ ζῆ μὲ μυρμήγκια. Χρ

— Μπᾶ, κυρὰ τσιουπλητάρρα, τοῦ εἶπαν οἱ σιταρῆθρες, κάνοντας πὼς δὲν τὸν γνωρίζουν, κόπιασε νὰ φᾶς μυρμήγκια! Χ Ὁ μοῦφος ἔσκυψε καὶ ἄρχισε νὰ τσιμπᾷ μυρμήγκια. Ἄλλὰ ἐπειδὴ ἦταν ἀσυνήθιστος σ' αὐτὴ τὴ δουλειά, τὴν ἔπαθε σκάλωσε ἓνα μυρμήγκι στὸ λαιμὸ του. Ἄρχισε λοιπὸν νὰ ζητᾷ βοήθεια, γιατί ἐκεῖνο τὸν τσιμποῦσε.

— Χτύπα τὸ κεφάλι σου ἀπὸ κάτω! Τοῦ εἶπαν οἱ σιταρῆθρες. Χτύπα το καὶ θὰ βγῆ! Χ

Ὁ μοῦφος ἔβαλε σ' ἐνέργεια τὴ μέθοδο, ποὺ τοῦ εἶπαν καὶ χτυπώντας τὸ κεφάλι φώναζε.

— Βρέ κουτοκέφαλο, ἐσὺ μονάχα γιὰ τυχερὰ εἶσαι, τί ἠθελες νὰ πᾶς γιὰ ψιλοδουλειές;

Ἡ τέχνη τῆς τσιουπλητάρρας εἶναι θαῦμα μυρμηγκολογίας. Ἄμα ἰδῆ δέντρο γηραλέο, σκαρφαλώνει γύρω γύρω στὸν κορμὸ του, χτυπώντας μὲ τὸ ράμφος τῆς τὴ φλούδα του. Ὅπου καταλάβῃ ἀσθενικὸ μέρος, ὑποπτεύεται, πὼς εἶναι μυρμηκοφωλιὰ κι ἀσχολεῖται στὴ διάρρηξη τῆς φλούδας, γιὰ νὰ συναντήσῃ τὴν ἀγαπημένη τροφὴ τῆς.

Ὁ μοῦφος θέλησε νὰ μιμηθῇ πρόχειρα μιὰ τόσο λεπτὴ τέχνη. Καὶ ἀπὸ τότε φαίνεται, ὅτι πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ ἡλίθιου, ἐνῶ ὁ ἀτυχῆς εἶναι ἐξυπνότερος ἀπὸ πολλούς, ποὺ κάνουν τὸν ἔξυπνο.

Ἐπάρχει μάλιστα ἡ γνώμη, πὼς τὰ ἐξυπνότερα ζῶα πιάνονται εὐκολώτερα.

Μάλιστα «ἡ πονηρὴ ἀλεπού λιάνεται ἀπὸ τὰ τέσσερα». Ὡστε πρέπει νὰ ἀκυρωθῇ ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφαση, ὅτι ὁ μοῦφος εἶναι ἡλίθιος.

Ἐπὶ τέλος ἔχει καὶ μιὰ χρησιμότητα ἡ ζωὴ τοῦ μπου-
φου. Ἄμα λαλήση ἀποβραδὶς, θὰ βρέξη τὴν ἄλλη μέρα. Γιὰ
τοὺς βοσκοὺς εἶναι τὸ ἀξιοπιστότερο βαρόμετρο. Ποιὸς ἡλί-
θιος μπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ τέτοια κοινωνικὴ ὑπηρεσία; ♣

Ο ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΟΣ

✦ Χειμώνιασε καὶ φεύγουν τὰ πουλιά,
γοργὸς ὁ γερανὸς τὰ πελαγώνει.
Ἡ φλύαρη χελιδονοφωλιά
χορτάρισε πανέρημη καὶ μόνη. ♣

✦ Τοῦ σπίνου χάθηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά,
φοβήθηκε ὁ μελισσογοργὸς τὸ χιόνι
κι ἡ σουσουράδα στὴν ἀκρογιαλιά
δὲν τρέχει, δὲν πηδᾷ, δὲν καμαρώνει. ♣

Στῆς λυγαριᾶς τ' ὀλόξερο κλαδί,
τοῦ φθινοπώρου φτωχικὸ παιδί,
ὁ Καλογιάννος πρόσχαρος προβάλλει.

Μὲ λίγα λόγια, σιγαλὰ καὶ ταπεινά,
μικρὸς προφήτης φτερωτὸς μηνᾶ
τὴν ἀνοιξη, πού θὰ γυρίσῃ πάλι.

Γ. Δροσίνης

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΙΣΣΩΝ

Εχετε επισκεφθῆ κράτος, πού εἶναι κλεισμένο μέσα σὲ ἓνα κιβώτιο; Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενο! Εἶναι τὸ κράτος τῶν μελισσῶν μέσα στὴν κυψέλη.

Καὶ τί κράτος! Ὅρισμένα θὰ τὸ ζήλευαν τὰ κράτη, πού ἔχουν ἰδρῦσει οἱ ἄνθρωποι. Ρ

Χ Ἐνας λαός, χιλιάδες λαός, μὲ ἀρχηγό του τὴ βασίλισσα, πού εἶναι καὶ μητέρα ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλήθους, ἐργάζεται ἀκούραστα γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ κράτους του.

Δύο εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κράτους τῶν μελισσῶν: ἡ ἀγάπη στὴν ἐργασία καὶ ἡ τάξη. ΧΙ

Ὁ καθένας μέσα σ' αὐτὸ τὸ βασίλειο δὲν κάνει τίποτε λιγώτερο οὔτε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι πρέπει καὶ ἀπ' ὅ,τι εἶναι ὁ προορισμός του νὰ κάνῃ.

Οἱ ἐργάτιδες ὅλη τὴν ἡμέρα πετοῦν ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι καὶ ρουφοῦν χυμὸ καὶ φορτώνονται τὴ γύρη.

Μὲ τὴ γύρη θὰ κατασκευάσουν τὶς κηρῆθρες, γιὰ νὰ τοποθετήσουν ἐκεῖ τὸν πολύτιμο θησαυρό τους, τὸ μέλι. Μὲ τὴν ἴδια τὴ γύρη θὰ ἐτοιμάσουν τὴν τροφή γιὰ τὴ μητέρα τους, τὴ βασίλισσα καὶ γιὰ τὶς προνύμφες, τὶς μικρὲς ἀδερφές τους.

Οἱ ἴδιες εἶναι καὶ στρατιῶτες, πού φρουροῦν τὸ κράτος τους, τὴν κυψέλη, ἀπὸ κάθε ἐπιδρομὴ καὶ πού γιὰ τὴν ἀσφάλειά του εἶναι ἐτοιμὲς νὰ θυσιάσων. Χαρὰ στὴ βασίλισσα, τὴ μάνα τους, πού ἔχει τέτοια παιδιὰ καὶ τέτοιους ὑπηκόους!

Μὲ τὴν παρουσία της ἐνθαρρύνει καὶ ζωογονεῖ καὶ θεομαίνει ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος καὶ μὲ ἀφάνταστη ἀκρίβεια ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντά της ἐκεῖ μέσα. Αὕτῃ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ κράτους· χωρὶς αὕτῃ τὸ κράτος διαλύεται. +

Μέσα στην κυψέλη είναι και ένας πληθυσμός, που δὲν ἐργάζεται, οὔτε μπορεῖ νὰ ἐργαστῆ. Ὁ πληθυσμὸς αὐτὸς εἶναι οἱ κηφήνες, που τρέφονται εἰς βάρος τῶν ἐργαζομένων και εἶναι ἀνεκτὸς στὴν κυψέλη, ἐφόσον ὑπάρχει ἀφθονία τροφῆς. Ὅταν ὁμως παρατηρηθῆ ἔλλειψη, τότε ἀλίμονο! Οἱ κηφήνες φονεύονται ὡς ἀχρηστοί. Θὰ εἰπῆτε πὸς τοῦτο εἶναι σκληρό. Σκληρὸ βέβαια, ἀλλὰ δίκαιο. Γιατὶ ἀλήθεια, θὰ ἦταν κρίμα νὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα οἱ φιλόπονες μέλισσες, γιὰ νὰ ζήσουν οἱ ὀκνηροὶ κηφήνες.

Εἶναι φυσικό, ὅταν ἓνα κράτος πληθύνεται πολὺ και δὲν τοῦ φτάνει ὁ τόπος, γιὰ νὰ ζήση, νὰ ζητήση νὰ ἐγκαταστήση ἄλλοῦ ἓνα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ.

Τὸ ἴδιο κάνει και τὸ κράτος τῶν μελισσῶν. Ὅταν ὁ λαὸς τοῦ πληθύνεται πολὺ και δὲ μπορεῖ νὰ ζήση ἄνετα μέσα στὴν κυψέλη, κάνει ἀποικία.

Μιὰν ἡλιόλουστη καλοκαιρινὴ ἡμέρα ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ τῆς κυψέλης, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴ βασίλισσα, κάνει ἐξόρμησιν ἀπὸ τὴν κυψέλη και πετᾷ σὲ ἀγνωστὴ διεύθυνση, γιὰ νὰ ζητήση καινούργια τύχη.

Πετᾷ, ὥσπου νὰ κουρασθῆ ἡ βασίλισσα και νὰ καθίσῃ σὲ κανένα κλαδί.

Τότε τὴν περικυκλώνουν ὅλες οἱ μέλισσες καὶ κολλοῦν τριγύρω της καὶ ὄλο τὸ σμήνος μοιάζει μ' ἓνα μεγάλο σταφύλι κρεμασμένο.

Ὅσο ὁ μελισσοκόμος παραμονεύει. Μόλις ἀντιληφθῆ τὸ κρεμασμένο σμήνος, τρέχει κρατώντας εὐρύχωρο καλάθι καὶ ἐκεῖ μέσα τὸ περιμαζεύει. Ἐπειτα τὸ τοποθετεῖ σὲ καινούργια κυψέλη.

Ἐδῶ τώρα ἀρχίζει νέα ζωὴ καὶ νέα κίνηση. Οἱ ἐργάτιδες ἐργάζονται ἀκούραστα. Ἡ βασίλισσα γεννᾷ καινούργια αὐτὰ καὶ πολλαπλασιάζει τὸ πλῆθος καὶ ζωογονεῖ καὶ θερμαίνει μὲ τὴν παρουσία της καὶ τὸ νέο κράτος. Καὶ ἓνας βόμβος χαρᾶς ἀκούεται ἐκεῖ, πὺν ἀσφαλῶς εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τάξεως.

Ὅσο γιὰ τὸ παλιὸ κράτος, τὴ μητρόπολι ἀς ποῦμε, μὴν ἀνησυχῆτε· δὲν ἔμεινε ὄρφανό, δὲν ἔμεινε χωρὶς βασίλισσα.

Ἡ βασίλισσα, πὺν ἔφυγε, εἶχε προνοήσει καὶ γιὰ διαδοχὴ της. Μιὰ ἀπὸ τὶς εὐγενεῖς θυγατέρες της βασιλεύει μέσα στὴν παλιὰ κυψέλη καὶ εἶναι ἄξια κόρη τῆς βασίλισσας μητέρας της!

ΤΑ ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΣΗ

Ἀγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
 κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
 Ποῦ καλύτερον ἄλλο θεὸ νὰ βοῆτε στὴν πλάση
 καὶ πιστότερο φίλο;

Μὲ ὀλίγο νεράκι, λίγο χῶμα κι ἀέρα
 ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμον στολίζουν
 καὶ σὲ μᾶς ὅ,τι ἔχουν καὶ σὲ μᾶς νύχτα μέρα
 τὴ ζωὴ τους χαρίζουν. ρθ

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκό τους τὸ χρῶμα,
 μὲς στοῦ ἡλίου τὴ λαύρα μᾶς δροσίζ' ἢ σκιά τους,
 οἱ καρποὶ τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφοῖγος στὸ σῶμα
 τὸ ἄγνὸ τ' ἄρωμά τους.

Όταν μέσα στὰ δάση τὸ νερὸ μουρμουρίζει
 καὶ γλυκὰ ψιθυρίζει μὲς στὰ φύλλα ἢ αὔρα,
 ἢ θλιμμένη ψυχὴ μας ἀνασαίνει, ἐλπίζει,
 δὲν τὰ βλέπει ὅλα μαῦρα. χτ

Ναί! Μειδιάμα εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ λουλούδι,
 π' ὄλο δρόσο καὶ χάρη μὲς στὸν κῆπο προβάλλει.

Ὡ! κανέν' ἄλλο πλάσμα, ὦ! κανένα τραγοῦδι
 δὲν τὸ φτάνει στὰ κάλλη. γρ

Ἄγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
 κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο !
 Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε στὴν πλάση
 καὶ πιστότερο φίλο ;

N. Χατζηδάκης

ΓΑΛΗΝΗ

Ἀπλώθηκε παντοῦ γαλήνη
 ἢ νύχτα πρόβαλε γοργή
 στὴν ἀνθισμένη της τὴν κλίνη
 ἀποκοιμήθηκεν ἢ Γῆ.

Κι ἀποκοιμήθη κι ἔχει πάρει
 γιὰ καντηλάκι φωτεινὸ
 τ' ὄχρὸ κι ἀκοίμητο φεγγάρι,
 ποὺ κρέμεται στὸν οὐρανό.

Ἰ. Πολέμης

ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Πολὺ μεγάλες εἶναι οἱ χάρες, ποὺ χρωστοῦμε στὸν Ἥλιο.
 Ἄς ἀφήσουμε τὸ καλοκαίρι, ποὺ ἡ ζέστη του καλοκαρδί-
 ζει ὅλους καὶ πρὸ πάντων ἐκείνους, ποὺ μένουν σὲ ψυχρὰ κλί-
 ματα. Τὸ χειμῶνα, ὅταν χιονίζη καὶ παγώνη κι οἱ νύχτες εἶναι
 μεγάλες καὶ μαῦρες καὶ παγερές, καμιά φορὰ θὰ νομίζης, πὼς
 μᾶς ξέχασε. Ὅμως, θωροητὸς ἢ ἀθωροητὸς, ἐκεῖνος πάντα μᾶς
 ἔχει στὸ νοῦ του καὶ φροντίζει γιὰ τὴν καλοπέρασή μας μὲ
 τρόπους, ποὺ δὲν τοὺς σκεφτήκαμε ποτέ.

Ἄς σᾶς δώσω ἓνα παράδειγμα :

Σήμερα τὸ πρωὶ ξυπνήσατε νωρίς, ὅπως συνηθίζετε. Σ' αὐτὴ τῇ χειμερινῇ ἐποχῇ ἦταν σκοτάδι ἀκόμη, ὅταν ξυπνήσατε καὶ κρύος ἄνεμος φυσοῦσε ἔξω στοὺς δρόμους. Ἀφοῦ πλυθήκατε καλὰ καὶ ντυθήκατε, καθίσατε ὅλοι ὀλόγυρα στὸ τζάκι μὲ τοὺς δικούς σας, ὅπου ἡ καλὴ σας μητέρα σᾶς ἀναψε μὲ τὰ ξύλα εὐχάριστη φωτιά, ποὺ φωτίζει καὶ ζεσταίνει. Τὸ μπρίκι βράζει στὴ φωτιά, γιὰ νὰ γίνη ὁ καφῆς, ποὺ θὰ πιῆτε, πρὶν πᾶτε στὸ σχολεῖο σας καὶ ψωμί ἑτοιμο κομμένο φέτες εἶναι σιμὰ σας, γιὰ νὰ βουτήξετε.

Μὰ θὰ μοῦ πῆτε : «Τί ἔχει νὰ κάμη ὁ καφῆς καὶ τὸ ψωμί, τὸ φῶς καὶ τὸ τζάκι μὲ τὸν ἥλιο καὶ μὲ τὶς ἀκτίνες του;»

Νά τί ἔχει νὰ κάμη :

Τὰ ξύλα ἔρχονται ἀπὸ τὸ δάσος καὶ τὸ δάσος ἔγινε, γιὰτι κατεβαίνουν ἀκτίνες ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τρέφουν τὰ δέντρα του. Ἡ ζέστη καὶ τὸ φῶς ποὺ σκορπᾷ ὁ ἥλιος τόσο μεγάλωρα, ρουφήθηκαν ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν φυτῶν καὶ ἀποθηκεύτηκαν μέσα στοὺς κορμούς. Κι ὅταν κόψαμε τὰ ξύλα καὶ τ' ἀνάψαμε στὸ τζάκι τὸ πρωὶ καὶ σκόρπιζαν μιὰ χαρὰ ζέστη καὶ φῶς, αὐτὰ δὲν ἔκαναν τίποτε ἄλλο, παρὰ ξανάβγαζαν γιὰ μᾶς ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν παρακαταθήκη ἐκείνη τῶν ἀκτίνων, ποὺ τὶς ἔχει ἡ γῆ μας θησαυρισμένες τόσο ἄφθονα. Ἔτσι ὁ ἥλιος βοήθησε σημαντικὰ στὴν καλοπέρασή μας, ἀφοῦ μᾶς προμήθεψε τὴ φωτιά, ποὺ μᾶς ζεσταίνει καὶ μᾶς βράζει τὸν καφέ.

Ὁ ἥλιος ὅμως καὶ μὲ ἄλλον τρόπο ἀκόμη μᾶς χορήγησε τὸν πρωινό μας καφέ· γιὰτι μήπως δὲ γεννᾷ καὶ τὸν ἴδιον τὸν καφέ; Ὁ καφῆς ἔγινε σ' ἄλλες πολὺ μακρινὲς χῶρες — ἴσως στὴ Βραζιλία — ὅπου τὸ φυτὸ μεγάλωσε καὶ ἀνθίσε ἀπὸ τὴ ζέστη τῶν ἀκτίνων. Ἐπειτα ἤρθε ἀπὸ τὴ Βραζιλία στὴν Εὐ-

ρώπη και ἀπ' ἐκεῖ στὸν Πειραιὰ μὲ ἀτμόπλοιο. Ἀπὸ τὸν Πειραιὰ τὰ καϊκάκια τὸν μεταφέρουν σ' ὅλα τὰ μικρότερα λιμάνια μὲ τὴ βοήθεια τῶν πανιῶν τους, πού τὰ φουσκώνει ὁ ἄνεμος. Ὁ ἄνεμος εἶναι πέρασμα μεγάλων ὄγκων ἀπὸ ἀέρα, πού σκορπίζονται ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τῆς Γῆς ὡς τὸ ἄλλο.

Τί εἶναι ὅμως ἐκεῖνο, πού κάνει τὸν ἀέρα νὰ φυσᾷ; γιατί βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τρέχει ἐδῶ κι ἐκεῖ, χωρὶς νὰ τὸν σπρώχνει κάποια σημαντικὴ δύναμη. Ἐδῶ πάλι παρατηροῦμε τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἡλίου.

Μερικὰ μέρη τῆς Γῆς ζεσταίνονται ἀπὸ τὸν Ἡλιο. Ὁ ἀέρας ρουφᾷ τὴ ζέστη ἀπὸ τὴ Γῆ ἢ καὶ ζεσταίνεται ὁ ἴδιος κι ὁ ζεστὸς αὐτὸς ἀέρας, ἐπειδὴ γίνεται ἀνάλαφρος, ἀνεβαίνει πρὸς τὰ ἐπάνω, ἐνῶ ἄλλος ἀέρας, δροσερότερος ὀλοένα, ἔρχεται στὴ θέση του, γιὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Γιὰ νὰ τὸ κάμῃ ὅμως αὐτό, πρέπει φυσικὰ νὰ μετατοπιστῇ ἀπὸ ἓνα μέρος τῆς Γῆς σὲ ἄλλο· κι ἔτσι γίνεται ἄνεμος. Αἰτία λοιπὸν νὰ γίνωνται οἱ ἄνεμοι τῆς Γῆς, εἶναι ὁ Ἡλιος.

× Βλέπετε λοιπὸν πῶς τοῦ χρωστοῦμε τοῦ Ἡλίου τὸ πρωινό μας βούτημα. Ὅχι μόνο μᾶς ἔδωσε τὰ ξύλα καὶ τὸν καφέ, ἀλλὰ μᾶς προμήθευε ἀκόμη καὶ τὰ μέσα νὰ μεταφέρουμε τὸν καφέ σ' ὅλα τὰ νησιά καὶ τὰ λιμάνια μας. ×

× Μὲ ὅμοιον τρόπο μποροῦμε νὰ ἐξηγήσωμε τὴ σχέση τοῦ ζεστοῦ νεροῦ μὲ τὸν Ἡλιο. Τὸ νερὸ ἦταν μέσα στὸ μπρίκι καὶ τὸ μπρίκι ἐπάνω στὴ φωτιά καὶ τὴ φωτιά τὴν ἔκαμαν οἱ ἀκτίνες. Ἔτσι βλέπομε, ὅτι ἡ θερμότητα τοῦ Ἡλίου ἔκαμε τὸ νερὸ νὰ βράσῃ. × Μὰ καὶ τὸ νερὸ τὸ ἴδιο ἢ ἤρθε ἀπὸ τὴ βρύση, πού τὴν ἐνώνει μακρινὸς σωλήνας μὲ τὸ κεφαλάρι, ἢ ἀπὸ τὸ βαθὺ πηγάδι, πού εἶναι στὴν αὐλή μας. Ἀπ' ὅπου ὅμως κι ἂν τὸ πήραμε, ἡ ἀληθινὴ του ἀρχὴ δὲν εἶναι ἐδῶ κάτω στὴ Γῆ, ἀλλὰ ἐπάνω, στὸν οὐρανό.

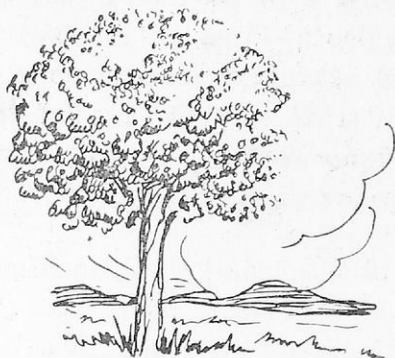
Ἔλα τὰ νερὰ ἔρχονται ἀπὸ τὰ σύννεφα. Τὰ σύννεφα χύνουν κάτω τὴ βροχὴ—ἢ κάποτε τὸ χιόνι καὶ τὸ χαλάζι— καὶ τὸ νερὸ αὐτὸ πέφτοντας κάτω κατασταλάζει βαθιὰ μέσα στὴ Γῆ καὶ γεμίζει τὰ πηγὰδια μας καὶ τὰ κεφαλάρια. Τὸ νερὸ λοιπὸν τοῦ πρωινοῦ σας καφεῖ βρῖσκεται μέσα σὲ σύννεφα, ποὺ ἀρμένιζαν ψηλὰ στὸν οὐρανό.

Μὰ ἄς κοιτάξουμε ἀκόμη λίγο παραπέρα, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἀπὸ ποῦ ἔρχονται τὰ σύννεφα. Βέβαιο εἶναι, πὼς τὰ σύννεφα δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ ὕδρατμοί. Καὶ ἀφοῦ ρίχνουν ἀκατάπαυστα βροχὴ κάτω στὴ Γῆ, πρέπει νὰ βρεθῆ τρόπος νὰ ξαναγεμίζῃ ἢ ἀποθήκῃ αὐτὴ τοῦ νεροῦ.

Ἐδῶ πάλι βρῖσκομε τὸν καλὸ μας φίλο, τὸν Ἥλιο, ποὺ μᾶς βοηθᾷ κρυφά. Ρίχνει τὶς θερμὲς του ἀκτίνες ἐπάνω στοὺς ὠκεανούς καὶ ἡ θερμότητα μεταμορφώνει μέρος τοῦ νεροῦ σὲ ἀτμό. Ὁ ἀτμός, ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρότερος, ἀνεβαίνει πολὺ ψηλά. Ἐκεῖ ὁ ἀτμός μεταμορφώνεται πάλι σὲ σύννεφα καὶ οἱ ἄνεμοι στέλνουν τὰ σύννεφα νὰ δροσίζουν τὶς διψασμένες στεριὰς τῆς Γῆς.

Ἔτσι βλέπετε πὼς ὁ Ἥλιος μᾶς προμηθεύει νερὸ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ὠκεανούς, ποὺ σκεπάζουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς σφαιρας μας καὶ τὸ στέλνει ἔπειτα μὲ τοὺς ἀνέμους νὰ γεμίσῃ τὶς πηγές μας καὶ ἀπὸ τὶς πηγές τὰ μπρῖκία μας. ✕

Μὰ προσέξτε ἀκόμη καὶ μιὰν ἄλλη μικρὴ καλοσύνη τοῦ εὐεργέτη μας! Τὸ νερὸ τῶν ὠκεανῶν εἶναι ἄρμυρὸ καὶ μὲ ἄρμυρὸ νερὸ καφεὶς βέβαια δὲ γίνεται. Ὁ Ἥλιος ὁμως, δταν σηκῶνῃ τὸν ἀτμὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἀφήνει πολὺ στοχαστικὰ τὸ ἀλάτι καὶ μᾶς προμηθεύει γλυκὸ καὶ καθαρὸ νερὸ. ✕

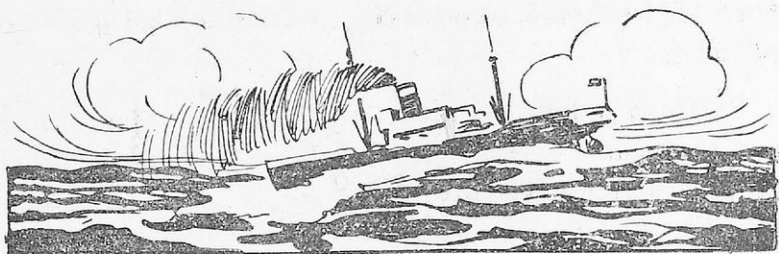
Η ΜΥΓΔΑΛΙΑ

Τ' ἄσπρο της φόρεμα μὲ χάρη
 σ' ἡλίου κινεῖ τὴν ἀγκαλιά
 ἢ μονοκόρη τοῦ Φλεβάρη,
 ἢ ἀνθισμένη μυγδαλιά.

Ἡ φύση ὄλη φοβισμένη
 ἀπὸ τὸ κρύο τὸ πολὺ,
 θαρρεῖς τὴ μυγδαλιά προσμένει,
 γιὰ ν' ἀναζήση ἢ δειλή.

Λευκὴ σημαία τὴν εἰρήνην
 μέσα στὸν πόλεμο μηνᾶ
 κι ἡ μυγδαλιά τὴν καλοσύνην
 στὰ χιονισμένα μας βουνά.

Γ. Δροσίνη

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Ἦτο ἑσπέρα τῆς 25 Δεκεμβρίου, τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Ὁ πάππος μου, ὁ καπεταν-Βασίλης, εἶχε τὴν ἑορτὴν του καὶ εἶχε καλέσει ὅλους τοὺς συγγενεῖς μας εἰς τὸ δεῖπνον.

Εἶχε στρωθῆ ἡ τράπεζα πλησίον τῆς ἐστίας, ὅπου ἔλαμπε πυρὰ ζωηρά.

Μετ' ὀλίγον ἐκαθίσαμεν εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐτρώγαμεν τὸ φαγητόν μας.

Αἴφνης ἐσηκώθη ἄνεμος ἰσχυρός, ἀστραπαὶ διέσχισον τὸν οὐρανὸν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ ἠκούοντο.

— Μεγάλην τρικυμίαν ἔχομεν ἀπόψε, εἶπεν ὁ πάππος μου. Θαρρῶ, ὅτι εἶναι ἡ ἴδια βραδυά, ποὺ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Πῶς περνοῦν τὰ χρόνια!

— Καὶ πῶς σώθηκες, παπποῦ ; πές μας ! Εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδελφός μου.

Ὁ πάππος μου, ὅπως ὅλοι οἱ γέροντες, ἠὲχαριστεῖτο νὰ

διηγῆται ὅσα τοῦ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν του καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγη :

✕ Ἦμην εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἦμην πολὺ νέος διὰ πλοίαρχος, ἀλλ' ἀπὸ δέκα ἐτῶν παιδι ὑπηρέτουν εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἶχα ἀποκτήσει μεγάλην πεῖραν. ✕ ρ

✕ Εἶχομεν φορτώσει σιτάρι ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ θάλασσα ἦτο ἤσυχος καὶ ὁ ἄνεμος εὐνοϊκός. Εἶχομεν ἀφήσει ὀπίσω τὸν Πύργον τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐπλέομεν πρὸς νότον, ὅτε αἴφνης ἐσηκώθη φοβερὸς ἄνεμος. ✕ ρ

Ὁ μπαρμπα-Νικόλας, ὁ γεροντότερος ἀλλὰ καὶ καλύτερος ναύτης τοῦ караβιοῦ, ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει :

— Δὲν μ' ἀρέσει ἡ μαυρίλα, καπεταν-Βασίλη.

— Ἔχεις δίκιο, πατέρα, τοῦ λέγω.

Δὲν ἐπέρασε μία ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς ἔφθασε. Μαῦρος, θεοσκότεινος ὄρμησεν ὁ φοβερὸς χιογιᾶς. Κύματα τρομερὰ κτυποῦν μὲ λύσσαν τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου μας καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν προσπλοῦν νὰ τὸ καταπίουν. Πότε τὸ ἀνεβάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ πότε τὸ κατεβάζουν εἰς τὸν ἄδην. ✕

✕ Μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσεν. Ἄλλὰ τί νύκτα ἦτο ἐκεῖνη ! Σωστὴ κόλασις !

Ἡ θύελλα διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἄνεμος ἐδυνάμωσε περισσότερον καὶ οἱ ναῦται μου ἤρχισαν νὰ ἀπελπίζωνται. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω, ἀλλὰ τοῦ κάκου ! Τὸ χιόνι εἶχε σκεπάσει τὸ κατάστρωμα. Σχοινιά, ἱστία, κεραῖαι, ὅλα κατάλευκα. Τὸ πλοῖον εὐρίσκετο εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοβερῶν κυμάτων. Ματαίως οἱ δυστυχησμένοι ναῦται ἀγωνίζονται. Ἀπέκαμαν πλέον. Ἄφησαν τὰς ἀντλίας

καὶ ἐσταύρωσαν τὰ χέρια ἀναμένοντες τὸν θάνατον. Ἐλπίς σωτηρίας δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Θάρρος, παιδιά μου, ἀκούεται αἴφνης μιὰ δυνατὴ φωνή. Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ μπαρμπα-Νικόλα. Μὴν ἀπελπίζεσθε. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Ἄς προσευχηθῶμεν!

— Ἄς γονατίσωμεν καὶ ἄς προσευχηθῶμεν! Ἐφώναξα καὶ ἐγὼ μὲ συγκίνησιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην βλέπω διὰ μέσου τῶν μαύρων νεφῶν μικρὸν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ· μία ἀκτίς τοῦ ἡλίου ἐπιπτεν ἀπ' ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης.

— Παιδιά μου, φωνάζω τότε, ἰδοὺ ἐν ἀνοικτὸν παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ! Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχῆ πλάσματά του. Γνωρίζει, ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς ἔχουν ἀγαπητὰ τέκνα καὶ συζύγους. Ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βλέμματά του. Ἄς προσευχηθῶμεν!

Τότε ὅλοι ὑψώσαμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας πρὸς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἐκλίναμεν τὰ γόνατα καὶ ἀπηυθύνσαμεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν σύντομον, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

Ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου, ἀκόμη λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην, ἐφάνη νὰ κατέρχεται καὶ νὰ φέρῃ εἰς ὅλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ προσευχή μας εἰσηκούσθη. XP

Ἡ ὅλοι τότε ἠρχίσσαμεν νὰ ἐργαζώμεθα μὲ νέον θάρρος καὶ νέας δυνάμεις. Τὸ πλοῖον μετ' ὀλίγας ὥρας εἰσηλθεν εἰς τὸν λιμένα. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηρὰν, διηυθύνθημεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἠψαριστήσαμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὃ ὅποιος μᾶς ἔσωσεν ἀπὸ τὸν φοβερὸν κίνδυνον. XX

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ

Καράβι έτοιμοτάξιδο
 τήν ἄγκυρα σηκώνει
 καί τὰ πανιά του σά φτερά
 τ' ἀνοίγει καί τ' ἀπλώνει.

Τò κοιτᾶνε μαζεμένες
 μάνες τῶν ναυτῶν κλαμένες.

◁ Ἀγέρας πρίμος φύσηξε
 καί τὰ πανιά φουσκώνει.

Τὰ παλαμάρια ἴναι λυτά
 κι ὁ ναύτης στὸ τιμόνι.

Τὸ καράβι πάει στὰ ξένα
 μ' ὅλα μας τ' ἀγαπημένα.

Τὰ μάτια δάκρυα χύνουνε,
 τὰ χέρια σειοῦν μαντήλια
 κι εὐχές κι ἀποχαιρετισμοὺς
 τρεμολαλοῦν τὰ χεῖλια :
 «Καραβάκι, κατευόδιο,
 πάντα πρίμα δίχως μπόδιο».

Καράβι, ποὺ ξεκίνησες
 τὸν τόπο μας ν' ἀφήσης,
 γοργὸ καὶ καλοτάξιδο
 νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρίσης.
 Καὶ νὰ φέρης ἀπ' τὰ ξένα
 κι ὅλα μας τ' ἀγαπημένα.

Μ. Γ. Πετρίδης

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΠΑΛΑΤΙΟΝ

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἔλαβε σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ εἶχε ἀποκτήσει ἕξ αὐτῆς ἓν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

Ὅταν ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετιάν, τόσον συναγωνισμὸν ἔκαμνον πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐμπόρους, ὥστε ὁ Καλαπόδης ἠναγκάσθη νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν κατήντησε νὰ γίνῃ ἐπαίτης.

Ἡ ἐπάιτεία ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἐπισήμως εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ἐπάγγελμα. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμοίραζον δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐπαίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

Ἐπειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους οἱ ἐπαῖται. Κάθε φορὰν πού ὁ βασιλεὺς ἢ ἡ βασίλισσα ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ Παλάτιον, κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτὰς, ἐσκόρπιζον ἄφθονα χρυσᾶ νομίσματα, ἐντὸς μεταξωτῶν σακκιδίων, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρμα των.

Ἐπίσης, ὅταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄρχοντας ἀνεκαλύπτετο, ὅτι ἔκαμνε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ὄχλος καὶ κυρίως οἱ ἐπαῖται εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ θρασύσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου τοῦ συνωμότη καὶ ν' ἀρπάσσουν ὅλην τὴν περιουσίαν του.

Εἰς μίαν φοβερὰν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν. Ὁ Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῆ εἰς τι μοναστήριον τῆς Βιδυνίας, ὅπου ἦτο ἡγούμενος εἰς στενὸς συγγενῆς του. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν κόρην του Χριστοδούλην μὲ

τὰ χρυσᾶ μαλλιά τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Ἡ Χριστοδούλη μὲ τὴν κρυσταλλίνην φωνὴν τῆς ἐκελάδει ἀπὸ τὴν προΐαν μέχρι τῆς ἐσπέρας.

Ἦτο ἐσπέρα τῶν Χριστουγέννων. Ἡ Χριστοδούλη δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν τῆς.

Ἦτο εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος, διότι ὁ πατήρ τῆς, ὁ Μιχαὴλ Καλοπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ ἐδείπνει ἀπόψε εἰς τὴν πο-

λυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζί μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ πτωχὴ συνοικία, ὅπου κατόκουν, εἶχεν ἀναστατωθῆ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρέται εἶχον φέρει καθαρὰ φορέματα, σάπωνας καὶ ἄρώματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ βασιλέως. Ἦτο, βλέπετε, ἀρχαία συνήθεια εἰς τὸ βασιλικὸν γεῦμα τῆς

μεγάλης ἐορτῆς, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ δεκαεννέα τραπέζια τῆς μεγάλης αἰθούσης, νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

Ἐφεραν εἰς τὸν Καλοπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον. Ἡ Χριστοδούλη ἐθαμβώθη ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐνδυμασίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς τῆς.

Τὴν ἐσπέραν ὑπηρέται τοῦ αὐτοκράτορος ἦλθον καὶ παρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἶκον του. Τὸν ἀνεβίβασαν εἰς

ἐν φορεῖον, διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελῆ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδεῖαν ἐπροχώρει εἰς ὑψηλὸς ὑψηρῆτος ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι στέκονται πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ χειρόμακτρα, διὰ νὰ καθαρίζουν οἱ προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ ὁποῖα συνήθιζον τότε νὰ τρώγουν. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ κοντὸν μετὰξινον μανδύαν.

Τὸ ἴδιον ἔγινε καὶ εἰς ἄλλας ἑνδεκα μικροσυνοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

✦ Εἰς ὠρισμένην ὥραν οἱ ἐπαῖται ἔφθασαν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, τὴν δενδροφυτευμένην, ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου.

Ἴδού τὸ ἱερὸν Παλάτιον ὀλόφωτον! Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὄγκος τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Ἀμέτρητοι βραχιόνες αὐλικῶν ὑπηρετῶν κρατοῦν ὑψηλὰ ἀνημμένους φανούς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδεῖας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, ὅτι κάθε ἄρχων, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, ἐχρειάζετο σωματοφυλακὴν πενήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τί συνωστισμὸς ἦτο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι ἔφθασαν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

Ὁ Μηχαὴλ Καλαπόδης ἤνοιξε καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἔβλεπεν. Ἐἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Χριστοδούλην, ὅτι θὰ τῆς διηγείτο ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἐκείνη ἤτοιμάζετο, μὲ ὅσα θὰ μάθῃ, νὰ παίξῃ εἰς τὴν γειτονίαν μὲ τὰς φίλας τῆς τὸ πρόσωπον μιᾶς μικρᾶς αὐτοκρατορίας.

✦ Οἱ ἐπαῖται ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι

εις τὸν Τρίκλινον ἢ Χρυσοτρίκλινον, τὴν τραπεζαρίαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἦλθε καὶ ἡ σειρά των. Καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὀλίγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔβλεπε.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἄργυρᾶ πολυκάνδηλα, μὲ ἔλαιον λαμπρὸν ὡς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἴθουσαν. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἄνθους, ἄλλα μικρῶν πλοίων καὶ ἄλλα διάφορα περίεργα σχήματα.

Ἡ ὄροφὴ τοῦ Τρίκλινου ἦτο ὀλόχρυσος. Αἱ τράπεζαι ἦσαν ἄργυραῖ. Τὰ τραπεζομάνδηλα κατεσκευασμένα μὲ χονδρὸν λινὸν χρυσοῦφαντον ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θηβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη καὶ τῶν δεκαεννέα τραπεζῶν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσόν.

Ἡ τράπεζα, ὅπου θὰ ἔτρωγεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἦτο ὀλόκληρος ἀπὸ ἄργυρον, γεμάτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ ὁποῖα ἐσκόρπιζον λάμπεις. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ξύλα τῶν Ἰνδιῶν, στολισμένα μὲ μαργαριτάρια, εὐρίσκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπεζῶν. Ἐπεκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκουμβῶντες εἰς μαλακὰ προσκέφαλα ὀλοκέντητα.

Ὅλοι εἶχον ὀδηγηθῆ εἰς τὰς θέσεις των.

Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἔτρωγεν μόνος του, ἐτοποθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες.

Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ Τρίκλινον, εἶχον ἀφαιρέσει ὅλοι τοὺς μανδύας των καὶ ἔμειναν μὲ τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισά των. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγούς ἐπέτρεπον νὰ φέρουν καὶ τοὺς κοντοὺς μανδύας των.

Μὲ τὴν σειράν ἐκάθισαν οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα ἐπαῖται.

Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τί σκοπὸν θὰ ἔπαιζον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὄργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἔπαιζετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος, θὰ ἔπρεπεν ὅλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐπίσης, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἔστελλεν εἰς αὐτοὺς κανὲν ὀρεκτικὸν ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν του τράπεζαν, πάλιν θὰ ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν.

Ἡ Καλαπόδης μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰ ἤκουεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκοίταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Ἄλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν ἀγωνίαν ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. Ἐκεῖ ἐστέκοντο ὀλόκληρα τάγματα ὑπηρετῶν τῆς τραπέζης. Ὅλοι ἦσαν φορτωμένοι μὲ ἐκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης. Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρὸν τι φαγώσιμον καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του κόρην, τὴν Χριστοδούλην του μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

✓ ΟΙ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Χαρμόσουνοι ἤχοῦν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν τὸ δειλινὸν ἐκάστης Παρασκευῆς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Καὶ οἱ ναοὶ πλημμυρίζουν ἀπὸ Χριστιανούς. Στεῦδουν ὅλοι νὰ ἀκούσουν τοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Θεοτόκου.

Οἱ ὕμνοι τῆς Παρθένου ἀποτελοῦν μίαν ἀπὸ τὰς ὡραιότερας ἀκολουθίας τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἐμπρὸς εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Ἁειπαρθένου ἴσταται ὁ ἱερεὺς καὶ μὲ κατάνυξιν ψάλλει τοὺς ὕμνους πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ, πρὸς τὴν σεμνὴν Παρθένον τῆς Ναζαρέτ.

Ὅλιγαι ἀκολουθίαι ἔχουν τὴν ὡραιότητα τῆς παρακλή-

σεως αὐτῆς. Μὲ πόσα ὀνόματα προσφωνοῦν τὴν Παρθένον! Τὴν ὀνομάζουσαν Παναγίαν, Δέσποιναν, Ἀγνήν, Ἀσπιδον, Ἀχραντον, Θεόνυμφον, Θεομήτορα, Θεοτόκον, Κεχαριτωμένην, Ἀειμακάριστον!...

Εἰς τοὺς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς τῶν πόλεων καὶ εἰς τοὺς πτωχικοὺς ναοὺς τῶν Χωρίων, εἰς τὰς πλουσιωτάτας μονὰς καὶ εἰς τὰ πενιχρὰ ναῖδρια ἀκούεται τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ χαριετισμὸς τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένον Μαρίαν.

«Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμπει,
χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείπει,
χαῖρε τοῦ πεσόγτος Ἀδάμ ἡ ἀνάκλησις,
χαῖρε τῶν δακρύων τῆς Εὐας ἡ λύτρωσις».

Ὁ καπνὸς καὶ ἡ εὐδία τῶν λιβανωτῶν γεμίζουν ὄλον τὸν ναὸν καὶ ἡ ψυχὴ μας γεμίζει ἀπὸ εὐλάβειαν πρὸς τὴν Παρθένον.

«Ἀλαλα θὰ μείνουν τὰ χεῖλη τῶν ἀσεβῶν»—κατὰ τὸ τροπάριον—ὅσα δὲν θὰ ὑμνήσουν ἀπόψε τὴν σεπτὴν μνήμη της. Ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπάρξουν τοιαῦτα χεῖλη· διότι ἡ λατρεία τῆς Παρθένου ἔχει ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν τῶν Χριστιανῶν. Εὐσεβεῖς καὶ ἀσεβεῖς ἔχουν καὶ ἀπὸ μίαν Παναγίαν εἰς τὴν ψυχὴν των.

Πρὸς τὴν Παναγίαν στρέφεται ἡ πονεμένη μήτηρ, ὅταν ζητῇ τὴν βοήθειάν της διὰ τὸ πυρέσσον τέκνον της. Τὴν Παναγίαν ἐπικαλεῖται ἡ στοργικὴ ἀδελφὴ διὰ τὸν ξενιτευμένον ἀδελφόν. Εἰς τὴν Παναγίαν καταφεύγει ἡ ἀφωσιωμένη σύζυγος διὰ τὸν δυστυχοῦντα σύντροφον τοῦ βίου της. Πρὸς αὐτὴν ἀτενίζομεν ὅλοι, ὅταν ἀκούωμεν τὸν ἱερέα νὰ ψάλλῃ:

«Χαῖρε, κλιμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός,
χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν.

Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων,
χαῖρε, κατάπτωσις τῶν δαιμόνων».

Εἶναι πολὺ φυσικὴ ἢ ἀφοσίωσις τῶν χριστιανῶν πρὸς τὴν Θεομήτορα. Λυπημένοι ἄνθρωποι στρέφονται πρὸς πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἐγνώρισε καὶ αὐτὸ τὸν πόνον. Ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν ἰδικόν μας προέρχεται ἡ Θεοτόκος· τὴν αἰσθανόμεθα ἰδικὴν μας· ὑπέφερεν, ὅπως ὑποφέρομεν· ἐθρήνησεν, ὅπως θρηνοῦμεν. Ἐστήριξε τὴν χλομὴν κεφαλὴν της εἰς τὰ ξύλα ἐνὸς Σταυροῦ...

Ἄλλὰ καὶ ἡ δόξα τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ της δὲν τὴν ἐθάμβωσεν· ἔμεινεν ἡ σεμνὴ Παρθένος καὶ ἡ πονεμένη μήτηρ.

Ἡ θρησκεία τὴν ἀνεβίβασεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀλλ' αὐτὴ ἔμεινε πλησίον μας, διὰ νὰ δακρύζῃ, ὅταν δακρύζωμεν, διὰ νὰ παρηγορῇ, ὅταν πονοῦμεν. Δι' αὐτὸ εἶναι πάντοτε χλομὴ ἢ ὄψις τῆς Παναγίας, πρὸς τὴν ὁποῖαν τὴν ἐσπέραν αὐτὴν ἐπαναλαμβάνομεν τὸν χαιρετισμὸν τοῦ Ἀγγέλου:

«Χαῖρε, τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἀσάλευτος πύργος.
χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε!»

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους Χριστιανούς γνωρίζουν τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος μας, μὲ συγκίνησιν ἐνθυμοῦνται πότε καθιερώθη ἡ ἀκολουθία αὐτὴ τῶν χαιρετισμῶν τῆς Παρθένου.

Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 625 μ. Χ. Τὸ Βυζάντιον ἐπολιορκεῖτο στενωῶς ὑπὸ τῶν Ἀβάρων. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος εὐρίσκετο μακρὰν τῆς πρωτευούσης, μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὁ κίνδυνος τῆς πρωτευούσης ἦτο σοβαρός. Ὁ πατριάρχης Σέργιος καὶ ὁ πρωθυπουργὸς Βῶνος ἐνθαρρύνουν τὸν ὀλίγον στρατὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπι-

καλοῦνται καὶ τὴν βοήθειαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς προστάτιδος τῆς πόλεως. Καὶ ἡ πρωτεύουσα σφύζεται ὡς ἐκ θαύματος. Καὶ τότε κύματα λαοῦ συνέρχονται εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας, διὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των.

Γέροντες, γυναῖκες καὶ παιδιά ἐπλημμύρισαν τὸν ἀπέραντον ναόν.

Ὁ Πατριάρχης, φέρων τὴν λαμπροτέραν στολὴν του καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἱερεῖς καὶ διακόνους ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ. Γονατίζει πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς Θεομήτορος· γονατίζει καὶ ὁ λαός. Ὅλοι μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐχαριστοῦν τὴν Θεοτόκον.

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
ἀναγράφω Σοι ἡ πόλις Σου Θεοτόκε...».

Κανεὶς δὲν ἐκάθισε κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν νύκτα. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀκολουθία τῶν χαιρετισμῶν ὠνομάσθη ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου.

Ὅταν ἐπανῆλθεν ὁ Ἡράκλειος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀπεφάσισε μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου νὰ καθιερώσουν ὡς μόνιμον τὴν ἀκολουθίαν τοῦ «Ἀκαθίστου Ὑμνου». Καὶ τελεῖται αὕτη ἕως σήμερον τὴν Παρασκευὴν τῆς πέμπτης ἑβδομάδος τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ἐπέρασαν ἀπὸ τότε περισσότερα ἀπὸ 1300 ἔτη. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος διεμελίσθη, κατέπεσεν, ἠνωρθώθη καὶ πάλιν κατέπεσε. Μέγα τμῆμα αὐτοῦ ἀνέκτησε τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν του. Ἀλλὰ καὶ σήμερον εἰς πᾶσαν ἑλληνικὴν χώραν, δούλην ἢ ἐλευθέραν, ἡ ἀκολουθία αὕτη συγκινεῖ βαθύτατα τὴν χριστιανικὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀπὸ κάθε

ἑλληνικὴν γωνίαν, τὴν καθιερωμένην ἐσπέραν ὑψώνονται ὕμνοι εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγόν.

Η ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Χριστούγεννα! Περίχαρα ἡ καμπάνα
κράζει, κι ἡ μάνα στὸ παιδὶ
καὶ τὸ παιδὶ Χριστούγεννα! στὴ μάνα
κι ὁ κόσμος ὅλος τραγουδεῖ.

Κι ἡ νύχτα λάμπει ἀπὸ τὸ μάγο ἀστέρι,
ὅπου τοὺς μάγους ὀδηγεῖ.
Τὸ ἐπουράνιο μυστικὸ τὸ ξέρει
καὶ χαιρετᾶ οὐρανὸς καὶ γῆ.

Κ. Παλαμάς

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Εκεί κάτω, εις τὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς ἦσαν τὸν παλαιὸν καιρὸν πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἑλληνικαὶ πόλεις. Μία ἐξ αὐτῶν ἐλέγετο Κυρήνη καὶ ἀπὸ αὐτὴν ὠνομάσθη καὶ ὅλη ἡ χώρα Κυρηναϊκὴ.

Ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος ἐγγεννήθη εἰς τὴν Πτολεμαῖδα τῆς Κυρηναϊκῆς τὸ 370 μ. Χ. Εἶχε πλουσίους γονεῖς καὶ τὸν ἔστειλαν νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Ὁ Συνέσιος ἔγινε κατ' ἀρχὰς νομικός, ὅπως καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος. Ἦτο ὅμως τόσον ἐνάρετος καὶ τόσον καλὸς πατριώτης, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου τῆς χώρας ὅλος ὁ λαὸς ἐζήτησε νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος ὁ Συνέσιος. Πολὺν ἐπίσης τὸν παρεκίνησεν εἰς τοῦτο καὶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Συνέσιος ἐδίστασε πολὺ νὰ δεχθῆ τὸ μέγα τοῦτο ἀξίωμα. Ζῶζεται ἀκόμη μία ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀδελφόν του, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτει πόσον ἀνάξιον θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν του νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἀποδεικνύουν ὅχι τὴν ἀναξιότητα, ἀλλὰ τὴν μετριοφροσύνην τοῦ Συνεσίου. Ὅπως οἷον, παρὰ τὴν θέλησίν του σχεδόν, ἔγινεν ἐπίσκοπος εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα περιῶν.

Διοικητῆς τῆς Κυρηναϊκῆς ἦτο τότε ὁ Ἀνδρόνικος. Οὗτος ἐκυβέρνα τὸν τόπον μὲ πολλὴν σκληρότητα. Κατ' ἀρχὰς μὲ συμβουλὰς καὶ παρακλήσεις ὁ Συνέσιος ἐφρόντιζε νὰ τὸν καταστήσῃ ἡπιώτερον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Ἀνδρόνικος ἔμενεν ἀδιόρθωτος, ἄφησεν ἀνοικτὰς τὰς ἐκκλησίας, διὰ νὰ εὐρίσκουν εἰς αὐτὰς ἄσυλον οἱ καταδιωκόμενοι πολῖται. Ὁ

Ἄνδρόνικος ἐθύμωσε δι' αὐτὸ καὶ ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὰς ἐκκλησίας διαταγὴν, ἣ ὁποία ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς πολίτας νὰ καταφεύγουν ἐκεῖ καὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς νὰ τοὺς δέχονται ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἀπηλπισμένος πλέον ὁ Συνέσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀφορίσῃ τὸν Ἄνδρόνικον καὶ νὰ τὸν ἀποκλείσῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Ἄμα δὲ ἔμαθον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸν ἀφορισμὸν αὐτοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ ἔπαυσε τὸν Ἄνδρόνικον ἀπὸ τῆς θέσιν του καὶ διέταξε νὰ τιμωρηθῇ σκληρότατα. Τόσον αὐστηρὰ, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Συνέσιος τὸν ἐλυπήθη καὶ ἔγραψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα νὰ μετριάσῃ τὴν ποινὴν του. X

Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ παρουσιάσθη ἄλλος ἐχθρὸς, πολὺ χειρότερος. Βάρβαροι λαοὶ ἀπὸ τὰ βάρθη τῆς Ἀφρικῆς ἦλθον νὰ κυριεύσουν τὴν Πτολεμαῖδα.

Ὁ διοικητὴς ἦτο τόσον ἐλεινός, ὥστε συνήθρισε τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀρπάσει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τοὺς ἐφόρτωσεν εἰς δύο πλοῖα, ἐπεβιάσθη καὶ αὐτὸς εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπερίμενε τὴν ἔκβασιν τοῦ πολέμου.

Μεγάλῃ ἦτο ἡ ὄργη τοῦ Συνεσίου διὰ τὴν διαγωγὴν αὐτὴν τοῦ διοικητοῦ. «Ἄντι νὰ κάθηται εἰς τὴν πολεμιστρὰν τοῦ φρουρίου—ἔγραψεν εἰς μίαν ἐπιστολὴν του—κάθηται εἰς τὴν πρύμνην τοῦ πλοίου του».

Ὁ γενναῖος ἐπίσκοπος μὲ ἐν καλὸν ἄλογον ἐγύριζεν ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Πτολεμαίδος, διὰ νὰ μανθάνῃ τὰς κινήσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ τὴν νύκτα, διὰ νὰ κοιμῶνται οἱ κάτοικοι μὲ ἐμπιστοσύνην, ἐλάμβανε μερικοὺς νέους καὶ περιήρχετο τὸν λόφον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο κτισμένη ἡ πόλις. XA

Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων ἐγίνοντο συχνότεραι καὶ οἱ κάτοικοι ὑπέφερον πολὺ ἤρχιζον ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ χά-

νον τὸ θάρρος των· θὰ ἐπροτίμων νὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τοῦ διοικητοῦ. Οἱ ἐχθροὶ εἶχον περιζώσει τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἠδύναντο νὰ τὴν κυριεύσουν.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Συνεσίου ἐπλημμύρησεν ἀπὸ πόνον καὶ λύπην. Ἐκάλεσε τὸν λαὸν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ἐκκλησίας καὶ οὕτως παρουσιάσθη εἰς τὴν ἐξώθυραν φορῶν τὰ χρυσᾶ του ἄμφια καὶ πνιγμένος εἰς τὰ δάκρυα.

Ἐρριψεν ἐν βλέμμα εἰς ὄλην τὴν πόλιν καὶ ἐφώνησεν :

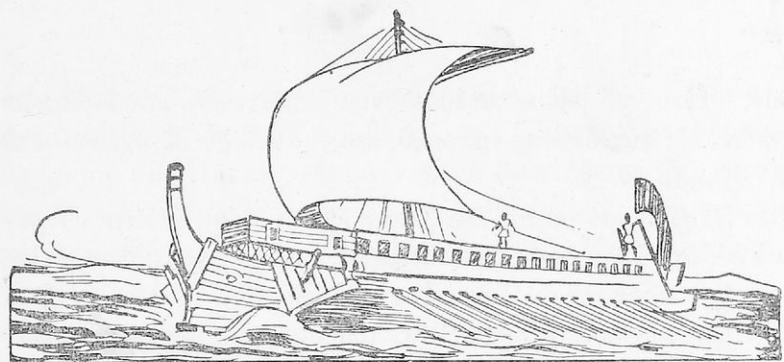
— « Ἀλίμονον εἰς τὴν Κυρήνην μου! Ἀλίμονον εἰς τὴν Πτολεμοῖδα μου! Ὑπῆρξα ὁ τελευταῖος ἱερεὺς τῆς! Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ ὀμιλήσω τὰ δάκρυα δένουν τὴν γλῶσσαν μου.

» Πρέπει λοιπὸν νὰ φύγωμεν μὲ τὰ πλοῖα; Καλὰ, νὰ φύγωμεν!

» Τὸ καταλαμβάνω, ὅτι εἶναι ἀνάγκη, ἡσυχάσατε! Θέλω νὰ εὔρητε ἡσυχώτερον ὕπνον. Ἔως πότε ν' ἀγρυπνῶμεν εἰς τὰς πολεμίστρας τοῦ φρουρίου; ἕως πότε νὰ ἐξυπνῶμεν αἰφνιδίως, ἰδρωμένοι ἀπὸ τὸν φόβον μας;

« Εἰς τὰς νήσους θὰ λυτρωθῆτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Τὰ πλοῖα εἶναι ἔτοιμα. Ἐγὼ ὅμως θὰ μείνω εἰς τὸν τάφον τῶν γονέων μου. Θὰ μείνω εἰς τὴν ἐκκλησίαν μου. Θὰ ἐναγκαλισθῶ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν καὶ θὰ μείνω ἐκεῖ ζωντανὸς ἢ πεθαμένος. Καὶ ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ μολυνθῆ ὁ βωμὸς του μὲ τὸ αἷμα ἐνὸς ἱερέως. Ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν νὰ μὴ ἀφήσῃ τὴν πατρίδα μου νὰ ὑποδουλωθῆ, οὔτε τὰς ἐκκλησίας μου νὰ μολυνθοῦν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους. Ἄς συγχωρηθῶμεν ζωντανοὶ! Πηγαίνεται εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ Θεοῦ. Τὰ πλοῖα σας περιμένουν».

Κανεὶς δὲν ἔφυγεν εἰς τὰ πλοῖα. Ἐμειναν ἐκεῖ, προστάται τῆς πατρίδος των καὶ ἡ Κυρήνη ἐσώθη.

Η ΚΤΙΣΙΣ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ

Μίαν φοράν ἐν πλοῖον ἀπὸ τὴν Φώκαιαν τῆς Ἰωνίας ἔπλεε πέραν τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης. Ἐπειδὴ κατελήφθη ἀπὸ τρικυμίαν, οἱ ναῦται ἐζήτησαν καταφύγιον πρὸς τὴν ξηράν. Τότε ἀνεκάλυψαν ἓνα ὠραῖον κόλπον, ἔρημον ἀπὸ ἀνθρώπων, πλησίον εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, ὅπου καὶ προσωρμίσθησαν.

Ἡ τρικυμία ἐξηκολούθησε καὶ οἱ Φωκαεῖς ἔμειναν ἐκεῖ ἄρκετὰς ἡμέρας. Ἀπεβιάσθησαν εἰς τὴν ξηράν καὶ εἶδον τότε ὅτι ὁ τόπος ἦτο θαυμάσιος, τὸ κλίμα ὑγιεινότατον, ἡ χώρα εὐφορωτάτη. Καὶ ὁ ὄρμος εἰς τὸν ὅποιον εἶχον καταφύγει ἦτο ἀσφαλέστατος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους.

Ἐσκέφθησαν τότε, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἰδρῦσουν σταθμὸν ἐμπορικὸν εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην θέσιν. Ἡ κατεχὴ τοῦ λιμένος αὐτοῦ θὰ ἦτο χρησιμωτάτη εἰς αὐτοὺς κατὰ τὰ ταξίδια

των. Ἦτο τὸ μέσον σχεδὸν τῶν ἰσπανικῶν καὶ ἰταλικῶν ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐμπορεύοντο, ἀντικρὺ δὲ σχεδὸν ἀπὸ τὴν Κορσικὴν.

Ἠρώτησαν ποῖοι κατόκουν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἔμαθον δέ, ὅτι ἕξων ἐκεῖ αἱ ἀπολίτιστοι φυλαὶ τῶν Λιγύων. Πλησιεστέρα πρὸς τὸν κόλπον ἦτο ἡ φυλὴ τῶν Σαλίων. Οὗτοι ἕξων ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Βασιλεὺς δὲ αὐτῶν ἦτο ὁ Νάνος.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Εὐξενος, ἀπεφάσισεν τότε νὰ μεταβῇ πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῶν Σαλίων καὶ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτὸν τὴν ἄδειαν, νὰ ἐγκατασταθῶν οἱ Φωκαεῖς εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον. Ὡς συντρόφους του ἐξέλεξε μερικoὺς ἀπὸ τοὺς ρωμαλεωτέρους ναύτας του, ἔλαβε δὲ μαζὶ του καὶ πολύτιμα δῶρα, διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα. Οὕτως ἐπροχώρησαν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἔφθασαν εἰς τὴν ἑδραν τοῦ βασιλέως. Οἱ Σάλιοι κατόκουν εἰς καλύβας μικράς, μόλις δὲ ὑποφερτὴ ἦτο ἡ κατοικία τοῦ ἀρχηγοῦ των.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, ἐξεπλάγησαν, ὅτε εἶδον τοὺς ξένους. Μὲ θαυμασμὸν ἐπεριτριγύρισαν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἶχε ψήσει ἡ ἄλμη τῆς θαλάσσης καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καὶ οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ καθαρὰ καὶ ὠραῖα ἐνδύματα. Οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ ὄλων ἐστρέφοντο κυρίως πρὸς τὸν Εὐξενον. Ὑψηλός, μόλις τριακονταετής, ὁμοίαζε μὲ θεὸν μᾶλλον ἢ ἄνθρωπον· ἔφερεν ἱμάτιον λευκὸν μὲ μαιανδροειδεῖς παρυφάς· τὸ δὲ βλέμμα του ἦτο γλυκύ, ἀλλὰ καὶ θαρραλέον καὶ ἀποφασιστικόν.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Σαλίων ὑπεδέχθη μὲ ἐγκαρδιότητα τοὺς Ἕλληνας.

Ξένοι, εἶπε πρὸς αὐτούς, καλῶς ὠρίσατε. Ἦλθατε εἰς μίαν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ βίου μου. Σήμερον ὑπανδρεύω τὴν κόρην μου Πέτταν. Θὰ μείνετε νὰ δειπνήσωμεν τὸ γαμήλιον δεῖπνον μαζί με τοὺς ἄλλους κεκλημένους μου καὶ νὰ συνευφρανθῶμεν. Θὰ κοιμηθῆτε κατόπιν ἐδῶ καὶ αὐριον θὰ συζητήσωμεν τὴν πρότασίν σας. ✕

Καὶ πράγματι, μετ' ὀλίγον παρετέθη τὸ δεῖπνον. Ὁ Νάνος εἶχε καλέσει εἰς αὐτὸ ὅλους τοὺς ἐπισημοτέρους νέους τῆς φυλῆς αὐτοῦ καὶ τῶν γειτονικῶν φυλῶν, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ λάβωσι σύζυγον τὴν θυγατέρα του. Διότι, πρᾶγμα περιεργον, ὁ γαμβρὸς δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκλεγῆ. Κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Σαλιῶν εἰς τὸ τέλος τοῦ δεῖπνου ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ ἡ βασιλόπαις με ποτήριον γεμάτον, οἶνον, θὰ ἐπερνοῦσεν ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς μνηστήρας καὶ ἐκεῖνος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θὰ ἔσταματοῦσε καὶ θὰ τοῦ προσέφερε τὸ ποτήριον, αὐτὸς θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτός της.

Φαντάζεσθε τὸ καρδιοκτύπι ὄλων τῶν μνηστήρων, ἐφ' ὅσον διήρκει τὸ ἀτελείωτον, ὅπως ἐφαίνετο τοῦλάχιστον εἰς αὐτούς, ἐκεῖνο δεῖπνον. Ἡ βασιλόπαις ἦτο ὠραιότατη, ὁ Νάνος ἡγεμὼν ἰσχυρὸς καὶ κάθε μνηστὴρ με δυσαρέσκειαν ἔβλεπε τοὺς παρακαθημένους του, οἱ ὅποιοι τοῦ διημφισβήτουν τὴν κόρην. Μόνον ὁ Εὐξενος καὶ οἱ ναῦται του ἦσαν ἡσυχοί, εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς καλῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἀναμένοντες μετὰ περιεργείας τί θὰ συνέβαινε. ✕

✕ Τέλος ἡ κρίσιμος στιγμή ἔφθασε. Σιωπὴ ἄκρα. Τάκ! τάκ! μόνον αἱ καρδίαι τῶν μνηστήρων. Ἡ βασιλόπαις εἰσῆλθε κρατοῦσα τὸ πλήρες οἴνου ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα. Με ἀφέλειαν πολλὴν προσέβλεπεν ἕκαστον ἐκ τῶν προσκεκλημένων· ἀλλὰ δὲν ἔσταματοῦσε πουθενά. Καὶ ἔξαφνα! Εἶχεν ἰδεῖ ἀράγε

ἀπὸ πρὶν τὸν Εὐξενον, ὅταν ἤρχετο, ἢ πρώτην φορὰν τὴν ἄντικρυς;... Μὲ βῆμα σταθερὸν προχωρεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ προσφέρει τὸ ποτήριον.

Ὅλοι ἔμειναν ἔκπληκτοι καὶ πρῶτος ἐξ ὄλων ὁ Εὐξενος καὶ οἱ σύντροφοί του. Ἄλλ' ὁ Νάνος ἔσπευσεν ἀμέσως πρὸς αὐτόν.

— Ξένε μου, εἶπεν, ἀφοῦ ἡ κόρη μου σὲ ἐξέλεξεν ὡς σύζυγόν της, ἐγὼ δὲν ἔχω παρὰ νὰ τὴν συγχαρῶ διὰ τὴν ἐκλογὴν της. Ἐλα νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ.

Ἐννοεῖται, ὅτι κατόπιν τούτου ἡ αἴτησις τῶν Φωκαέων, νὰ ἰδρῦσουν ἔμπορικὸν σταθμὸν εἰς τὸν κόλπον ἐκεῖνον, ἐγένετο εὐμενέστατα δεκτὴ. Οἱ ναῦται ἐπέστρεψαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Φώκαιαν καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἄρχοντας τὸν ἀπροσδόκητον γάμον τοῦ πλοιάρχου τῶν καὶ τὴν εὐμένειαν, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Νάνος ἐδέχετο τοὺς Φωκαεῖς εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας του.

† Πλείστοι τότε ἐκ τῶν Φωκαέων ἔσπευσαν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. Οὕτω δὲ συνωχίσθη ἐκεῖ μικρὰ ἀποικία, ἣτις ὠνομάσθη Μασσαλία. Ἐκεῖ ἐγκατεστάθη καὶ ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ ὁ Εὐξενος μὲ τὴν σύζυγόν του, εὐτυχέστερος, διότι οἱ θεοὶ τοῦ ἐχάρισαν μετ' ὀλίγον λαμπρὸν υἱόν, τὸν Πρῶτον.

✕ Ταῦτα συνέβαινον τὸ 600 π. Χ. Ἀπὸ τότε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἔμπορικὸς σταθμὸς, ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως εἰς τὴν δυτικὴν Μεσόγειον καὶ τοῦ ἀσφαλεστάτου λιμένος του, προσεῖλκεν ὄλοεν περισσοτέρους κατοίκους. Οὕτω μετ' ὀλίγον ἀνεπτύχθη εἰς πόλιν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἢ ὁποία διετήρησε τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἕως σήμερον.

γ Κατὰ τὸ 1900 μ. Χ. οἱ Μασσαλιῶται ἐτέλεσαν λαμπρὰς

έορτάς με πᾶσαν ἐπισημότητα εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδρύθη ἡ πατρίς των. Εἶχον παρῆλθει ἀπὸ τότε 2500 ἔτη. Ἄνῃκον τώρα εἰς πόλιν ἐλευθέραν μεγάλου κράτους, με ὑπερπεντακοσίας χιλιάδας κατοίκων. Ἡ παλαιὰ αὐτῶν μητρόπολις, ἡ Φώκαια, δὲν ἀπέθανε καὶ αὐτὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων· ἦτο μικρὰ, ὑπόδουλος εἰς τοὺς Τούρκους, μόλις ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδας πληθυσμοῦ. Ἀλλ' οἱ Μασσαλιῶται εἶναι εὐγνώμονες πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἔφεραν κατὰ τοὺς μακρινοὺς ἐκείνους χρόνους εἰς τὴν πατρίδα των τὰ πρῶτα φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὴν τιμητικωτέραν θέσιν εἰς τὰς έορτάς ἐκείνας εἶχον φυλάξει διὰ τρεῖς πτωχοὺς δημογέροντας τῆς Φωκαίας, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποσταλῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν τότε μητρόπολιν, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὴν σημερινὴν μεγάλην ἀποικίαν. X

Η ΕΥΧΑΡΙΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΙΛΟΣ

— Ξανθή, εἶπεν ἡ Δημῶ, ἡ τροφός της, θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορία τῆς νυφίτσας, ποὺ μπῆκε σὲ μιὰ σιταποθήκη;

— Ὅχι! εἶπεν ἡ Ξανθή.

— Μήπως θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ γιὰ τὸν Ὀδυσσεά, ποὺ πῆγε στὴ σπηλιὰ τοῦ Κύκλωπα;

— Ὅχι! ὄχι! ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ Ξανθή.

— Ἀλήθεια, δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ φοβερὸς Πολύφημος, με τὸ ἕνα μεγάλο μάτι στὸ μέτωπο, κράτησε κλεισμένο μέσα στὴ σπηλιὰ του τὸν πολυμήχανον Ὀδυσσεά; δὲν θέλεις νὰ μάθης, πῶς ὁ πονηρὸς Ὀδυσσεὺς κατώρθωσε νὰ

τοῦ βγάλη τὸ μάτι καὶ ὕστερα νὰ βγῆ ἀπὸ τὴ σπηλιά, κρυμμένος ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ κριαριοῦ;

— "Ὀχι! ὄχι! ὄχι! ἀπήντησε μετὰ πείσματος ἡ Ξανθή.

— Ξανθή! ἠκούσθη μία βαρεῖα γυναικεῖα φωνή, ἃν δὲν καθήσης φρόνιμα καὶ δὲν ἀκοῦς τὴ Δημῶ, θὰ φωνάξω νὰ ἔλθῃ ἀμέσως νὰ σὲ πάρῃ ἡ Μορμολύκη, ποὺ παίρνει ἐκεῖνα τὰ παιδιά ποὺ δὲν ἀκοῦν!

Μόλις ἄκουσε «Μορμολύκη» ἡ Ξανθή, ἔμαζεῦθη, ἐσιώπησε καὶ ἐκρύβη ὑπὸ τὸ εὐρύχωρον ἱμάτιον τῆς τροφοῦ της, ἐνῶ ἡ Λευκίππη, ἡ μήτηρ της, ἐστόλιζε τὴν ἄλλην θυγατέρα της, τὴν Εὐχαριν.

Ἦσαν αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἐτελοῦντο αἱ περιφημοὶ ἑορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Περικλέους. Ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἀποικιῶν της γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά εἶχον συρρεῦσει, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν μεγαλυτέραν καὶ λαμπροτέραν ἑορτὴν τῶν Ἀθηναίων, τὰ μεγάλα Παναθήναια. Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἐτελεῖτο πρὸς τιμὴν τῆς Παλλάδος Ἀθηναῖς, τῆς πολιούχου τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ Εὐχαρίς, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημοχάρους, ἐνὸς ἐκ τῶν προκρίτων τῶν Ἀθηναίων, εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ κέντημα τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηναῖς. Ἐκεῖνην ἀκριβῶς τὴν πρωΐαν θὰ τὸν μετέφερον μὲ μεγάλην πομπὴν καὶ λιτανεΐαν, διὰ νὰ τὸν καταθέσουν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῆς θεᾶς, τὸν Παρθενῶνα, ὁ ὁποῖος ἦτο κτισμένος ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἀἱ δοῦλαι ἐνέδυσαν τὴν Εὐχαριν μὲ λευκόν, ὅπως ἡ χιών, λινὸν φόρεμα, τὸν χιτῶνα. Ἡ μήτηρ της ἔπλεξεν εἰς βοστρύχους τὴν ὠραίαν της κόμην, τοὺς ἐσήκωσε καὶ περιέδεσε ἐ-

πάνω εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὕστερα ἐπέθεσεν ἐπ' αὐτῆς ἓνα χρυσοῦν στέφανον.

Ἄφου τὴν ἐκαλλώπισε μὲ πᾶσαν κομψότητα, τῆς ἔδωσε μειδιῶσα πολύτιμον κάτοπτρον ἀπὸ σίλβροντα χαλκόν, διὰ νὰ κατοπτρισθῇ. Ἡ Εὐχαρις ἐνεθουσιάσθη.

Ὁμοίαζε μὲ τὰς ὀραίας Καρυάτιδας τοῦ Ἑρεχθίδου!

Καὶ ἡ Λευκίππη ἐνε-
δύθη τὰ καλύτερά της φο-
ρέματα καὶ κοσμήματα.
Ἐπάνω εἰς τὸ μακρὸ φό-
ρεμά της, τὸ ὁποῖον συνε-
κράτει εἰς τὰ πλάγια χρυ-
σῆ πόρπη, ἔρριψεν ἐν λαμ-
πρὸν ἱμάτιον κεντημένον
πολυτελῶς. Εἰς τὴν χεῖρα
της ἔβαλεν ἐν χρυσοῦν
βραχιόλιον, μὲ δύο Σφίγ-
γας χαραγμένας ἐπάνω καὶ
προσήρμοσεν εἰς τὰ ὦτα
της πολύτιμα ἐνώτια μὲ
δύο κρίκους ἀπὸ λευκὸν
σμάλτον.

— Μοῦ φαίνεται πὼς
ἀοργήσαμε, μητέρα, εἶπε μὲ ἀνησυχίαν ἡ Εὐχαρις.

— Μιὰ στιγμή ἀκόμη, ἔχε ὑπομονήν, εἶπεν ἡ μήτηρ
της. Περιμένουμε τὸ Νεῖλο νὰ μᾶς φέρῃ τὰ τριαντάφυλλα,
ποῦ θὰ στολίσουν τὸ πανέρι σου. Μόλις ἔλθῃ, θὰ φύγω-
με. Ὅπου κι ἂν εἶναι, ἔφθασε. Ὁ ἥλιος σηκώθηκε ψηλά.
Ἔχομε βλέπεις καὶ τὶς φασαρίες τῶν ἀδερφῶν σου. Ἡ Ξαν-
θὴ εἶνε ἀνυπόφορη καὶ βασανίζει διαρκῶς τὴν Δημῶ' τὸν

ἀδερφό σου, τὸν Λῦσι, ἀναγκάστηκα νὰ τὸν στείλω περίπατο μαζί μὲ τὸν Σίκκινο, τὸν παιδαγωγό του. ὦ! αὐτὸ τὸ παιδί εἶναι ἀνυπόφορο μὲ τὰς ἀπαιτήσεις του. Τώρα μοῦ ζητεῖ ἓνα ἀλογάκι! Θέλει, λέει, νὰ πάη κι αὐτὸς καβαλλάρης μαζί μὲ τοὺς ἄλλους στὴ μεγάλη Πομπή! Ἄκουε!

Μόλις εἶχε τελειώσει αὐτὰ τὰ λόγια ἡ Λευκίππη καὶ ἠκούσθησαν φωναὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην γειτονικὴν αὐλήν, ἡ ὁποία εἶχε γύρωθεν μαρμάρινον περιστύλιον. Ἐκεῖ ἐγένετο ἀπὸ τοὺς πλουσίους Ἀθηναίους ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν. Ἡ Λευκίππη ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ, διὰ νὰ ἴδῃ. Ἄλλ' ἐνῶ διήρχετο ἐκ τοῦ δωματίου τῆς οἰκονόμου καὶ τῶν ὑπηρετριῶν, εὐρέθη πρὸ ἑνὸς θαλεροῦ γέροντος μὲ λευκὴν γενειάδα καὶ πρὸ ἑνὸς παιδίου. Ὁ γέρον ἐφόρει μακρὸν καὶ πλατὺ ἱμάτιον, ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐκράτει λεπτὴν βέργαν· ἐμάλωνεν αὐστηρὰ τὸ παιδάκι, τὸ ὁποῖον ἦτο μόλις ὀκτῶ ἐτῶν! Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐφάνη πολὺ παράξενον εἰς τὴν Λευκίππην.

— Τί ἔκαμες πάλι, Λῦσι; ἠρώτησε.

— Δὲν τὸν θέλω πιά τὸν παιδαγωγό, δὲν ὑποφέρεται! ἔλεγε τὸ παιδίον μὲ φωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν.

— Γιατί, παιδί μου;

— Γιατὶ ὁ Σίκκινος δὲ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ κάμω τίποτε, οὔτε κὰν νὰ κινηθῶ. Λῦσι, δὲν σταυρώνουν τὰ πόδια, ὅταν κάθωνται! Λύσι, μὴν ἀκουμπᾶς στὸ χέρι σου τὸ σαγόνι! Λῦσι, στὸ δρόμο νὰ πηγαίνης μὲ κατεβασμένα τὰ μάτια! Λῦσι, πρέπει νὰ ξέρης, ὅτι ὅταν τρώγουν, παίρνουν τὴ σάλτσα μὲ τὸ ἓνα δάκτυλο, τὸ ψάρι καὶ τὸ κρέας μὲ τὰ δύο! Λῦσι, ὅταν κανένας ξύνεται, πρέπει νὰ τὸ κάμνῃ μὲ διάκρισιν! Λῦσι, ἀπ' ἐδῶ, Λῦσι, ἀπ' ἐκεῖ, μὲ τρέλανε! Ὅχι! Ὅχι, δὲν τὸν θέ-

λω πιά αὐτὸν τὸν παιδαγωγό! Περισσότερο προτιμοῦσα τὴ Μορμολύκη, ὅταν ἤμουν μικρός!»

— Πολὺ καλά! Εἶπεν ἡ Λευκίππη. Σίκνινε, ἀφοῦ ὁ Λῦσις δὲν σὲ θέλει, θὰ πᾶς μόνος σου νὰ ἰδῆς τὴν Πομπή κι αὐτὸν θὰ τὸν ἀφήσωμε στὸν Τύχωνα, νὰ τὸν φυλάῃ τὴν ὥρα τῆς Πομπῆς.

Ὁ Σίκνινος, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι δὲν ἦτο πολὺ αὐστηρὰ ἡ Λευκίππη ἀπέναντι τοῦ τέκνου της, ἐμειδίασε μέσα εἰς τὰ λευκὰ γένηια του, ἐνῶ ὁ Λῦσις, συνεσταλμένος, ἐκαθάριζε τοὺς δακρυσμένους ὀφθαλμούς του μὲ τοὺς γρόνθους του. P

Ἐν κτύπημα ἠκούσθη ἀπὸ κλείσιμον τῆς αὐλοθύρας, συνοδευόμενον μὲ ὑλακὴν κυνός, ὅστις ἐφύλαττε τὴν εἴσοδον. Ἡ μήτηρ προσέχουσα εἰς τὸ κτύπημα αὐτό, ἐλησμόνησε τὸν Λῦσιν. Ἦρχετο ὁ Νεῖλος μὲ ἐν κάνιστρον εἰς τὰς χεῖρας, περιέχον φρεσκοκομμένα, δροσοστάλακτα τριαντάφυλλα.

— Ἄ! σ' εὐχαριστῶ, Νεῖλο! Τί ὠραῖα λουλούδια! Εἶπεν ἡ Εὐχαρις, ἡ ὁποία παρουσιάσθη μὲ τὸ κτύπημα τῆς θύρας καὶ παρέλαβε μὲ χαρὰν τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Εἰς τὰ ἀπλᾶ αὐτὰ λόγια ὁ δοῦλος ἐκοκκίνησεν ὀλίγον. Ἦτο εὐχαριστημένος, διότι τῆς ἤρσαν. Αὐτὰ τὰ ἄνθη τὰ εἶχε φυλαγμένα ἀπὸ καιρὸν δι' αὐτήν. Ἦσαν ἀπὸ μερικὰς τριανταφυλλέας, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο εἰς μίαν χωριστὴν γωνίαν τοῦ κήπου τοῦ Δημοχάρους. Τὰ εἶχε μόνος του καλλιεργημένα καὶ φροντισμένα. Ἄλλ' εἶχε δίκαιον νὰ περιποιητῆ τὴν Εὐχαριν. Εἰς αὐτήν δὲν ἐχρεώσται τὸ ὅτι ἦτο ὁ πλέον εὐτυχομένος δοῦλος τῶν Ἀθηνῶν; καὶ ἰδοὺ πῶς: L

Πρὸ δύο ἐτῶν ἡ ἐσοδεία τῆς Ἀττικῆς ἦτο πολὺ πενιχρά. Ὁ Δημοχάρης, ὅστις εἶχε περισσότερα τῶν δέκα ἰστιο-

φόρων, δεμένα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἀπεφάσισε τότε καὶ ἐταξίδευσε μόνος του εἰς τὰ παράλια τοῦ Βοσπόρου, διὰ νὰ ἀγοράσῃ καὶ μεταφέρῃ εἰς Πειραιᾶ μεγάλα ποσὰ δημητριακῶν, ἐπειδὴ ὑπῆρχε μεγάλη ἔλλειψις εἰς τὴν Ἀττικὴν.

Ἔμεινεν ἐκεῖ πέντε μῆνας.

Μίαν ἡμέραν ἐπληροφορήθη ἡ Λευκίππη, ὅτι ἐφάνη καταπλέων ὁ στολίσκος μὲ τὸν σύζυγόν της. Κατέβη λοιπὸν εἰς τὸν Πειραιᾶ μὲ τὴν Εὐχαριν, τὸν Λῦσιν καὶ τὴν Ξανθὴν, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ πρώτη πρώτη τὸν ἄνδρα της.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸν λιμένα τὰ παιδιά, ἔμειναν μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα μὲ ὅσα εἶδαν. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος, τὰ ἰστιοφόρα τὰ ὁποῖα ἔπλεον εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, κλίνοντα ἐλαφρῶς μὲ τὸ γλυκοφύσημα τοῦ ἀνέμου· αἱ τριήρεις, δηλ. τὰ πλοῖα μὲ τὰς τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης· τὸ κτύπημα τῶν κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐγένετο μὲ ρυθμὸν· ἡ ἐκφόρτωσις τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα μετέφερον εἰς τὸν Πειραιᾶ τοὺς τάπητας τῆς Μιλήτου, τὴν ξυλείαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τὰ ὀπωρικά τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου... ὅλα, ὅλα τοὺς ἔκαμνον μεγάλην ἐντύπωσιν. Αἶφνης ὁμως ἡ Εὐχαρις ἐξέβαλε μίαν φωνὴν φρίκης. Τί συμβαίνει;

Ἐπὶ ἐνὸς ἰστιοφόρου, τὸ ὁποῖον εἶχε καταπλεύσει ἀπὸ τὴν Θράκην καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον οἱ δοῦλοι ἐξεφόρτωνον μεγάλα ποσὰ οἴνων, εἶδε τὸν ἐπιστάτην νὰ μαστιγῶνῃ ἀνηλεῶς ἕνα δοῦλον, ἐπειδὴ οὗτος ὑπέπεσεν εἰς τινὰ ἀπροσεξίαν. Τὰ πλήγματα τῆς μαστιγῆς ἔπιπτον ὡς βροχὴ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος τοῦ δούλου καὶ τὸ αἷμα ἔρρεε τόσον ἀφθονον, ὥστε καὶ ὁ πλέον ἄκαρδος θὰ ἐλυγίζετο.

Τὸ κοράσιον ὠχρίασε καὶ ὀλίγον ἔλλειψε νὰ λιποθυμήσῃ. Ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπεβιβάσθη ὁ πατὴρ Δημοχάρης ἀπὸ τὴν ὀγκάδα του, ἐπήδησεν ἡ Εὐχαρις εἰς τὸν λαιμόν του, τρέμου-

σα και με τους ὀφθαλμούς πλήρεις δακρύων τοῦ ἐπιθύρουν
εἰς τὸ οὖς: ~~χρ~~

— Πατέρα μου, θέλεις νὰ εὐχαριστήσης τὴν κόρη σου ;

— Μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, εἶπε μειδιῶν ὁ Δημοχάρης.

Πές μου μόνο, τί θέλεις ἀπὸ μένα, παιδί μου ;

— Σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀγοράσης αὐτὸν τὸ δοῦλο !

Δι' ὀλίγων διηγήθη τότε εἰς τὸν σύζυγόν της ἡ Λευκίπη τὸ ἐπεισόδιον τοῦ δούλου. Δὲν χάνει καιρὸν ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, δίδει 400 ἀρχαίας δραχμάς, ἀγοράζει τὸν δυστυχισμένον δοῦλον καὶ τὸν συμπαράλαμβάνει εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ο Νεῖλος, οὕτως ὠνομάζετο, ἦτο ἀπὸ τὴν Συρίαν. Ἐνας ἀνθρώπος ἕως ἐκεῖ ἐπάνω, μεγαλόσωμος καὶ ρωμαλέος. Εἶχεν ὁμως καὶ ἄλλα προτερήματα. Ἦτο πολὺ εὐφυής, πρόθυμος καὶ τελείως πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος εἰς τὸν κύριόν του. Δι' αὐτὸ ὁ Δημοχάρης τοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κτήματός του.

— Ὁ κύριος εἶναι ἐδῶ ; ἠρώτησεν ὁ Νεῖλος, ἀφοῦ παρέδωσεν εἰς τὸν μάγειρον τὰ λαχανικὰ καὶ τὰς ὀλώρας. Θέλω νὰ τοῦ μιλήσω γιὰ τ' ἀμπέλια μου.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Λευκίπη. Πῆγε στοὺς ἀγῶνας, ποὺ γίνονται στὸ Στάδιον, στὶς ὄχθες τοῦ Ἰλισσοῦ. Μείνε ἐδῶ σήμερα, νὰ ἰδῆς τὴν ἑορτὴ καὶ τὸ βράδυ βλέπεις τὸν κύριόν σου.

Ἦλθε τέλος ἡ ὥρα νὰ φύγουν διὰ τὴν πομπήν.

Ἡ Λευκίπη, τὰ τέκνα της καὶ οἱ δοῦλοι της ἐξῆλθον τῆς οἰκίας καὶ διηυθύνθησαν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Ἡ πομπὴ τῶν Παναθηναίων ἐξεκίνηει ἀπὸ τὸν «Ἐξω Κεραμεικόν», ὁ ὁποῖος ἦτο παρὰ τὸ Νεκροταφεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ἐκεῖ συνηθοῦζοντο ὅλοι, ὅσοι θὰ ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν παρέλασιν. Διήρχοντο ἀπὸ τὸ Δίπυλον,

μὲ τὰς δύο μεγάλας πύλας καὶ ἀκολουθοῦντες τὸν πλατὺν «δρόμον», οὕτω τὸν ἔλεγον, ἐβάδιζον πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν.

Προηγούντο οἱ ἱερεῖς, αἱ ἱέρειαι, οἱ μάντιες, οἱ κήρυκες καὶ οἱ γέροντες μὲ βράδισμα μεγαλοπρεπές, σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικόν, κρατοῦντες κλάδους ἐλαίας.

Ἐπειτα ἠκολούθουν οἱ ὀπλίται, οἱ ὁποῖοι ἐλαμποκόπουν μὲ τὰς στιλβούσας ἀσπίδας των καὶ τὰς λόγχας των. Κατόπι ἐβάδιζον ὑπερήφανοι οἱ νεανῖαι, οἱ ὁποῖοι εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸ πῆδημα, εἰς τὸν δίσκον, εἰς τὸ ἀκόντιον καὶ τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν μετέβαινον ἔφιπποι, καμαρωτοὶ ἐπάνω εἰς τοὺς ὑπερήφανους ἵππους των. Ἄλλοι πάλιν ἐπήγαιναν μὲ τὰ «πομπικὰ ἄρματα», τὰ ὁποῖα εἶχον νικήσει εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ἦραϊα, εὐστοιᾶ παιδιὰ, λευκὰ ἐνδεδυμένα, ἐξεφύλλιζον ῥόδα καὶ τὰ ἔρριπτον εἰς τὴν «Ἱερὰν ὁδόν». ἠκολούθουν ἔπειτα κομψαὶ παρθέναι τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν, μὲ κάνιστρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στολισμένα μὲ γιρλάνδας ἀπὸ ἄνθη. Ἐντὸς τῶν κανίστρων εἶχον ποικίλα σκεύη, τὰ ὁποῖα ἐχρειάζοντο διὰ τὰς θυσίας. Αὐταὶ ἦσαν αἱ κανηφόροι. Μεταξὺ τῶν κορασίων διεκρίνετο καὶ ἡ Εὐχαρις. Ἐβάδιζε σεμνὰ καὶ ὑπερήφανα.

Ἡ ὁμὰς αὐτῆ τῶν κορασίων ἐβάδιζε μὲ τόσην χάριν, ὥστε αἱ ἐπευφημίαι τῶν θεατῶν ἔφθανον μέχρι οὐρανοῦ. Πολλοὶ θεαταὶ εἶχον ἀναβῆ εἰς τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν ἢ εἶχον ἀναρριχηθῆ εἰς τὰς ἐξέδρας, αἱ ὁποῖοι εἶχον στηθῆ διὰ τὴν ἑορτήν. Ἄλλοι εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὰ σταυροδρόμια καὶ ἄλλοι προσεπάθουν νὰ διασπάρουν τὴν ζώνην, ἐνῶ τοὺς συνκράτου μὲ δυσκολίαν μισθοφόροι Σκύθαι.

Μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἐν πολυτελὲς ἰστιοφόρον μὲ τρεῖς σειρὰς κωπῶν, τὸ ὁποῖον ἐκυλίετο ἐπάνω εἰς τροχοὺς. Εἶχε τὸν

βερὸν πέπλον τῆς θεᾶς κρεμασμένον εἰς τὸν ἰστόν του καὶ ἠκολούθει εἰς τὴν παρέλασιν. Πρὸ αὐτοῦ ἐβάδιζον μουσικοὶ μὲ αὐλοὺς καὶ μὲ λύρας καὶ ἠκολούθουν χορεύτριαι.

Ἐξέλος παρήλαυνε μία μακρὰ γραμμὴ ἀπὸ ζῶα, βοῦς καὶ πρόβατα, τὰ ὅποια θὰ ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν βωμὸν τῆς Παλλάδος, ἐνῶ οἱ προσκυνηταί, μὲ ἐορτάσιμον στολὴν, παιδρῶν καὶ ἐνθουσιασμένοι, ἐκόμιζον τὸν οἶνον, τὸν ὅποιον θὰ ἔπινον ἀπὸ τὰ μεγάλα «παναθηναϊκὰ ποτήρια» καὶ θὰ δισκέδαζον μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Ἡ Πομπὴ ἔστρεψεν εἰς τὸ διπλοῦν τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως, πρῶτον ἀνατολικῶς καὶ ὕστερον νοτίως, διὰ νὰ ἔλθῃ νὰ σταματήσῃ πρὸς τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ λαός, ὁ ὅποιος ἐστέκετο εἰς τοὺς πέριξ λόφους, ἠτένιζε τοὺς μαρμαρίνους ναοὺς, οἱ ὅποιοι ἐξεχώριζαν κάτωθεν τοῦ λαμπροῦ οὐρανοῦ. Ἴδού τὸ Ἐρέχθειον μὲ τοὺς λεπτοὺς καὶ ὑψηλοὺς ἰωνικοὺς κίονάς του! Ἴδού καὶ ὁ Παρθενῶν, μὲ τοὺς δωρικοὺς κίονάς του, τὰς μετώπας καὶ τὰς τριγλύφους καὶ τὰ γιγάντια ἀετώματα, ὅλα ἔργα τοῦ ἀθανάτου Φειδίου. Ἐκεῖ μέσα εἰς τὸν Παρθενῶνα ἦτο τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Ἴδού καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ Προπύλαια τῆς Ἀκροπόλεως, πού ἔλαμπον ἀπὸ τὸ μάρμαρον καὶ πρὸ αὐτῶν ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης.

Ἡ Λευκίλλη μὲ τὴν Ξανθὴν καὶ τὸν Λῦσιν καὶ μὲ τὴν Δημῶ καὶ τὸν Σίκκινον συνηντήθη μετὰ τοῦ συζύγου της εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τραπεζίτου Πασίωνος.

Ὁ Πασίων κατέκει εἰς οἰκίαν, εὐρισκομένην εἰς τὸ πέρασμα τῆς Πομπῆς, μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς συνοικίας τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐξώστην, πρᾶγμα σπάνιον διὰ τὰς ἀρχαίας πόλεις, παρηκολούθουν τὴν Πομπήν, ἡ-

τις ανέβαιναν ήδη αργά αργά προς τὰ Προπύλαια. Παρήλαυ-
νον ιερείς, ἀθληταί, μουσικοί, παιδιά, κοράσια, ὄτε αἴφνης εἰς
τὸ μέσον τοῦ δρόμου ἠκούσθησαν ἄγριαι φωναί. Ἐθεάθησαν
ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔτρεχον ὡς τρελοὶ καὶ κατόπιν αὐτῶν
ἕνας ταῦρος. Εἶχεν ἀφηνιάσει, ἐκτύπα τὰ πλευρά του μὲ τὴν
οὐράν του καὶ τρέχων μὲ τὴν κεφαλὴν του καταβιβασμένην,
ἀνέτρεπε πᾶν ὄ,τι εὔρισκεν ἔμπρὸς του... Εἰσῆλθεν ἐξηγρω-

μένος εἰς τὴν Πομπήν. Εἶχεν ἐκφύγει ἀπὸ τὴν γραμμὴν του,
ἐκμανεῖς ἀπὸ μίαν ἀλογόμυιαν, ἡ ὅποια τὸν ἐκέντησε. Φόβος
καὶ τρόμος κατέλαβε τὸ πλῆθος!

Ἡ Λευκίπη ἔκυψε, διὰ νὰ ἴδῃ. Καὶ τί βλέπει!

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ἐκείνην ὁ ἀφηνιάσας ταῦρος εἰσέ-
δουσε μεταξὺ τῶν κανηφόρων κορασιῶν. Τρέχουν ἐκεῖνα περί-
τρομα καὶ ἡ Εὐχαρις στέκεται ξαφνισμένη. Ὁ ταῦρος ὀρμᾷ

κατ' αὐτῆς μὲ μίαν ἀγρίαν κίνησιν νὰ τὴν διαπεράσῃ μὲ τὰ φοβερὰ κέρατά του.

Ἐπιτάχθη ἔξω ὡς τρελός.

Πρὸ αὐτοῦ ὄμως ἀπὸ μίαν πάροδον τοῦ δρόμου, ἔσπευσεν εἰς ἄλλος ἄνθρωπος. Ἦτο ὁ Νεῖλος, ὁ δοῦλος, ὁ ὁποῖος ἔτυχε νὰ εἶναι ἐμπρὸς εἰς αὐτὴν τὴν σκηνὴν. Μὲ μίαν ἀπότομον χειρονομίαν ἀνατρέπει τὸν Σκύθην, ὅστις ἐφύλαττε τὴν γραμμὴν καὶ τρέχει ἐναντίον τοῦ ταύρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν του, διὰ νὰ κτυπήσῃ τὴν Εὐχαριν. Τὸ πλῆθος διεσκορπίζετο περίτρομον.

Ὁ Νεῖλος συλλαμβάνει τὸν ταῦρον ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ μὲ τὰς χαλυβδῖνας χεῖρας του στρέφει ἀποτόμως τὴν κεφαλὴν του πρὸς τὰ δεξιὰ. Οὕτως ἡ Εὐχαρις ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἀλλ' ἔπεσε λιπόθυμος.

Ἡ Εὐχαρις μετ' ὀλίγον συνῆλθεν. Ἀνεστέναξεν, ἐνῶ εἰς τὰς χλωμὰς ἀπὸ τὴν φρίκην παρειάς της ἐκυλίοντο μεγάλα δάκρυα. Σιγὰ σιγὰ ὁ Δημοχάρης, ὅστις ἔφθασεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἐσήκωσεν εἰς τὰς χεῖρας τὴν θυγατέρα του, οἱ βοηλάται ἔδесαν πάλιν τὸ ἀφηνιάσαν ζῶον καὶ ἡ λιτανεὶα ἐπανέλαβε τὴν πορείαν της πρὸς τὸ Ἐρέχθειον.

Ἐξήπλωσαν τὴν Εὐχαριν ἐπὶ μιᾷ κλίνης εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πασίωνος. Δὲν ἦτο σοβαρὰ κτυπημένη, ἀλλ' ἡ ἀπότομος πτώσις τὴν ἐξάλισε καὶ ἐνῶ ἡ μήτηρ της ἔκλαιε καὶ ἐστερνοκοπεῖτο, αὐτὴ ἔκοιμᾶτο ἡσυχος.

Φωναὶ χαρᾶς, ἁσμάτων, γλυκεῖα μουσικὴ, ἡ ὁποία ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐγλύκαινον ὡς νανουρίσματα τὸν ὕπνον της. Ὁ λαός, μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν τῆς Ἀκροπόλεως, ἔψαλλε γλυκεῖς ὕμνους εἰς τὴν θεάν... καὶ ὁ πρὸ τοῦ Παρθενῶνος μέγας βωμὸς ἀνέπεμπε καπνοὺς ἐκ τῶν πλουσίων θυσιῶν.

Μόλις κατὰ τὴν ἐσπέραν ἡ Εὐχαρις ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς της. Γύρω της εἶδε τὴν Λευκίππην καὶ τὸν Δημοχάρην, ἔπειτα τὸν Πασίωνα καὶ τὴν σύζυγόν του τὴν Ἐπίχαριν καὶ ἐντὸς τῆς σκιαῆς, πλησίον τῆς Ξανθῆς καὶ τοῦ Λύσιδος, τὴν Δημῶ, τὸν Σίχκινον καὶ τὸν Νεῖλον.

— Πατέρα! Εἶπε μὲ σιγανὴν καὶ πονεμένην φωνήν, δὲν θέλω νὰ εἶναι πιά δοῦλος ὁ Νεῖλος!

— Νεῖλε! Εἶπεν ὁ Δημοχάρης, ἀτενίζων τὸν Σύρον, ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμήν σε ἀπελευθερώω καὶ ἀπὸ αὐριον θὰ εἶσαι διευθυντὴς εἰς τὸ κτῆμα μου.

Καὶ ὁ Νεῖλος ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀπεκρίθη:

— Ὁ αὐθέντης μου ὁ Ζεὺς ἐλπίζω νὰ μοῦ δώσῃ μιὰ ἡμέρα τὴν εὐκαιρία νὰ σοῦ χάρισω τὴ ζωὴ μου.

Ἡ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Πεντήκοντα δύο ἡμέρας ἐπολιόρκει τὴν ἀπόρθητον Πόλιν ὁ Μωάμεθ Β', ὁ Κατακτητὴς, μὲ διακοσίας ἑξήκοντα χιλιάδας στρατοῦ καὶ μὲ τετρακόσια πλοῖα. Ἄλλ' ἡ Πόλις δὲν ἐπιπτεν. Ἦτο περιτειχισμένη μὲ διπλᾶ τείχη καὶ μὲ βαθεῖαν ἀδιάβατον τάφρον, τὸ δὲ στόμιον τοῦ Κερατίου κόλπου, κλεισμένον μὲ σιδηρᾶς ἀλύσεις, δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὰ πλοῖα τοῦ ἐχθροῦ νὰ εἰσέλθουν. Ἀλλὰ περισσότερον ἀκλόνητος ἀπὸ τὰ τείχη καὶ περισσότερον ἀδιάσπαστος ἀπὸ τὰς ἀλύσεις ἐφρούρει τὴν Πόλιν ἡ ἀνδρεία τοῦ αὐτοκράτορός της καὶ τῶν παλικαριῶν του. Μὲ πέντε χιλιάδας μαχητῶν ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ἐφύλαττεν ἀγρύπνως τὴν ἱερὰν κληρονομίαν τῶν πατέρων του.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν πενήκοντα δύο ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας εἶχε κατορθώσει ὁ Μωάμεθ νὰ διαπεραιώσει τὰ πλοῖα του, σύρων αὐτὰ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπὸ τὸν Βόσπορον εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ἔστειλε κήρυκα πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τὴν Πόλιν.

— Παράδωσε τὴν Πόλιν μὲ τὸ καλὸ, τοῦ παρήγγειλα, καὶ εἶσαι ἐλεύθερος νὰ φύγῃς καὶ νὰ μεταβῆς εἰς Πελοπόννησον καὶ νὰ βασιλεύῃς ἐκεῖ ἀνενόχλητος.

Ὁ Κωνσταντῖνος τοῦ ἀπεκρίθη ὑπερηφάνως, ὅπως ὁ ἀρχαῖος Σπαρτιάτης:

— «Μολὼν λαβέ!»

Ἦτο ἡ 28^η τοῦ Μαΐου. Ὁ Μωάμεθ ἐξωργίσθη ἀπὸ τὴν ὑπερήφανον ἀπόκρισιν τοῦ Κωνσταντῖνου καὶ διέταξε νὰ γίνῃ τὴν ἄλλην ἡμέραν γενικὴ ἔφοδος τῶν στρατευμάτων του. Σάλπιγγες καὶ τύμπανα ἀντήχουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν βαρβάρων. Δεξιῶσαι περιεφέροντο παντοῦ καὶ ἐκατήχουν τοὺς πιστοὺς τοῦ Προφήτου. ✱ P

✱ Ὅποιος φονευθῆ ἀπὸ σᾶς, τοὺς ἔλεγαν, θὰ μεταβῆ κατ' εὐθείαν εἰς τὸν Παραδείσον τοῦ Μωάμεθ, ὅπου εἶναι βουνὰ τὸ πιλᾶφι καὶ τρέχει ὡσὰν ποτάμι τὸ μέλι. Καὶ ἐκεῖ θὰ τρώγῃ καὶ θὰ πίνῃ αἰωνίως εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Προφήτου. Καὶ ὅσοι ζήσουν ἀπὸ σᾶς, θὰ μοιράσουν πλοῦτη ἀμέτρητα. Τρεῖς ἡμέρας ἔχετε τὸ ἐλεύθερον νὰ ἀρπάξτε ὅ,τι εὐρετε. Ἴδικοί σας εἶναι οἱ θησαυροὶ τῆς Πόλης καὶ τὰ πλοῦτη τῶν γυναικῶν.

Ἀλλαγμοὶ χαρᾶς διὰ τὰ πιλᾶφια τοῦ Παραδείσου καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς ἠκούοντο εἰς ὀλόκληρον τὸ στρατόπεδον τοῦ Μωάμεθ. Τὴν ἑσπέραν ἤναψαν μεγάλας πυρᾶς ἐξωτῶν τειχῶν καὶ ἐφωταγώγησαν ὅλα τὰ πλοῖα εἰς τὸν Κερά-

τιον κόλπον, ὡς νὰ ἦτο πανήγυρις. Ἐνας πύρινος κύκλος ἔζωνε τὴν Πόλιν. Καὶ ἤστραπτον ἀπὸ τὰς ἀγρίας φλόγας ἡ Πόλις, ὁ λιμὴν, ὁ Γαλατᾶς. Καὶ τὸ τεράστιον πυροβόλον τοῦ ἐχθροῦ διαρκῶς ἐκρότει καὶ διαρκῶς ἤνοιγεν ὁπὰς εἰς τὰ τείχη.

Μέσα ὁμως εἰς τὴν πολιορκημένην πόλιν, τὴν ὁποίαν ἔζωναν οἱ ἐχθροί, τίποτε δὲν ὠμοίαζε μὲ τὸ βάρβαρον αὐτὸ θέαμα. Οἱ πρόμαχοι τοῦ γένους ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀποθάνουν ἐδῶ, διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὴν πατρίδα, ὄχι διὰ τὰ πιλᾶφια καὶ τὸ μέλι τοῦ Παραδείσου.

Αἱ φωταψία, αἱ μουσικαὶ καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἐχθρῶν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη, τοὺς εἰδοποιοῦν, ὅτι εἶχε φθάσει ἡ μεγάλη, ἡ κρίσιμος στιγμή. Ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε στείλει τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς μοναχοὺς νὰ ἐνθαρρύνουν τὰ πλήθη, χωρὶς νὰ ὑπόσχονται, ὅπως ἔκαμνον οἱ δερβίσαι τοῦ Μωάμεθ, ἐπίγεια ἀγαθά. Τοὺς ἐνεθάρρυναν μὲ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπομονὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Παναγίας Ὁδηγητρίας ἔκαμαν λιτανεῖαν καὶ παρεκάλεσαν τὴν Μεγαλόχαρη νὰ σώσῃ πάλιν τὴν Βασιλεύσαν, ὅπως τὴν εἶχε σώσει τόσας ἄλλας φορὰς. Καὶ ἐνῶ ἡ ἱερὰ λιτανεῖα διήρχετο ἀπὸ τὰ τείχη, λαὸς ἀναρίθμητος, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἠκολούθουν ψάλλοντες:

«Κύριε ἐλέησον! Κύριε ἐλέησον!»

Ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦτο νὰ πέσῃ ἡ «ἄπαρτη» Πόλις. Ὁ Κωνσταντῖνος, ἔφιππος ἐν μέσῳ τῶν πολεμιστῶν του, ἔδιδε παντοῦ τὰς τελευταίας του διαταγὰς διὰ τὴν μεγάλην στιγμήν καὶ ἐνίσχυε μὲ τὸ παράδειγμά του τὸ θάρρος των.

— Ὁ κίνδυνος εἶναι μεγάλος... τοὺς εἶπε. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζώμεθα. Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας.

Μία βοή ὑψώθη τότε ἀπὸ χιλιάδας στόματα.

Ὁ βομβαρδισμὸς τῶν τειχῶν εἶχε σταματήσει μίαν στιγμὴν. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἐννοήσει, ὅτι ὁ ἐχθρὸς ἐτοιμάζεται διὰ τὴν μεγάλην ἔφοδον. Καὶ πρὶν πέσει μαζὶ μὲ τὸν τελευταῖον πολεμιστὴν ἐπάνω εἰς τὰ τείχη τῆς Πόλεως, ὡς βασιλεύς, ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ τελευταῖον του χρέος ὡς χριστιανός. Καὶ ἐκέντησε τὸν ἵππον του διὰ τὸ «Μεγάλο Μοναστήρι». Μετ' ὀλίγον ὁ Κωνσταντῖνος εἰσήρχετο, μὲ τὴν κεφαλὴν εὐλαβῶς σκυμμένην, εἰς τὸν δοξασμένον ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Ἐπειδὴ διήλθε τὰς βασιλικὰς καὶ τὰς ἄλλας ἑξὶ πύλας τοῦ ἐσωνάρθηκος, ἐπροχώρησε διὰ μέσου τῶν μεγαλοπρεπῶν κίονων τῆς μεσαίας στοᾶς καὶ ἐστάθη κάτω ἀπὸ τὸν ὑπέρολαμπρον τροῦλλον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἄλλος λαμπρὸς οὐρανός, ἀπλώνεται ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν πιστῶν. Ἡ λειτουργία εἶχεν ἀρχίσει. Καὶ ἦτο ἡ τελευταία λειτουργία τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Χριστιανοσύνης. Τὴν νύκτα ἐκείνην ὑπὸ τὸν τροῦλλον τῆς Ἁγίας Σοφίας ἕνας λαὸς ὀλόκληρος, γονατιστός, ἔκαμνε δέησιν διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς θεοφρουρήτου Πόλεως. Ἦτο ἐκεῖ ὅλη ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ παλατίου, ὅλοι οἱ εὐγενεῖς τῆς βυζαντινῆς ἀριστοκρατίας, ἠνωμένοι μὲ τοὺς πολεμιστὰς καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ. Ἕλληνες, Γενουήνσιοι, Βενετοί, ὡς ἕνας ἄνθρωπος, μία ψυχὴ, μία καρδιά ὅλοι.

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου!».

Ἦστραπτον τὰ πολύχρωμα μάρμαρα τοῦ ὄραιου ναοῦ, πράσινα, σμαράγδινα, λευκά, κόκκινα, κυανᾶ, ροδόχροα, τὰ μάρμαρα χιλίων τόπων καὶ χιλίων λατομείων, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῶν πολυελαίων. Ἐφάνταζαν θαυμαστά ἱστορήματα μὲ τὰ πλούσια μωσαϊκά. Ἐζωντάνευαν μέσα εἰς τὰ σύννεφα τοῦ

λιβάνου αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων. Καὶ αἱ ἱεραὶ ψαλμοφθιαί, ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ χοροῦ τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψαλιτῶν, ἀνήρχοντο ὡς ἀγγελικὰ ἄσματα πρὸς τὸν θρόνον τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου!»

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπροχώρησε σκυμμένος καὶ ἐγονάτισεν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν, ἐνῶ τὰ χεῖλη του ἐσάλευσαν εὐλαβῶς. Ὁ βασιλεὺς προσήχετο. Καὶ τὰ δάκρυα τῶν πιστῶν ἔτρεχον ἀκράτητα ὀλόγυρά του :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου!»

Μία βαθυτάτη σιωπὴ ἐχύθη ὀλόγυρα.

Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς τελείας σιωπῆς ἠκούσθη ἀπὸ τὸ βάθρον τοῦ ἱεροῦ :

«Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε!»

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐσηκώθη πρῶτος, ἐπροχώρησε πρὸς τὸ ἱερόν, μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ χοροῦ τῶν διακόνων καὶ ἐστάθη πρὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀπέναντι τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς. Ἀφῆρσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ στέμμα του, ὁ βασιλεὺς αὐτὰς τῆς γῆς, πρὸ τοῦ Βασιλέως τοῦ Οὐρανοῦ :

—«Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Κωνσταντῖνος...»

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔλαβε μὲ εὐλάβειαν τὸ δυσκοπότερον. Τὸ ἔφερεν εἰς τὰ χεῖλη του, τὸ ἠσπάσθη καί, ὅπως ἦτο συνήθεια νὰ μεταλαμβάνῃ μόνος του ὁ βασιλεὺς, ἐκοινωνήσῃ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων...

Οὐδεὶς ἠμπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Μία βοή ἐπὶ πνιγομένους λυγμοὺς ἐπλημμύρισε τὸν ἀέρα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Χριστιανοσύνης.

Μὲ τὴν αὐτὴν τάξιν ὁ Κωνσταντῖνος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὰ ἀνάκτορά του κατ' εὐθείαν

Αὐτὴν τὴν φορὰν ὁμως δὲν εἰσῆρχετο εἰς τὰ ἀνάκτορά του ὡς βασιλεύς. Εἰσῆρχετο ὡς ἁμαρτωλός, ὁ ὁποῖος ἤρχετο νὰ ζητήσῃ χριστιανικῶς συγχώρησιν καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον του ὑπηρετὴν: « Συγχωρῆστε με!... » Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, γράφει κάποιος, ὁ ὁποῖος παρέστη ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ εἶναι κανεὶς ἀπὸ πέτραν ἢ ξύλον καμωμένος, διὰ νὰ μὴ δακρῦσῃ.

Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος, ἔπιπε νεκρός, πολεμῶν ὡς ὁ τελευταῖος στρατιώτης πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ. Καὶ τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ἔπιπτεν ἡ « ἄπαρτη » Πόλις. Ἡ τελευταία λειτουργία τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐπνίγη εἰς τὸ αἷμα τῶν Χριστιανῶν, εἰς τὴν μεγάλην θυσίαν. « Κι ἡ Δέσποινα ταράχτηκε, δακρῦζουσι οἱ εἰκόνες... »

Δὲν ἐτελείωσεν ὁμως ἡ τελευταία λειτουργία. Μίαν ἡμέραν, τὴν ὁποῖαν θὰ δώσῃ ὁ Θεός, θὰ ἐπαναρχίσῃ ἀπ' ἐκεῖ, ὅπου ἐσταμάτησε. Καὶ θὰ εἶναι ἡ μεγάλη ἡμέρα, τὴν ὁποῖαν περιμένει τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τὴν 29ην Μαΐου 1453 ἔπεσεν ἡ Πόλις. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁ τουρκικὸς στρατὸς ἐληλάτει τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀγαθὰ της. Τὸ αἷμα ἔρρεε παντοῦ καὶ ἐπλημμύριζε τὸν τόπον.

Τὴν τρίτην ἡμέραν εἰσῆλθε μεγαλοπρεπῶς ὁ κατακτητὴς Μωάμεθ. Ἦτο ἔριππος εἰς ὠραῖον ἄλογον. Ὅπισθέν του ἐκάλπαζε πολυάριθμος ἀκολουθία ἀξιωματικῶν καὶ ἱερωμένων. Εἰσῆλθον ἀπὸ τὴν Πύλην τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἐπροχώρησαν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Τὸ πρῶτον λάφυρον, τὸ ὁποῖον ἐζήτησε τότε, ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος. Ποῦ ἦτο; Κανεὶς δὲν ἀπῆντα.

Ἔστειλε καὶ τὸν ἐζήτησε παντοῦ. Εἰς τὸ παλάτι τῶν Βλαχερνῶν, εἰς τὸ παλάτι τοῦ Ἐβδόμου, εἰς τὸ παλάτι τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας καὶ εἰς ὅλα τὰ ὑπόγεια τῆς πόλεως, ὅπου ὑλόπτειε τὴν παρουσίαν του.

Τίποτε!

Ἀνέκρινε τοὺς ἐπισήμους Ἕλληνας: τὴν τελευταίαν ἡμέραν ποῦ τὸν εἶδαν; Ὅλοι ἐνεθυμοῦντο, ὅτι τὴν προτεραίαν ὁ Αὐτοκράτωρ, ἀφοῦ ἐπεθεώρησε τοὺς στρατιώτας, ἐλειτουργήθη βράδυ εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν· ἐκεῖ μετέλαβε καὶ ἐζήτησε συγχώρησιν ἀπὸ τὸν λαὸν διὰ τὴν τελευταίαν θυσίαν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Βλαχερνῶν, ἐξεδύθη τὴν βασιλικὴν στολήν, ἀπεχαιρέτησε τοὺς συγγενεῖς του καὶ ὡς ἀπλοῦς πολεμάρχης ἔτρεξεν εἰς τοῦ Ρωμανοῦ τὴν πύλην. Μερικοὶ ἐνεθυμοῦντο ἀκόμη τὴν στιγμὴν ἐκείνην, διὰν ἀκριβῶς ἢ φρουρὰ τῆς Πύλης ἐφάνη νὰ ὑποχωρῇ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μὲ τὴν παρουσίαν του ἐνέπνευσε τόσην ὀρμὴν, ὥστε ἀμέ-

σως οί Γενίτσαροι ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ τὰ τείχη. Ἄλλὰ κατόπιν τί ἔγινεν ὁ Αὐτοκράτωρ;

Ἦ Οὐ σουλτάνος ἐσκέπτετο, ὅτι θὰ κατώρθωσε νὰ φύγη μὲ βενετικὸν πλοῖον· ὅτι θὰ ἀφῆκε τὴν Πόλιν, ὅταν ἔχασε πᾶσαν ἐλπίδα. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ δὲν ἐτόλμων νὰ τὸν διαψεύσουν. Εἰς τὴν φαντασίαν των ὁ Αὐτοκράτωρ ἔμενε ζωντανὸς πολεμάρχης ἐνθαυρῶνων, διατάσων, τρέχων παντοῦ, μαχόμενος. Φυγᾶς; Ποτέ!

Ἐν μόνον ἔμενε: Νὰ ἐξετασθοῦν οἱ νεκροί, ὅσοι κατὰ στρώματα μεγάλα ἔκειντο ἐντὸς καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη. Καὶ ἐξητάσθησαν.

Ὅταν ἔπλυναν τὰ πτώματα τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, ἐν ἐξεχώριζεν ἀπὸ τὰ ἄλλα. Εἶχε μορφὴν τόσον ἐξηυγενισμένην, ὅσον καὶ ἀγριεμένον μορφασμὸν εἰς τὴν ὄψιν. Ἡ στολή του δὲν ἦτο βασιλέως. Ἄλλ' εἰς τὰς περικημίδας του εἶχε κεντημένους ἀετοὺς ἀπὸ χρυσάφι καὶ ὑποδήματα ἐφόρει κόκκινα. Ποῖος νὰ ἦτο;

Τὸ πτῶμα ἐκομίσθη ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου. Ὁ μέγας δούξ Λουκάς ὁ Νοταρὰς ἐκλήθη νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ. Ὅταν ἔρριψε βλέμμα εἰς τὸ πτῶμα, ἐκλονίσθη ὀλόσωμος, ἐγονάτισεν, ἀνελύθη εἰς δάκρυα καὶ τὸν ἠσπάσθη.

— Αὐθέντα μου, εἶπεν. Ἄλίμονον, πῶς σὲ βλέπω!

Οἱ χριστιανοὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Αὐτοκράτορα. Καὶ ἀπὸ ἐνθύμησιν εἰς ἐνθύμησιν εὐρέθη ποῖος ἦτο ὁ μαγιώδης πολεμιστής, ὁ ὁποῖος ὤρμησε μὲ τὴν σπάθην γυμνὴν ἀκράτητος, ὅταν προσεβλήθη ἐκ τῶν νότιων τοῦ Ρωμανοῦ ἢ πύλη. Εὐρέθη καὶ ὁ Ἀράπης, ὁ ὁποῖος ἐπρόφθασε καὶ τοῦ ἐπῆρε τὸ κεφάλι. Ἄλλ' ὁ Σουλτάνος διέταξεν εἰς ἀμοιβὴν νὰ σφαγῇ ὁ Ἀράπης!

Ἡ χαρὰ τοῦ Σουλτάνου ἦτο μεγάλη. Ἀπέθανεν ὁ Αὐτοκράτωρ. Διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολῆς ἦτο πλέον ἐκείνος. Ἐπρεπε νὰ τὸ μάθῃ ἡ Περσία, ἡ Ἀραβία, ὅλη ἡ Ἀνατολή. Καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ Αὐτοκράτορος περιεφέρετο παντοῦ ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους.

Ἐν ὄνειρον τοῦ Ἰσλάμ ἐξεπληρώθη. Ὁ Προφήτης Μωάμεθ εἶχεν εἰπεῖ: «ὁ μεγαλύτερος στρατηλάτης θὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ κατακτήσῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὡ! ἡ χαρὰ τοῦ Σουλτάνου! Τοῦ Ἰσλάμ ἡ δόξα!»

Ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἀπέθανε, χωρὶς κὰν νὰ εὐκαιρήσῃ νὰ ἐορτάσῃ τὴν βασιλικὴν του στέφιν. Ἀτυχὴς βασιλεὺς! Ἐν ἐπέτυχε μόνον: Νὰ μὴ ἀναγνωρισθῇ καὶ ζωντανὸς νὰ μὴ πέσῃ εἰς τοὺς Τούρκους.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου τὸ πτώμα, ἀκέφαλον, ἐκηδεύθη ἀπὸ τὸν νέον Πατριάρχην μὲ ἐπισημότητα, ὅσῃν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ὁ τρόμος τῶν Χριστιανῶν.

Ἄλλ' ἡ μορφή τοῦ Αὐτοκράτορος ἔμενε ζωντανή, πάντοτε ἀκοίμητος. Ἀπέθανεν; ὁ λαὸς ἤρχισε νὰ ἀμφιβόλλῃ. Ἰσως θὰ κοιμᾶται. Ἀλλὰ ποῦ;... Ὁ τάφος δὲν εἶχεν ἀκέραιον τὸ σῶμα καὶ ἐλησμονήθη.

Ἐἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Θεοδοσίας, ἡ ὁποία εἶναι ἑώρα τὸ Γεσηλ τζαμί, μετέφερε μετὰ τὴν ἄλωσιν ὁ ἀρχιτέκτων Χριστοδούλου τὰ ἱερὰ λείψανα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Εἰς τὸν δεξιὸν διάδρομον, ὅταν προχωρήσῃς καὶ ἀνέλθῃς μερικὰς βαθμίδας, εὐρίσκεις τὰ ἱερὰ αὐτὰ κειμήλια, τὰ ὁποῖα εὐλαβοῦνται καὶ οἱ Τούρκοι. Ἐκεῖ ὁ μουεζίνης τοῦ τζαμιοῦ σοῦ δεικνύει τοῦ Αὐτοκράτορος τὸν τάφον.

Και ὁμως δὲν εἶναι ἐκεῖνος !

Εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Βεφᾶ, πλησίον τοῦ τζαμίου, ὑπάρχει χάνι παλαιόν, ὅπου ἐργάζονται ἐργάται. Ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν εὐρίσκεις μνημεῖον μὲ τέσσαρας μεγάλας πλάκας καὶ παραπλεύρως ἐν ἄλλο, ἐν μέρει χωσμένον. Ἄλλοτε ἐκεῖ ἔκαιε κανδήλα καὶ ἰτέα ἐσκίαζε τὸν ὕπνον τοῦ ἀποθαμένου. Τώρα ἤλθαν μετανάσται καὶ ἐχάλασαν τὸν τόπον. Ὁ ὁδηγὸς σᾶς λέγει, ὅτι εἶναι ὁ τάφος τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου.

Και ὁμως δὲν εἶναι !

Ἄλλοι λέγουν, ὅτι εἰς τὰ δένδρα τὰ πυκνά, τὰ ὁποῖα ἔχει τὸ ἀγίασμα τῆς Βαλουκλιώτισσας, ἐκεῖ ἐξήτησαν οἱ Χριστιανοὶ νὰ θάψουν τὸν τελευταῖον Αὐτοκράτορα. Στάκτη, αἷμα καὶ κακὸ ἐβασίλευε παντοῦ. Μόνος ἐκεῖνος ὁ τόπος θὰ εἶδεν ἡρεμον τὸν αἰώνιον ὕπνον καὶ ἐκεῖ εἶναι ὁ τάφος του.

Ψεῦδος ! Δὲν εἶναι ἐκεῖ !

Ποῦ εἶναι ;

Ἐγνώρισες τὴν μεγάλην τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας ὁ ρυθμὸς καὶ τὸ μεγαλεῖον συγκινεῖ τὴν ψυχὴν σου ; Θὰ σὲ ὀδηγήσῃ τώρα ὁ Ἰμάμης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Προφήτου καὶ ὅταν φθάσῃς εἰς τὸ Ἱερόν, ἐκεῖ εἰς τὰ δεξιὰ θὰ σοῦ δείξῃ ἐν μάρμαρον καὶ θὰ σοῦ εἰπῇ :

— Ἐδῶ εἶναι θαμμένος ὁ τελευταῖος Αὐτοκράτωρ τῶν Ἑλλήνων, ὁ Παλαιολόγος Κωνσταντίνος.

Ψεῦδος εἶναι καὶ τοῦτο βέβαια ! Ἄλλὰ ψεῦδος τόσον παρήγορον, τόσον γλυκύ, ὥστε ὁ λαὸς μας ἐπλανήθη καὶ ἐπίστευσε.

Περασμένα τὰ μεσάνυχτα, κάθε χρόνον, τὴν Μεγάλην

Παρασκευήν, πηγαίνει ὁ λαὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν παρα-
 πλεύρως εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἀκροῶται ψαλμωδίαν μυστικὴν, ἢ
 ὁποῖα ψάλλει τὴν λειτουργίαν εἰς τὰ κατὰ βῆθρα τῆς γῆς. Καὶ
 τότε βλέπει—εἶναι ὄνειρο;—ὡσάν ἕνα νεκρὸν θαμμένον κα-
 τὰ βῆθρα καὶ ἕνα ἱερέα νὰ λειτουργῇ, κατὰ λευκα ἐνδεδυάμενον.
 Ἔχει τὴν ὄψιν ὁ νεκρὸς ζωντανήν, ὡς νὰ κοιμᾶται. Εἰς κάθε
 κνήμην του χρυσοκοιλῆ δικέφαλος ἀετὸς μισοσβησμένος, καὶ
 πλαγίως εἶναι μία σπάθη μὲ τὸ χρῶμα τῆς φωτιᾶς μὲ σπα-
 σμένην τὴν θήκην. Τί περιμένει καὶ κοιμᾶται ὁ Αὐτοκράτωρ;
 τὸν ἐρωτᾷ μὲ λαχτάραν ὁ λαός. Πότε θὰ ἐξυπνήσῃ, πότε;...
 Καὶ διαλύεται τὸ ὄνειρόν του.

Εἰς αὐτὸν τὸν τάφον ἔκαιεν ὁ λαὸς ἀκοίμητην κανδήλα
 —τὴν Ἑλπίδα.

† Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

† Εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 1913.

Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἠγωνίζετο νὰ
 ἐκδιώξῃ τοὺς Βουλγάρους οἱ ὅποιοι εἶχον εἰσβάλλει εἰς αὐτήν.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν νίκην τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλ-
 κίς, μικρὸν ἀπόσπασμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἰππικοῦ ἐβάδιζε μὲ
 βῆμα ἀργὸν εἰς ἕνα μοναχικὸν δρομίσκον πρὸς τὸν ἐχθρὸν
 καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περὶ χωρᾶ. ~~XX~~

Ἦτο ὥραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀπο-
 σπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιοματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ πα-
 ρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρῦσουν
 ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τὰς ἐχθρικός προφυλακάς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἕνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ὁ ὁποῖος
 περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐ-

κάθητο ἐν παιδίον, δώδεκα περίπου ἐτῶν, τὸ ὁποῖον μὲ ἕνα μαχαίρι ἐκαθάριζεν ἕνα κλάδον, διὰ νὰ κάμῃ μὲ αὐτὸν ράβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἐν παράθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὑψωσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδί, μόλις εἶδε τοὺς ἵππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφον του. Ἦτο εὖμορφον παιδί, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθὰ ἦτο μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ στῆθος του ἐσαίνετο γυμνόν.

— Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ; τὸ ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. Διατί δὲν ἔφυγες μαζί μὲ τὴν οἰκογένειάν σου;

— Δὲν ἔχω οἰκογένειαν, ἀπεκρίθη τὸ παιδί. Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἐμεῖνα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμον.

— Εἶδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν;

— Ὅχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν.

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καὶ ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐχθροῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἄλλ' ἢ στέγη ἦτο χαμηλὴ καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακρὰν.

— Πρέπει ν' ἀναβῆ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον, εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς καὶ κατέβη.

Ἀκριβῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον ὑψόνετο μία λευκὴ, τῆς ὁποίας ἡ κορυφὴ ἐσεῖετο κάτω ἀπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐστάθη ὀλίγον σκεπτικὸς, παρατηρῶν πότε τὸ δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας· αἰφνιδίως ἠρώτησε τὸ παιδίον.

— Ἐχεις καλὰ μάτια, μικρὲ;

— 'Εγώ ; ἀπήντησεν ὁ μικρός. 'Εγὼ βλέπω σ' ἓνα μίλι μακριά !

— 'Ἡμπορεῖς ν' ἀναβῆς στὴν κορυφή αὐτοῦ τοῦ δέντρου;

— Στὴν κορυφή τοῦ δέντρου ; ἐγώ ; σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι ἐπάνω !

— Καὶ θὰ μπορέσῃς νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἴδῃς ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω; "Ἄν φαίνονται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιῶται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὄπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο;

— Βέβαια μπορῶ!

— Τί ζητεῖς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;

— Τί ζητῶ! "Ἀπήντησε μὲ γέλια τὸ παιδί. Τίποτε. Αὐτὸ δὲ ἔλειπε! "Ἄν ἦταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ! "Ἄλλὰ γιὰ τοὺς δικαίους μας!... Εἶμαι "Ἕλληνας.

— Καλά! "Ἀνέβα λοιπόν!

— Μιὰ στιγμή νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου.

"Ἐβγαλε τὰ ὑποδήματά του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἐπέταξε εἰς τὰ χόρτα τὸν σκοῦφον του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.

— Πρόσεχε ὁμοῦς!... "Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος.

Ὁ μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανὰ του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

— Τίποτε, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, ἀνέβα !

Τὸ παιδίον ἀνέβη ὡς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

— Προσοχὴ πρὸς τὰ ἔμπροσ ! Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Ἐἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὗρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἐστηρίχθη εἰς ἓνα χονδρὸν κλάδον· ἀλλὰ τὸ σῶμα του ἦτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἐπιπτον εἰς τὴν ξανθὴν κεφαλὴν του, ἡ ὁποία ἐφαίνετο ὡς χρυσοῦ. Ὁ ἀξιωματικός μόλις τὸν ἔβλεπε· τόσον ἐφαίνετο μικρὸς ἐκεῖ ἑλάνω. ▽

— Κοίτα μπροστά σου μακριά ! Ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί, διὰ νὰ ἰδῆ καλύτερα, ἀφῆκε τὸν κλάδον, τὸν ὁποῖον ἐκράτει καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον.

— Τί βλέπεις ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

Ὁ μικρὸς ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν, ἔθεσε τὴν χεῖρα ὡσάν χωνίον εἰς τὸ στόμα καὶ ἐφώνησε :

— Δύο κεβαλαραῖους σιτὸ δρόμο, ποὺ ἀσπρίζει.

— Πόσον διάστημα ἀπ' ἐδῶ ;

— Ἀρκετά, ὡς χίλια βήματα.

— Προχωροῦν ;

— Ὅχι, ἐσταμάτησαν.

— Τί ἄλλο βλέπεις ; ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικός μετὰ μικρὰν σιωπῆν. Κοίταξε δεξιὰ !

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιὰ. Ἐπειτα εἶπε :

— Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον ἀνάμεσα εἰς τὰ δέντρα κατὰ λαμποκοπᾶ, σὰν νὰ εἶναι λόγχεσ.

— Ἀνθρώπους βλέπεις ;

— Όχι, θά είναι κρυμμένοι μέσα στα στάχυα.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὄξυ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν ἄέρα καὶ ἔσβυσε μακρὰν, ὅπισω ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Κατέβα, μικρέ! Ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός. Σὰ εἶδαν Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα!

— Δὲν φοβοῦμαι, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Κατέβα... σοῦ λέγω.

— Μιά στιγμή... Ἐκεῖ κάτω, δεξιά, βλέπω...

Ἐκείνην τὴν στιγμήν ἄλλο σφύριγμα, δυνατώτερον καὶ χαμηλότερα ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἄέρα. Τὸ παιδί ἐτρόμαξε.

— Διάβολε! Εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια.

Ἡ σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

— Κατέβα ἄμέσως! Ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός δυνατὰ καὶ θυμωμένος.

— Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δέντρο μὲ κρύβει· μὴ φοβάστε! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τί εἶναι ἀριστερά;

— Ἀριστερά; ναί· ἀλλὰ κατέβα!

Ἀριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῶ ἔκυπτε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ, πὼς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησιά...

Τρίτος συριγμὸς ἠκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἰδίαν στιγμήν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφήν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεσε καταγῆς μὲ τὰς χεῖρας ἀνοικτάς.

— Κρίμα! ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στήθος του, ἀριστερά, ἔτρεχεν αἷμα. Ὁ λοχίας καὶ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἄλογα, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικός ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδίου. Ἡ σφαῖρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεύμονα.

— Ἀπέθανεν! Εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— Ὅχι! Ζῆ, ἀπήντησεν ὁ λοχίας.

— Ἄ! τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖον παιδί! Εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. Θάρρος, μικρὲ μου!

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε «θάρος» καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδύλι του ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γείρῃ ἔμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ ἀξιωματικὸς ὠχρὸς τὸ ἐκοίταζεν· ἔπειτα τοῦ ἀκούμψησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἐσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἐκοίταζαν ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχον στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

— Κακόμοιρο παιδί! Ἐπανάλαβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικὸς, κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί!...

— Ἐπειτα ἐπῆγες εἰς τὸν οἰκίσκον, ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν καὶ τὴν ἤπλωσεν ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρὸν· τὸ κεφάλι του τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπαστον. Ὁ λοχίας ἐμάζευσεν τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ ὁποῖον ἔμεινεν ἀτελείωτον, τὸ μαχαίρι καὶ τὰ ἐποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

Ἐμείναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἀξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε :

— Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν! Ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται.

Ἄφοῦ εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε :

— Ἐπὶ τῶν ἵππων!

Ἴππευσαν, καὶ τὸ ἀπόσπασμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδιοῦ εἶχε διαδοθῆ καθ' ὄλην τὴν γραμμὴν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγμα-τος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δέν-δρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνά ξίφη των πρὸς χαιρετισμὸν καὶ εἰς ἕξ αὐτῶν ἐσκυ-φεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὄχθην τοῦ ρυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι οἱ εὐ-ζωνοὶ, οἱ ὅποιοι διήρχοντο ἀπ' ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔρ-ριπτον ἐπ' αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ ἄνθη καὶ ὅλοι τὸν ἐχαιρέτιζον: «Μπράβο, μικρὸ Μακεδόνα! Μπράβο, ξανθὸ παλικάρι!»

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στήθος του τὸ πα-ράσημον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παι-διοῦ. Ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνά πόδια, εἰς τὸ αἵματο-μένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν του κεφαλὴν. Καὶ αὐτὸ ἐκοι-μαῖτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν ση-μαίαν του καὶ μὲ τὸ πρόσωπον ὠχρὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὥσάν νὰ ἦσθάνετο τὸ πτωχὸν τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ νὰ ἔχαιρε, διότι ἔδωκε τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποῦ μὲ βιά μετράει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλὴ
κι ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
«Ἔλα πάλι» νὰ σοῦ πῆ.

Ἄργιε νάρθη ἐκεῖνη ἢ μέρο
κι ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τάσκιαιζ' ἢ φοβέρεα
καὶ τὰ πλάκων' ἢ σκλαβιά.

Δυστυχής! Παρηγορία
μόνη σούμενε, νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τα νὰ κλαῖς.

Κι ἀκαρτέρει κι ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα χτύπας τ' ἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Κι ἔλεες: «Πότε; ἄ! πότε βγάνω
τὸ κεφάλι ἀπὸ τῶ ἔρμιές;»

Κι ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
«λάψες, ἄλυσες, φωνές!

Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μὲς στὰ κλάματα θολὸ
καὶ εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα.
πλήθος αἷμα ἑλληνικό. x

x Μὲ τὰ ροῦχα αἱματομένα
ξέρω, ὅτι ἔβγαινες κρυφά,
νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια δυνατά. x

x Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
ἐξανάρθες μοναχὴ. . .
Δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
εἴαν ἡ χρεῖα τις κουρταλῆ. x

* Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια.
ἀλλ' ἀνάσαση καμιά. . .
* Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
καὶ σὲ γέλασε φρικτά.

* Ἄλλοι, ὦιμέ, στὴ συμφορὰ σου,
ὅπου ἐχαίροντο πολὺ,
«Σύρε νάβρης τὰ παιδιὰ σου,
σύρε!», ἔλεγαν οἱ σκληροὶ x

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι
καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
ἢ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι,
ποῦ τὴ δόξα σου ἐνθυμεῖ.

Ταπεινότητα σου γέρνει
ἢ τρισάθλια κεφαλή,
σὰν φτωχοῦ, ποῦ θυροδέρνει
κι εἶναι βάρος του ἡ ζωὴ.

Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
κάθε τέκνο σου μὲ ὄρμη,
ποῦ ἀκατάπαυτα γυροῦει,
ἢ τὴ νίκη ἢ τὴ θανά.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε Ἐλευθεριά!

δ. Σολωμός

ΠΩΣ ΕΙΣ ΑΡΧΩΝ ΕΚΤΕΛΕΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου τοῦ Β', ἀνεπιού τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου, εἶχεν ἐπὶ τινα χρόνον διαταραχθῆ ἡ τάξις ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὰ ἐγκλήματα εἶχον πολλαπλασιασθῆ. Διὰ τὸ νὰ διορθωθῆ ἡ κατάστασις, ὁ αὐτοκράτωρ διώρισε διοικητὴν τῆς μεγάλης πόλεως τίμιον καὶ αὐστηρὸν ἄρχοντα. Εἰς τοῦτον ἔδωσεν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν νὰ τιμωρῆ κάθε ἄδικον ἄνθρωπον, εἰς ὅποιανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνῆκεν.

Οἱ πονηροὶ φοβηθέντες ἔπαυσαν νὰ ἀδικοῦν καὶ νὰ παραβαίνουσι τοὺς νόμους.

Μόνον κάποιος ἰσχυρὸς πλούσιος δὲν ἠθέλησε νὰ σεβασθῆ τὸ δίκαιον καὶ ἤρπασε βιαίως τὴν περιουσίαν μιᾶς χήρας γυναικός.

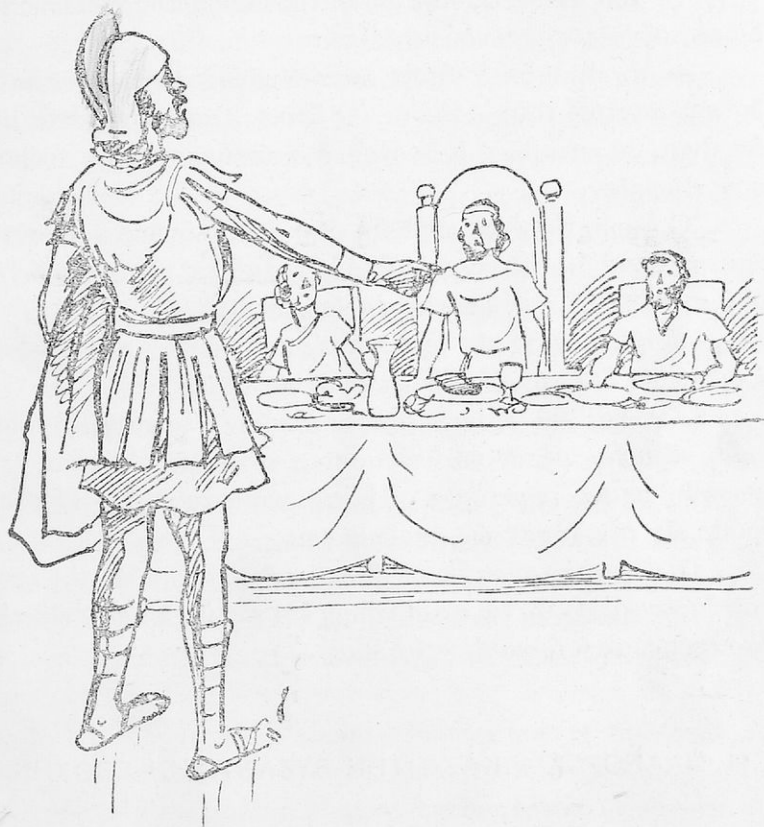
Ἡ δυστυχὴς κατέφυγεν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς πόλεως. Κλαίουσα τοῦ ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσίν της καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ προστασίαν.

Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἔκρινε καλῦτερον νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἄδικον πράξιν τοῦ πλουσίου εἰρηνικῶς. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔστειλεν εἰς αὐτὸν μὲ τὴν χήραν ἐπιστολὴν καὶ παρεκάλει ν' ἀποδώσῃ τὴν ἄρπαγεῖσαν περιουσίαν.

Ἄλλ' ὁ πλούσιος ἀντὶ τούτου ὕβρισε καὶ ἐκτύπησεν ἀνάδρως τὴν γυναῖκα, στηριζόμενος εἰς τὴν δύναμιν, τὴν ὅποιαν εἶχε πλησίον τοῦ βασιλέως.

Ὅργισθεὶς ὁ διοικητὴς καλεῖ ἐνώπιόν του τὸν ἔνοχον. Ἄλλ' οὗτος, περιφρονῶν καὶ νόμους καὶ ἄρχοντας, ὄχι μόνον δὲν ὑπακούει, ἀλλὰ καὶ μεταβαίνει εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου εἶχε προσκληθῆ, διὰ νὰ δειπνήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.

Σπεύδει και ὁ διοικητὴς ἐκεῖ. Ζητεῖ ἄδειαν και εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ φαγητοῦ, ὅπου βλέπει τὸν ἔνοχον νὰ κάθηται πλησίον τοῦ αὐτοκράτορος.

✦ Βασιλεῦ, λέγει τότε μὲ θάρρος, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ παύσῃ κάθε ἀδικία και ἂν ἡ ἀπόφασίς σου αὐτή, ἡ ἀξία αὐτοκράτορος, εἶναι σταθερά, θὰ ἐξακολουθῶ νὰ ἐκτελῶ τὰς διαταγὰς σου. Ἄν ὁμως ἤλλαξες γνώμην, ἐὰν θέλῃς νὰ εὐνοῆς τοὺς φαύλους και νὰ τοὺς τιμᾷς ὡς ὁμοτραπέζους, παρακαλῶ

νά δεχθῆς τὴν παραίτησίν μου ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον μὲ καθιστᾷ μισητὸν μόνον, χωρὶς νὰ δύναμαι καὶ νὰ σὲ ὠφελήσω.

Ὁ Ἰουστίνος, ἐκπληκτος ἐκ τῆς θαρραλέας γλώσσης τοῦ διοικητοῦ τῆς πρωτεύουσας, εἶπε :

— Δὲν ἤλλαξα γνώμην καθόλου. Μὴ παύης νὰ καταδιώκῃς παντοῦ τοὺς ἀδίκους. Ὁ ἀδικος, καὶ σύνθρονός μου ἂν εἶναι, θὰ καταβῆ τοῦ θρόνου, διὰ νὰ ὑποστῇ τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν.

Ὁ διοικητὴς ἐνεθαρρύνθη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διατάσσει νὰ συλλάβουν ἀμέσως τὸν ἔνοχον, ἐνῶ οἱ ὁμοτράπεζοί του ἔμειναν ἐμβρόντητοι.

Ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ τὸν προκαλεῖ νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποῖαν διέπραξεν.

Ἄφρονος καὶ τρέμων ὁ πρὶν ἀλαζὼν πλούσιος δὲν ἠδυνήθη μὲ κανὲν μέσον νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐτιμωρήθη παραδειγματικῶς. Ἡ περιουσία του ἐδημεύθη καὶ ἐδόθη εἰς τὴν χήραν ὡς ἀποζημίωσις.

Τὸ γεγονός τοῦτο ἔκαμε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν λαὸν καὶ ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ σταματήσῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ βία.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΝ ΕΠΟΧΗΝ

Ὁ βυζαντινὸς κόσμος εἶχεν ὀργανωμένην φιλανθρωπίαν, ὅπως αἱ σημεριναὶ εὐρωπαϊκαὶ κοινωνίαι.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς μικροαστικὰς πόλεις ὑπῆρχον καὶ συνετηροῦντο ἀπὸ φιλανθρώπων κυρίας γηροτροφεῖα, πτωχοκομεῖα καὶ ὄρφανοτροφεῖα.

Ἐπίσης ὑπῆρχον καὶ ξενοδοχεῖα, τὰ ὅποια ἦσαν προωρισμένα διὰ τοὺς ξένους ἀστέγους καὶ ἀσθενεῖς.

Ἄλλα πάλιν εὐαγῆ ἰδρύματα συνεκέντρωνον ὅλας τὰς δυστυχίας τῆς τότε κοινωνίας εἰς τὸν ἴδιον περίβολον, ἐντὸς ἀμετρήτων μικρῶν οἰκίσκων. Ἐκεῖ κάθε ἀσθενὴς εἶχε καὶ κάποιον ἀπεσπασμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν γερόντων εὐρίσκετο εἰς νέος ἢ μία νεανίς, διὰ νὰ τοὺς δίδουν τὸ γάλα των. Τοὺς τυφλοὺς ἐχειραγῶγουν, διὰ νὰ τοὺς καθίσουν εἰς τὸν ἥλιον. Ὅσα βρέφη δὲν εἶχον μητέρα, ἐδίδοnton εἰς τὰς ἀγκάλας τροφῶν, αἱ ὅποιαὶ πρὸς τοῦτο ἐμισθοδοτοῦnton.

Μεταξὺ τῶν δυστυχῶν τούτων συγκατελέγοντο καὶ ὅσοι ξένοι, ἐνεκα ἀσθενείας, ἠναγκάζοντο νὰ διακόψουν τὸ ταξιδιὸν των διὰ νὰ ζητήσουν βοήθειαν εἰς τὰ ἐν λόγῳ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα.

† Ἐντὸς τῶν φιλανθρωπικῶν τούτων ἰδρυμάτων τοῦ Βυζαντίου τὰ ὄρφανά, ὅταν ἐμεγάλωναν, ἐδιδάσκοντο τὰ γράμματα μαζί μὲ τὰ ἄπορα παιδιά τῆς συνοικίας. Καὶ ὅταν ἐτελείωνον τὰς σπουδὰς των, εὐρίσκον ἀρκετὴν προστάσιαν, διὰ νὰ τοποθετηθοῦν κάπου καὶ νὰ ζήσουν ὡς ἀνεξάρτητοι πολῖται. ✕

Ἡ αὐτοκράτειρα, αἱ πριγκίπισσαι καὶ οἱ ἀρχόντισσαι συχνότατα ἐπεσκέπτοντο τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ ὄρφανοτροφεῖα καὶ τοὺς ξενῶνας, διὰ νὰ παρηγορήσουν τοὺς ἀποκλήρους τῆς μοίρας καὶ νὰ ἀνακουφίσουν αὐτοὺς μὲ χρήματα, ἐνδύματα καὶ τροφίμα.

τὴν ἰατρικὴν ὑπηρεσίαν ἐξετέλουν ἐκεῖ μέσα οἱ ρασοφόροῦντες ξενοδόχοι. Οὗτοι ἐθεράπευον, ἐδίδον συνταγὰς καὶ παρεῖχον δωρεὰν φάρμακα. Ἡ εὐεργετικὴ δρασὶς των ἐξη-

πλοῦτο καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοὺς
ζητοῦντας τὴν βοήθειαν τῆς ἐπιστήμης των. XP

Τὸ ἐπιφανέστατον ὄλων τῶν φιλανθρωπικῶν καταστη-
μάτων τῆς πρωτεύουσας ἦτο ὁ λεγόμενος «Ξενῶν τοῦ Σαμ-
ψῶν». Ἐκεῖτο παραπλεύρως τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ
ἦτο προικισμένος μὲ πολλὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἥδη
τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ.

Εἰς τὴν Ὁξυλίαν, μίαν ἀπὸ τὰς Περιγικιωνήσους, ὑπῆρ-
χεν ὄρφανοτροφεῖον ὁμοιον μὲ τὸ τῆς πρωτεύουσας. Ἄν ὁ-
μως κρίνη κανεῖς ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῆς νη-
σίδος μὲ τὴν πρωτεύουσαν ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἀναγκάζεται
νὰ περραδεχθῆ, ὅτι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἦτο ἡ καλοκαιρινῆ
κατοικία τῶν μικρῶν ὄρφανῶν. Ταῦτα θὰ ἔλτρεπε νὰ ἀπομα-
κρύνωνται κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους ἀπὸ τὸν καύσωνα τῆς
Πόλεως καὶ νὰ δροσιζωνται εἰς τὰ γλαυκὰ νερὰ τῆς ἀνοικτῆς
θαλάσσης.

* Ἡ Ἁγία Ἐλένη εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία προσεπάθησε
νὰ κάμῃ στερεά, διὰ φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, τὰ θεμέλια
τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Εἶναι ἡ πρώτη, ἡ ὁποία κατὰ τὴν
παράδοσιν ἱδρυσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει γηροκομεῖον καὶ
ἄλλα ἰδρύματα, ἀνακουφιστικὰ τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας.

Ἡ Πλακίλλα, ἡ σύζυγος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ὑπῆρ-
ξέτει μὲ τὰς ἰδίας τῆς χειρὸς τοὺς ἀσθενεῖς. Ἡ φιλάνθρωπος
αὕτη βασίλισσα ἀπὸ ὑπερβολικὸν ζῆλον ἐξετέλει ἀκόμη καὶ
τὰ ἔργα τῶν νοσοκόμων καὶ ὑπηρετριῶν μέσα εἰς τὰ νοσο-
κομεῖα. XΓ.

Ἄλλὰ καὶ τὸ ζήτημα τῆς καθαριότητος τοῦ λαοῦ ἀπη-
σχόλει τὰς περιγικιίσσας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Κτίζονται

λοιπὸν ὑπὸ τῶν θυγατέρων τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐάλεντος δύο λουτρὰ δημόσια ἐν τῇ πρωτεύουσῃ.

Ἐἰς τὴν αὐτοκράτειραν Εἰρήνην τὴν Ἀθηναίαν ἀποδίδεται ἡ ἰδρυσις ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ λεγομένου «Πιστωρίου». Τοῦτο ἦτο συσσίτιον διὰ τοὺς πτωχοὺς, ὅπου, ἂν ὄχι ἄλλο τι, εὗρισκον ὅμως οἱ πεινασμένοι μίαν χορταστικὴν μερίδα ἄρτου. Ἐπίσης ἡ ἰδία παρεχώρησε μεγάλην ἔκτασιν γῆς, διὰ νὰ θάλπωνται δωρεὰν οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ξένοι.

Δὲν εἶναι δὲ μόνον βασίλισσαι, ὅσαι προικίζουσιν μὲ φιλόανθρωπα ἰδρύματα τὴν τρίτην, μετὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πρωτεύουσαν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Καὶ ἄλλαι ἀριστοκράτιδες γυναῖκες, μὲ ἐξευγενισθεῖσαν καρδίαν ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς θρησκείας, συναγωνίζονται ποῖα πρώτη νὰ βοηθήσῃ τὴν τάξιν τῶν πτωχῶν. Ἡ κόρη κάποιου πατρικίου Πέτρου, ὀνομαζομένη Ἀγάθη, ἔκτισε μὲ ἐξοδὰ τῆς γηροκομείον. Ἡ πατρικία Μάρη, ἐπισκεφθεῖσα τὰς φυλακάς, διὰ νὰ κάμῃ ἐλεημοσύνας, ἠσθάνθη μέγαν οἶκτον διὰ τὴν ἀθλιότητα, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔζων οἱ καταδίκαι. Διὰ τοῦτο παρεχώρησε τὴν οἰκίαν τῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διὰ νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ ὡς φυλακὴν τῶν καταδίκων καὶ ἔλαβε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ τοὺς ἴδῃ μεταφερομένους εἰς αὐτήν.

Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομα ὅλων αὐτῶν τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἀναφέρομεν.

ΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΝΔΩΝ

Δεκαπέντε ημέρας πρὸ τῶν Χριστουγέννων ἤρχισεν νὰ ἐτοιμάζη ὁ Βασιλάκης τὸ τύμπανόν του, τὸ ὁποῖον, βροντερόν καὶ εὐθυμον, θὰ τοῦ ἐχρησίμευε διὰ τὰ κάλανδα τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιᾶς καὶ τῶν Φώτων.

Τὸ δέριμα ἐτενιώθη καλά καὶ ἐδέθη ἐπὶ τῶν δύο ἀνοικτῶν μερῶν τοῦ κυλινδρικοῦ κυτίου. Ἦτοιμάσθησαν ἀκολούθως καὶ τὰ τυμπανόξυλα καὶ προσεδέθη τὸ λωρίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκρεμάτο τὸ τύμπανον εἰς τὸν ὄμον τοῦ Βασιλάκη.

Οἱ φίλοι του ἐπληροφορήθησαν τὸ μέγα κατόρθωμά του καὶ ἕκαστος προσεπάθει νὰ συμπεριληφθῆ εἰς τὸν ὄμιλον, τὸν ὁποῖον θὰ ἐσχημάτιζεν αὐτός, ὡς κάτοχος τοῦ τυμπάνου. **ΧΡ**

Τέλος ὁ ὄμιλος ἐσχηματίσθη μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν ἀπὸ τέσσαρας συνομήλικάς του, τοὺς καλλιφωνοτέρους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀλιγώτερον ἀπαιτητικούς. Διότι τὰ κάλανδα προσβλέπετο, ὅτι θὰ ἔφερον ἀρκετὰ κέρδη, μόνον δὲ εἰς τὸ ἥμισυ τῶν εἰσπράξεων θὰ εἶχον δικαίωμα οἱ σύντροφοι· τὸ ἄλλο ἥμισυ θὰ ἀπέμενε πρὸς ὄφελος τοῦ θιασάρχου καὶ κατόχου τοῦ τυμπάνου.

Ἡ πολυπόθητος καὶ ἀνυπομόνως ἀναμενομένη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἔφθασεν. Ἀπὸ ἑνωρῆς ἡ ὁμὰς τῶν κάλανδιστῶν συνεκεντρώθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Βασιλάκη. Καὶ μόλις ἤγαψαν τὰ φῶτα, ἐξεκίνησαν. Ἐγύρισαν πολλὰς συσκευίας. Ὁ κρότος τοῦ τυμπάνου ἀντήχει ἀκαταπαύστως. Καὶ τὰ πενηκοντάλεπτα καὶ αἱ δραχμαὶ ἐπιπτον βροχηδὸν εἰς τὴν τσέπην τοῦ Βασιλάκη, ὁ ὁποῖος ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν εἴσπρα-

ξιν, έκτύπα τὸ τύμπανόν του. Τόσον δυνατὰ ἔκαμνε τοῦτο, ὥστε εἰς ἓνα ἐξαιρετικὸν κτύπον τὸ δέγμα δὲν ἀντέσχε καὶ ἐσχίσθη. Εὐτυχῶς τὰ κάλανδα εἶχαν τελειώσει πλέον καὶ ἡ ὥρα ἦτο προχωρημένη.

Εἰς τὸν νόσημα τῆς «Ἐλεημονητρίας», φωτιζόμενον ἀπὸ κανδήλαν, κρεμασμένην ἔμπροσθεν μιᾶς εἰκόνας, εἰσῆλθον τώρα οἱ καλανδισταί, διὰ νὰ μοιράσουν τὴν εἰσπραξίν. Μὲ χαρὰν τῶν εὐρων, ὅτι τὸ ποσὸν τῆς ἀνῆλθεν εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα δραχμὰς καὶ πενήκοντα λεπτά. Ἐκράτησεν ὁ Βασιλάκης, κατὰ τὴν συμφωνίαν τῶν, τὰς ὀγδοήκοντα δραχμὰς καὶ τὸ ὑπόλοιπον τὸ ἔμοίρασεν εἰς τοὺς τέσσαρας συντρόφους του.

Ἐπιστρέφων περιχαρῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁ Βασιλάκης, ἔσταμάτησεν ἔμπροσθεν τῆς αὐλῆς τῆς γειτονίσσης του, τῆς Κώσταινας. Ἦτο ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἀνοικτὴ καὶ ὁ Βασιλάκης ἀντελήφθη κάποιαν ταραχὴν μέσα. Ἐλαβε τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἔμαθεν, ὅτι ὁ γερο-Κώστας ἦτο βαρῶς ἀσθενὴς καὶ ἡ σύζυγός του ἔκλαιε καὶ ᾠδύρευτο, διότι

δὲν εἶχε χρήματα νὰ καλέσῃ ἰατρὸν καὶ νὰ ἀγοράσῃ φάρμακα καὶ γάλα.

Ἐστάθη ὁ Βασιλάκης συλλογισμένος καὶ οὔτε νὰ πλησιάσῃ τὴν θύραν κατώρθωνεν οὔτε τὴν δύναμιν εἶχε νὰ φύγῃ.

Ἐπροχώρησε μετὰ τινὰς στιγμὰς ὀλίγον καὶ παρατήρησεν ἐντὸς τῆς οἰκίας. Εἶδε τὸν ἄρρωστον ἐξηπλωμένον καὶ πλησίον του τὸν υἱὸν του Σταμάτην, τὸν συμμαθητὴν του, νὰ κλαίῃ. Τὸν ἐκάλεσεν ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ εἶπε :

— Νά, δῶσε τα τῆς μητέρας σου! Καὶ τοῦ ἐνεχείρισε τὰς ὀγδοήκοντα δραχμὰς καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησε. Μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ ἀπεκοιμήθη.

Κατὰ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν ὁ ἀργυρόχος κώδων τῆς «Ἐλεημονητρίας» ἐκτύπα χαρωπά, προσκαλῶν τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν ὄρθρον.

Ἐὐ Βασιλάκης, βοηθῶν τὸν ἱερέα πάντοτε, ἐξύπνησεν ἀμέσως καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τοὺς πρώτους.

Συνηθίζεται εἰς τὰς νήσους μας, οἱ ἐνορῶται νὰ φιλοδοροῦν τὸ παιδί, τὸ ὁποῖον ἀναγινώσκει τὸν Ἀπόστολον κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων. ΧΡ

Ὁ ἱερεὺς, ἂν καὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ τὸν Ἀπόστολον εἰς ἓν ἄλλο παιδί, ἐν τούτοις, ὡς νὰ μετέβαλε γνώμην, τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀνέθεσεν εἰς τὸν Βασιλάκην τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου.

Καὶ μόλις ὁ Βασιλάκης ἐπῆρε πανηγυρικὴν στάσιν καὶ ἤρχισεν :

«Ἀδελφοί, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ...», ὅλοι οἱ ἐνορῶται ἔτρεξαν νὰ εἴψουν εἰς τὸν Ἀπόστολον γενναῖα τὰ φιλοδωρήματά των.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Βασιλάκης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων εὐρέθη πάλιν μὲ ἀρκετὰς δραχμάς, διὰ νὰ ἀγοράσῃ γλυκίσματα καὶ παιγνίδια διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ μικρότερα ἀδέλφια του.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Σὲ μιὰ γωνιά καθίζει μοναχὸς
κι ὄλημερὸς γυρεύει ἐλεημοσύνη.
Εἶν' ἄρρωστος καὶ γέρος καὶ φτωχός.
Πολλοὶ περνοῦν κανένας δὲν τοῦ δίνει.

Κι ἀποκοιμήθη ὁ γέρος φανερὰ
κι ὁ ὕπνος φέρνει ὄνειρο ἀπὸ κεῖνα,
ποῦ βλέπουν οἱ φτωχοὶ καμιά φορὰ,
μ' ὄλη τὴ φτώχεια, μ' ὄλη τῶν τὴν πείνα.

Τοῦ φάνηκε—τί ὄνειρο γλυκό!—
πὼς πρόβαλε μιὰ νέα καμαρωμένη,
βασίλισσα μὲ στέμμα εὐγενικό,
μὲ σύννεφο χρυσὸ τριγυρισμένη.

Κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα παιδί,
παιδί ξανθό, παιδί καλοντυμένο.
Ἦρθε μπροστά του, στέκει νὰ τὸν δῆ
καὶ τὸ παιδί τὸν εἶδε λυπημένο.

Κι ἐκεῖ ποῦ θαμπωμένος τὴ θωρεῖ,
ποῦ σὰν αὐτὴ δὲν εἶδε καμιάν ἄλλη,
σιμὰ του τὸ παιδάκι προχωρεῖ
τοῦ δίνει κατιτὶ καὶ φεύγει πάλι.

Και τότε γέρνει ή νιά τήν κεφαλή
 και παίρνει τὸ παιδί στήν ἀγκαλιά της
 και τὸ φιλεῖ και πάλι τὸ φιλεῖ
 και τὸ χρυσώνουν τὰ φιλιὰ της.

- « Ποιά εἶσαι σύ ; » τὴ ρώτησε ὁ φτωχός.
- « Ἐγὼ ἴμαι ή κυρὰ Ἐλεημοσύνη »
 εἶπε και φεύγει. Μένει μοναχὸς
 και ξύπνησε και τ' ὄνειρό του σβήνει.

Ἐξύπνησε και γύρισε νὰ ἰδῆ
 και γύρισε και εἶδε στὸ πλευρὸ του
 τὸ ἴδιο ἐκεῖνο τὸ ξανθὸ παιδί,
 πὺ ἔβλεπε χρυσὸ μὲς στ' ὄνειρό του.

- « Σύρε, φτωχέ κι ἀγόρασε ψωμί
 νὰ φᾶς και σὺ μαζί μὲ τὰ παιδιὰ σου ».
- « Παιδί μου, ὁ Θεὸς κάθε τιμῆ,
 κάθε καλὸ νὰ δίνη στήν καρδιά σου!

Ἰ. Πολέμης

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ Β' ΤΕΥΧΟΥΣ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

Ἐκ τῆν ἑλληνικῆ φύση καὶ τῆν ἀγροτικῆ ζωῆ.

1. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἀπὸ μιὰ βουνοκορφῆ, <i>Δ. Παναγοπούλου</i>	Σελίς 83
2. Τὰ χελιδόνια (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	89
3. Ὁ μπουφός, <i>Σισφ. Γρανίτσα</i>	91
4. Ὁ καλογιάννος (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	93
5. Τὸ κράτος τῶν μελισσῶν, <i>Δημ. Δεληπέτρου</i>	94
6. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση (ποίημα), <i>Νικ. Χαϊζηδάκη</i>	96
7. Γαλήνη (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	98
8. Τὰ καλά τοῦ ἡλίου, <i>Δημ. Ζήση</i>	98
9. Ἡ μυγαλιὰ (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	102

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΑΝ

Α'. Ἐκ τῆν θρησκευτικῆν ζωῆν.

Σελίς

1. Ἡ προσευχή, <i>Ἀρ. Κουρτίδου</i> (Διασκευῆ <i>Γ. Μέγα</i>)	103
2. Τὸ καράβι (ποίημα), <i>Μιχ. Γ. Πετρίδου</i>	106
3. Τὰ Χριστούγεννα εἰς τὸ βυζαντινὸν παλάτιον, <i>Πλ. Ροδοκανάκη</i>	107

4. Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	111
5. Ἡ νύχτα τῶν Χριστουγέννων (ποίημα), <i>Κ. Παλαμᾶ</i>	115
6. Ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i> (Διασκευὴ)	116

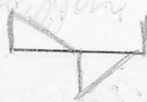
Β'. Ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ζωὴν καὶ ἱστορίαν.

1. Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας, <i>Ἀδ. Ἀδαμαντίου</i>	119
2. Ἡ Εὐχαρις καὶ ὁ Νεῖλος, <i>Δημ. Ζήση</i> (Διασκευὴ)	123
3. Ἡ τελευταία λειτουργία, <i>Δημ. Ζήση</i>	134
4. Ὁ τάφος τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, <i>Ν. Βασιλειάδου</i>	140
5. Ὁ μικρὸς Μακεδὼν, <i>Γ. Μέγα</i> (Διασκευὴ)	144
6. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), <i>Δ. Σολωμοῦ</i>	151

Γ'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν.

1. Πῶς εἰς ἄρχων ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, <i>Μιχ. Γ. Πετρίδου</i> (Διασκευὴ)	154
2. Ἡ φιλανθρωπία κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, <i>Πλ. Ροδοκανάκη</i>	156
3. Αἱ εἰσπράξεις τῶν καλάνδων, <i>Α. Κωνσταντινίδου</i>	160
4. Ἡ ἐλεημοσύνη (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	163

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΤΗΤΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΕΙΣ ΕΙΣ ΤΕΥΧΗ Α-Β

Σελίς

I. Ἐκ τῶν βραβευθεισῶν συλλογῶν Π. Νιρβάνα—Δ. Ζήση.

1. Στὸ δρόμο τοῦ Γολγοθᾶ, <i>Π. Δ. Παναγοπούλου</i>	A	17
2. Ὁ Βασίλειος ὁ Β' στὴν Ἀθήνα. Κατὰ <i>Γ. Σλουμπερζέ</i>	A	34
3. Τὸ Σουλιωτόπουλο, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	A	45
4. Ἡ Σουλιωτοπούλα, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	A	47
5. Ἡ ἔξοδος, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	A	48
6. Τὰ Κάλανδα (Χριστουγεννιάτικο), <i>Π. Δ. Παναγοπούλου</i>	A	57
7. Καθένας ἀπὸ λόγου του (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	A	64
8. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου ἀπὸ μιᾶ βουνοκορφῆ, <i>Π. Παναγοπούλου</i>	B	83
9. Ὁ μπουφός, <i>Στεφ. Γρανίτσα</i>	B	91
10. Τὰ καλά τοῦ ἡλίου, <i>Δημ. Ζήση</i> (Διασκευῆ)	B	98
11. Ἡ μυγδαλιὰ (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	B	102
12. Ἡ Εὐχαρὶς καὶ ὁ Νεῖλος, <i>Δημ. Ζήση</i> (Διασκευῆ)	B	123
13. Ἡ τελευταία λειτουργία, <i>Δημ. Ζήση</i> (Διασκευῆ)	B	134

II. Ἐκ τῶν βραβευθεισῶν συλλογῶν Δημ. Κοντογιάννη.

1. Ὁ κρυφὸς Χριστιανός, <i>Ἰω. Δαμβέργη</i>	A	7
2. Ὁ Ἅγιος Βασίλειος	A	12
3. Χρονιάρες μέρες (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	A	16
4. Ἡ Λαμπρὴ (ποίημα), <i>Στ. Σπεράντσα</i>	A	20
5. Στὸ φρούριο τῆς Ἐδέσσης, <i>Πηνελόπης Δέλτα</i>	A	21
6. Στὸ στρατόπεδο τοῦ Βουλγαροκτόνου, <i>Πηνελόπης Δέλτα</i>	A	26
7. Ἡ πρωτοχρονιά στὰ βυζαντινὰ παλάτια, <i>Πλ. Ροδοκανάκη</i> , (Διασκευῆ)	A	38
8. Τὰ δισκοπότηρα τῆς Ἁγία-Σοφιάς	A	40
9. Ἡ βασίλισσα, <i>Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου</i>	A	61
10. Μητρικὴ ἀγάπη (Διασκευῆ)	A	65
11. Τὰ χαιρείσματα, <i>Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου</i>	A	70
12. Τὰ χελιδόνια (ποίημα), <i>Ἰω. Πολέμη</i>	B	89
13. Ὁ καλογιάννος (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	B	93
14. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση (ποίημα), <i>Ν. Χατζηδάκη</i>	B	96
15. Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου	B	111
16. Ὁ Ἐπίσκοπος Συνέσιος, <i>Δ. Παπαρηγοπούλου</i> (Διασκευῆ)	B	116

III. Ἐκ τῆς βραβευθείσης συλλογῆς Γεωργίου Μέγα.

1. Τῆς Ἁγία-Σοφιάς (ποίημα δημῶδες)	A	43

2. Οί χωριανοί (ποίημα), Γ. Ἀθάνα	Α	76
2. Ἡ ἐξοχή (ποίημα), Στεφ. Μαρτζώκη	Α	78
4. Γολήνη (ποίημα), Ἴω. Πολέμη	Β	98
5. Ἡ προσευχή, Ἀρ. Κουρτίδου (Διασκευή)	Β	103
6. Ἡ νύχτα τῶν Χριστουγέννων (ποίημα), Ε. Παλαμᾶ	Β	115
7. Ἡ κτίσις τῆς Μασσαλίας, Ἀδ. Ἀδαμαντίου	Β	119
8. Ἡ τάφος τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, Π. Βασιλειάδου	Β	140
9. Ὁ μικρὸς Μακεδὼν (Διασκευή)	Β	144
10. Ὑμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	Β	151
11. Ἡ ἐλεημοσύνη (ποίημα), Ἴω. Πολέμη	Β	162

IV. Ἐκ τῆς βραβευθείσης συλλογῆς Μιχ. Πετρίδου—
Κ. Γιτσιαλίτου—Λαχανᾶ.

1. Τὸ καρῶβι (ποίημα), Μ. Γ. Πετρίδου	Β	106
3. Τὰ Χριστουγέννα εἰς τὸ βυζαντινὸν παλάτιον, Πλ. Ροδοκανάκη (Διασκευή)	Β	107
3. Πῶς εἰς ἄρχων ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του	Β	154
4. Ἡ φιλανθρωπία κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, Πλ. Ροδοκανάκη (Διασκευή)	Β	156
5. Αἱ εἰσπράξεις τῶν καλάνδων, Δ. Κωνσταντινίδου (Διασκευή)	Β	160

V. Ἐκ τῆς βραβευθείσης συλλογῆς Δημ. Δεληπέτρου

1. Τὸ θάρρος σώζει	Α	32
2. Ἡ μεγάλη μάνα μας	Α	51
3. Τὸ καθήκον τοῦ γραμματικοκομιστῆ	Α	72
4. Τὸ κράτος τῶν μελισσῶν	Β	94

Ἡ εἰρηνογράφους τοῦ βιβλίου ἐγένετο: τοῦ μὲν κειμένου ἀπὸ τὸν κ. *Στάγγελον Τερζόπουλον*, τοῦ δὲ ἐξαφύλλου ἀπὸ τὸν κ. *Νίκον Καστανάκη*.

Ἀνάδοχος ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας: Π. Α. ΔΙΑΔΗΣΜΑΣ
Ἐργοστάσιον Γραφικῶν Τεχνῶν, Καρόφη 11, Ἀθήναι.

Δ. 1895

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ — ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ
ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ — ΔΗΜ. Γ. ΖΗΣΗ Κ.Α.

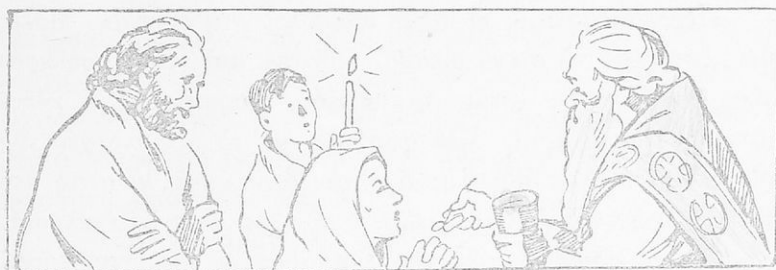
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

για την πέμπτη τάξη του δημοτικού σχολείου

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1943

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ο ΚΡΥΦΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Είναι τρεις ή ὄρα μετὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ σπάνιοι οἱ διαβάτες στὸ δρόμο. Εἶναι οἱ τελευταῖοι ποὺ γυρίζουν ἀπὸ τὴν πρώτη Ἀνάσταση καὶ πηγαίνουν βιαστικοὶ στὰ σπίτια τους.

Σὲ λίγο τίποτε πιά δὲν ἀκούεται καὶ νεκρικὴ σιγὴ βασιλεύει σ' ὅλη τὴν τούρκικη συνοικία τοῦ Ἡρακλείου.

Ξαφνικά, ἀνοίγει ἀθόρυβα ἡ αὐλόπορτα ἐνὸς μεγάλου σπιτιοῦ καὶ προβάλλει ἀνθρώπινο κεφάλι. Γυρίζει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ καὶ παρατηρεῖ μὲ προσοχὴ μέσα στὸ σκοτάδι. Τραβιέται μέσα καὶ πάλι ξαναφαίνεται καὶ κοιτάζει μὲ προσοχὴ.

— Ἐλάτε, δὲν εἶναι κανένας, ἀκούεται χαμηλὴ φωνή.

Τρεῖς σκιές, ἡ μιὰ μεγάλη καὶ οἱ δυὸ μικρότερες, βγήκανε στὸ δρόμο.

— Πᾶμε γρήγορα, ψιθύρισε ὁ ψηλὸς ἄντρας· πᾶμε γρήγορα, γιατί ἀργήσαμε καὶ θὰ μᾶς περιμένῃ. Σκέπασε τὸ πρόσωπο μὲ τὸ μαντήλι σου. Ἐσμέ! Ρεσίτ, δός μου τὸ χέρι σου.

Περπατούσανε κι οί τρεῖς σιωπηλοὶ στὸ σκοτάδι. Μόλις ὅμως ἔστρωσαν τὸ στενὸ σοκάκι, βρήκανε μιὰ γριά, πού κρατοῦσε στὸ χέρι της ἀναμμένη λαμπάδα. Περπατοῦσε μὲ κόπο, γιατί ἦταν πολὺ γριά. Καὶ φρόντιζε μὲ τὸ ἀδειανὸ χέρι νὰ προφυλάξῃ τὴ λαμπάδα της ἀπὸ τὸν ἀέρα, γιὰ νὰ φέρῃ στὸ σπίτι τὸ Φῶς τῆς Ἀναστάσεως, πού πῆρε ἀπ' τὴν ἐκκλησιά.

Ὅταν εἶδαν τὸ φῶς τῆς λαμπάδας οἱ τρεῖς νυχτερινοὶ διαβάτες, γύρισαν ἀλλοῦ τὸ κεφάλι τους, γιὰ νὰ μὴ γνωριστοῦν. Τοῦ κάκου ὅμως. Ἡ γριά σήκωσε τὴ λαμπάδα της καὶ τοὺς φώτισε.

— Πολλὰ τὰ ἔτη σας, Μεχμέτ μπέη, εἶπε ἡ γριά.

— Καλημέρα, κυρά, ἀποκριθῆκε ἐκεῖνος, καὶ τοῦ χροῦνου! Καὶ τράβηξε τὸ δρόμο του.

Ἡ γριά τοὺς κοίταξε ἀπὸ κοντά, ὥσπου τοὺς ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια της.

« Περύεργο πρῶμα! Εἶπε μὲ τὸ νοῦ της. Ποῦ νὰ πᾶνε τέτοια ὥρα ὁ Μεχμέτ μπέης μὲ τὴ χανούμισσα καὶ τὸ γιό του; Χριστέ μου, δὲν κάνεις τὸ θάμα σου νὰ γλιτώσουν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ ἕναν κακὸ Τουρκο; »

Βυθισμένη στὸ σκοτάδι ἦταν καὶ ἡ ἐκκλησιά τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ. Ἐδῶ καὶ λίγη ὥρα, χιλιάδες κεριῶν τὴ φώτιζαν χιλιάδες Χριστιανῶν στὴν αὐλὴ της ἔψαλλαν χαρμόσυνα τὸ « Χριστὸς Ἀνέστη ». Τώρα ἔμεινε μόνο τὸ ἄρωμα τοῦ λιβανιοῦ καὶ τῶν κεριῶν. Καὶ μόνο τὸ καντήλι, πού ἔκαιε μπροστὰ στὴν ἀσημένια εἰκόνα τῆς Παναγίας θαμπόφεγγε. Παντοῦ βασιλεψε ἀπόλυτη σιγή.

Δυὸ χτύποι ἀκούστηκαν στὴν ἐξώθυρα. Ἀπὸ ἕνα στασίδι σηκώνεται κάποιος καὶ τρέχει ν' ἀνοίξῃ ἦταν ὁ παπᾶς τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ.

Οί τρεῖς νυχτερινοὶ διαβάτες μπαίνουν ἀθόρυβα στὴν ἐκκλησιὰ καὶ φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ. Σφαλίζουν καλὰ τὴν πόρτα, προχωροῦν εὐλαβικὰ στὸ εἰκονοστάσι, γονατίζουν καὶ κάνουν τὸ σταυρὸ τους. Ὁ παπα-Γρηγόρης μπαίνει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα στὸ ἱερό, ἀνοίγει τὴν Ὁραία Πύλη καὶ λέει στὸ μικρότερο ἀπὸ τοὺς τρεῖς :

— Ἔλα, παιδί μου, νὰ μὲ βοηθήσης ! Καὶ τοῦ δίνει μιὰ μικρὴ λαμπάδα, ποὺ τὴν ἄναψε ἀπὸ τὸ ἀκοίμητο φῶς, ποὺ εἶναι ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα.

Ὁ παπα-Γρηγόρης φόρεσε τὸ χρυσοκέντητο πετραχήλι του, πῆρε μὲ βαθὺ σεβασμὸ τὸ Δισκοπότηρο καὶ πλησίασε στὴν Ὁραία Πύλη. Μπροστά του στέκεται τὸ συμπαθητικὸ τουρκόπαιδο. Ὠρό, συγκινημένο, μὲ τὴ λαμπάδα στὸ χέρι.

— Πλησιάστε, εἶπε ὁ παπὰς στοὺς ἄλλους δυό.

Πρῶτα πλησίασε ἡ γυναίκα, τριάντα ἔως τριανταπέντε χρονῶν. Ἦταν ὄχρη καὶ βαθιὰ συγκινημένη. Τὴ στιγμὴ ποὺ ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τοῦ ἱεροῦ, χρειάστηκε νὰ τὴν ὑποστηρίξει ὁ Μεχμέτ μπέης, γιὰ νὰ μὴν πέση. Τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια τῆς ἦταν δακρυσμένα.

— « Μεταλαμβάνει ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ Μαρία, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος », εἶπε ὁ παπὰς μ' ἐπισημότητα καὶ τῆς ἔδωσε τὴν Ἁγία Μετάληψη.

Δυὸ μεγάλα δάκρυα κύλησαν στὸ πρόσωπο τῆς σεμνῆς ἐκείνης γυναίκας· κι ἀκούστηκε νὰ ψιθυρίζη : « Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθης ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου ».

Πῆρε ἔπειτα ἡ γυναίκα τὴ λαμπάδα στὸ χέρι τῆς καὶ πλησίασε τὸ παιδί.

— « Μεταλαμβάνει ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ Νικόλαος »... ἐπανάλαβε ὁ παπὰς, κοιτάζοντας στοργικὰ τὸ συμπαθητικὸ παιδί.

Τώρα ἦρθε ἡ σειρά τοῦ Μεχμέτ. Ἀνεβαίνει μὲ θάρρος καὶ πλησιάζει τὸν παπὰ. Τὸ φῶς τῆς λαμπάδας τρέμει, γιατί τρέμουνε καὶ τὰ χέρια τῆς Μαρίας.

— «Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἐμμανουήλ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», λέει γιὰ τρίτη φορὰ ὁ παπὰς, δακρῦζοντας τώρα κι αὐτός.

— Ἀμήν! Εἶπε μὲ βαθιὰ φωνὴ ὁ μυστικὸς Χριστιανός.

Σὲ λίγα λεπτὰ οἱ τρεῖς σκιὲς χάνονται καὶ πάλι στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους τοῦ Ἡρακλείου καὶ βιαστικὰ γυρίζουν στὸ σπίτι τους. Αὐτὴ τῇ φορὰ δὲ βρέθηκε καμιὰ γριὰ στὸ δρόμο νὰ τοὺς γνωρίσῃ μὲ τὸ φῶς τῆς λαμπάδας καὶ νὰ ξαναπῆ:

— Θεέ μου, δὲν κάνεις τὸ θαῦμα σου, γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ ἕναν κακὸ Τοῦρκο οἱ χριστιανοί;

Μόνο ὁ παπα-Γρηγόρης ἤξερε, ὅτι ὁ Μεχμέτ μπέης ἦτανε χριστιανός, πὺδ πολὺ πιστὸς ἀπὸ πολλούς, πὺδ λέγονται μονάχα χριστιανοί.^ο

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

— Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία...

Ἡ ὄλη ἡ γειτονιὰ ἀντηχοῦσε ἀπ' τὰ χαρμόσινα κάλαντα, πὺδ τραγουδοῦσαν τὰ παιδάκια τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Καὶ τὸ βράδυ, μαζεμένη γύρω στὸ τζάκι ἢ οἰκογένεια τοῦ παπα-Θύμιου, καμάρωνε τὰ δῶρα, πὺδ χάρισε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο, καὶ περίμενε τὴν ὥρα τῆς βασιλόπιτας.

Ἡ ὄ Γιώργος, μαθητὴς τῆς πέμπτης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐπάνω κάτω ἔντεκα χρονῶν, κρατοῦσε στὰ χέρια του ἕνα χρυσοδεμένο βιβλίον καὶ στοίφογύριζε ἀπ' ὅλες τὶς με-

ριές και ξεφύλλιζε τις εικόνες του. Και ή Μαρία, ένα χρόνο μικρότερη, κρατούσε και χάριδενε και καμάρωνε μιὰ πανώρια κούκλα.

Και πάλι ἀντήχησαν στη γειτονιά οι χαρούμενες φωνές τῶν παιδιῶν :

— “Αγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία . . .

— Ποῦ εἶναι ἡ Καισαρεία, μπαμπά ; ρώτησε ἡ Μαρία.

— Εἶναι πέρα στὴν Ἀνατολή, παιδί μου. Μὰ τὴ λένε Καισάρεια καὶ ὄχι Καισαρεία.

— Καὶ γιατί τὰ παιδιά τὴ λένε ἔτσι ;

— Γιατὶ ἔτσι ταιριάζει καλύτερα στὸ τραγούδι τους. Μήπως θέλετε νὰ σᾶς πῶ τὴν ἱστορία τοῦ Ἁγίου Βασίλη ; Ἔτσι θὰ περάση καὶ ἡ ὥρα, ὅσο νὰ κόψωμε τὴ βασιλόπιτα.

— Χαρούμενα τὰ παιδιά τριγύρισαν τὸν παπα-Θύμιο. Ἡ παπαδιά ἔριξε κι ἄλλα ξύλα στὴ φωτιά, ἔδωσε σ’ ὅλους ἀπὸ ἕναν κουραμιεὶ κι ὁ παπὰς ἄρχισε τὴν ἱστορία.

— Ὅπως σᾶς εἶπα καὶ πρωτότερα, ἡ Καισάρεια εἶναι βαθιά στὴν Ἀνατολή, σὲ μιὰ χώρα, πού τὴ λένε Καππαδοκία. Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ Ἁγίος Βασίλης τριακόσια τριάντα χρόνια ὕστερ’ ἀπ’ τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ γονεῖς του, ὅπως οἱ περισσότεροι πατριῶτες του, ἦταν εἰδωλολάτρεις. Ἡ μητέρα του, ἡ Ἐμμέλεια, ἦταν μιὰ σπάνια γυναίκα κι ἔδωσε στὸ παιδί της πολὺ καλὴ ἀνατροφή. Πόσα χρωστοῦμε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ στὴν καλὴ αὐτὴ μητέρα !

— Ὅταν μεγάλωσε ὁ Βασίλειος, πῆγε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάση κι ἐκεῖ γνωρίστηκε μὲ τὸν Ἁγίον Γρηγόριο. Ἐγινε στὴν ἀρχὴ δικηγόρος. Στὴν πατρίδα του ἦταν καὶ δάσκαλος μερικὰ χρόνια. Ἀλλὰ οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο ἐπάγγελμα τοῦ γέμιζε τὴν ψυχή.

Με τὸ δυνατό του μυαλὸ εἶδε, πὼς ἡ νέα θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἦταν καλύτερη ἀπ' τὴν παλιά. Ἔβλεπε κάθε μέρα νὰ κυνηγοῦν τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς βασανίζου. Ὁ αὐτοκράτορας ἦταν κι αὐτὸς εἰδωλολάτρης καὶ δὲν ἤθελε νὰ πληθαίνουν οἱ Χριστιανοί.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Βασιλείου δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρει τὶς ἀδικίες αὐτές. Σὲ ἡλικία 27 χρονῶν ἔγινε Χριστιανός, μοίρασε ὅλη τὴν περιουσία του στοὺς φτωχοὺς καὶ ξεκίνησε νὰ γνωρίσῃ κι ἄλλους τόπους, νὰ γνωρίσῃ κι ἄλλους Χριστιανούς, ν' ἀγωνιστῇ κι αὐτὸς γιὰ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Θέλοντας νὰ ἰδῇ μὲ τὰ μάτια του τὰ μέρη, πού γεννήθηκε κι ἔζησε ὁ Χριστός, ταξίδεψε στὴν Αἴγυπτο, στὴν Παλαιστίνη, στὴ Συρία, στὴ Μεσοποταμία. Στὴν Αἴγυπτο γνώρισε καὶ τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο.

Βλέπω στὰ μάτια σας, παιδιά μου, ν' ἀναγαλλιᾶζῃ ἡ ψυχὴ σας ἀκούοντας τὰ ταξίδια αὐτά, σὰ νὰ τὰ ζηλεύετε. Μὰ λέτε, πὼς ἦταν εὐχάριστα τὰ ταξίδια αὐτά; Ἐκείνον τὸν καιρὸ οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχαν, οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε αὐτοκίνητα. Μὴν ξεχνᾶτε, πὼς οὔτε χρήματα εἶχε πιά ὁ Βασίλειος.

Μὴν ξεχνᾶτε καὶ πόσο κυνηγοῦσαν παντοῦ τοὺς Χριστιανούς· καὶ θὰ καταλάβετε πόσο βασανισμένο ἦταν αὐτὸ τὸ μεγάλο ταξίδι τοῦ Βασιλείου.

Σ' ἓνα ἄλλο του ταξίδι στὸν Πόντο, πού εἶχε κι ἓνα πατρικό του κτῆμα, ἀποφάσισε νὰ ζῆσῃ κάμποσον καιρὸ στὴν ἔρημιά, μόνος του σὰν καλόγερος. Διάλεξε μιὰ τοποθεσία ἡσυχῆ καὶ τερπνῆ κι ἀφοσιώθηκε στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Ἀκοῦστε, πὼς περιγράφει ὁ ἴδιος σ' ἓνα γράμμα στὸ φίλο του Γρηγόριο, τὸν τόπο, πού διάλεξε νὰ ζῆσῃ :

— « Ἀφοῦ ἀπελπίσθηκα πᾶ, ὅτι θὰ μ' ἀκολουθήσης, ζήτησα καταφύγιο ἐδῶ, στὸν Πόντο. Καὶ ὁ Θεὸς μ' ὀδήγησε σ' ἓναν τόπο, πού μ' εὐχαριστεῖ πάρα πολύ.

Θυμᾶσαι καμιὰ φορὰ, πού παιζοντας πλάθαμε μὲ τὴ φαντασία μας ὁμορφες τοποθεσίες ; Τέτοιο εἶναι καὶ τὸ μέρος, πού ζῶ σήμερα. Εἶναι ἓνα ψηλὸ βουνὸ σκεπασμένο ἀπὸ πυκνὸ δάσος. Ἐδῶ κι ἐκεῖ τρέχουν κρύα καὶ κατακάθαρα νερά. Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ εἶναι μιὰ πεδιάδα, πού ποτίζεται ἄφθονα ἀπὸ τὰ νερά αὐτά. Στὴν πεδιάδα αὐτὴ μόνα τους ἔχουν φυτρώσει ὅλων τῶν λογίων τὰ δέντρα καὶ τόσο πυκνά, πού καμιὰ φορὰ δυσκολεύεται κανένας νὰ περάσῃ. Μπροστὰ στὴν τοποθεσία αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε τὸ νησι τῆς Καλυψῶς, πού τόσο θαύμασε τὴν ὁμορφιά του ὁ Ὅμηρος ».

Πολλοὶ φίλοι του πηγαίνανε νὰ τὸν ἰδοῦν στὴν ἐρημικὴ ζωὴ του πῆγε κι ὁ Γρηγόριος, μὰ πολὺ λίγο ἔμεινε μαζί του, γιατί δὲν τοῦ ἄρεσε ἡ ζωὴ τῆς ἐρημιάς.

Ἄλλὰ κι ὁ Βασίλειος ἀναγκάστηκε ν' ἀφήσῃ τὴ μοναχικὴ ζωὴ. Θί διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐξακολουθοῦσαν ἀγριώτεροι καὶ ἡ ἐξάπλωση τῆς νέας θρησκείας τοῦ Χριστοῦ κινδύνευε νὰ σταματήσῃ. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς προστάτευε μὲ φανατισμὸ τὴν εἰδωλολατρεία.

Γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Βασίλειος καὶ χειροτονήθηκε παπᾶς, τὸν ἴδιο σχεδὸν καιρὸ μὲ τὸ Γρηγόριο. Μὲ τὴ ρητορικὴ του δύναμη ἔδωσε θάρρος στοὺς κατατρεγμένους Χριστιανούς καὶ μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ φιλόνηρωπη ζωὴ του ἔδωσε τὸ καλύτερο παράδειγμα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ. Καὶ ὅταν ἓνας μεγάλος λιμὸς ξαπλώθηκε σ' ὅλη τὴν Καππαδοκία καὶ τὸν Πόντο, ὁ Βασίλειος τρέχοντας παντοῦ, μάζευε βοηθήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς καὶ παρη-

γορούσε τούς δυστυχισμένους, θυσιάζοντας και τὴ λίγη περιουσία, πὸ τοῦ εἶχε ἀπομείνει.

Σὲ ἡλικία σαράντα χρονῶν, ὁ Βασίλειος ἔγινε Ἐπίσκοπος Καππαδοκίας κι ἔμεινε πάντα ὁ πατέρας τοῦ λαοῦ κι ὁ φίλος τῶν δυστυχισμένων. Φορώντας πάντα τὸ ἴδιο ράσο καὶ τρώγοντας μόνο ψωμὶ καὶ χόρτα, ἐξοικονομοῦσε ὅ,τι χρειάζοταν

γιὰ τούς φτωχοὺς κι ἔχτισε στὴν Καισάρεια μεγάλο νοσοκομεῖο καὶ πτωχοκομεῖο. Κι ἔτσι ὅλος ὁ βίος του ἦταν ἓνα πολύτιμο στήριγμα τῆς χριστιανοσύνης.

Ὁ νέος αὐτοκράτορας Οὐάλης — ἐχθρὸς κι αὐτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ — ἔστειλε στὴν Καισάρεια ἓναν ἀξιωματικό, τὸ Μόδεστο, γιὰ νὰ φοβίση τὸ Βασίλειο καὶ νὰ τὸν ἀναγκάση

νὰ πάψη τὸ κήρυγμά του καὶ τὶς φιλανθρωπίες του.

Ἄταραχος ἔμεινε ὁ Βασίλειος στὶς φοβέρες τοῦ ἀξιωματικοῦ.

— Πῶς, τοῦ λέει αὐτός, δὲ φοβάσαι τὴ δύναμή μου ;

— Καὶ γιατί νὰ τὴ φοβηθῶ ; ἀπάντησε ὁ Βασίλειος. Τί μπορεῖς νὰ κάμης ;

— Τί μπορῶ νὰ σοῦ κάμω ; Ὅλα εἶναι στὴν ἐξουσία μου. Μπορῶ νὰ δημέψω τὴν περιουσία σου, μπορῶ νὰ σ' ἐξορίσω,

μπορῶ νὰ σὲ βασανίσω, μπορῶ ἀκόμη καὶ νὰ σὲ θανατώσω.

— Μὲ τίποτε ἄλλο νὰ μὲ φοβερίσης, γιατί αὐτὰ δὲν τὰ φοβοῦμαι. Τὴ δήμευση δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιατί δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο ἀπὸ δυὸ τριμμένα ράσα καὶ λίγα βιβλία. Τὴν ἐξορία δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιατί ὅλη τὴ γῆ τὴ θεωρῶ πατρίδα μου. Τὰ βάσανα δὲν τὰ φοβοῦμαι, γιατί τὸ σῶμα μου εἶναι τόσο ἀδύνατο, ὥστε θὰ νεκρωθῆ, πρὶν προφτάσης νὰ τὸ βασανίσης. Καὶ τέλος, δὲ φοβοῦμαι τὸ θάνατο, γιατί αὐτὸς θὰ μὲ φέρῃ συντομώτερα κοντὰ στὸ Θεό.

— Ποτὲ δὲν ἄκουσα τέτοια λόγια, ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικὸς μὲ ἀληθινὴ κατάπληξη.

— Γιατὶ καὶ ποτὲ δὲν ἀπάντησες ἀληθινὸ Ἐπίσκοπο. Ἐμεῖς εἴμαστε ἡσυχοὶ καὶ ταπεινοί, ὄχι μοναχὰ μπροστὰ στὸ βασιλιά, ἀλλὰ καὶ στὸν τελευταῖο ἄνθρωπο. Ἄμα ὅμως πρόκειται γιὰ τὴν πίστη μας στὸ Θεό, οὔτε τὴ φωτιὰ φοβόμαστε, οὔτε τὸ σπαθί, οὔτε τὰ ἄγρια θηρία· αὐτὰ τὰ θεωροῦμε διασκέδαση. Αὐτὰ ἄς μάθῃ ὁ αὐτοκράτορας μιὰ γιὰ πάντα.

— Τέτοιος, ἐξακολούθησε ὁ παπα-Θύμιος, ἦταν, παιδιά μου, ὁ σπάνιος αὐτὸς Ἐπίσκοπος. Καὶ μὲ τὸ ἀσθενικὸ του σῶμα καὶ μέσα σὲ πολλὰς κακουχίας αὐτὸς ἐξακολούθησε νὰ περιοδεύῃ παντοῦ, νὰ ἐλεῆ τοὺς δυστυχισμένους, νὰ παρηγορῆ τοὺς θλιμμένους, νὰ δίνῃ θάρρος στοὺς βασανισμένους Χριστιανούς.

Κι ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὶς στερήσεις πέθανε σὲ ἡλικία πενήντα χρονῶν, τὴν ἡμέρα τῆς πρωτοχρονιάς.

Ἦλος ὁ τόπος ἔχασε τὸν πατέρα του καὶ τὸν προστάτη του. Χιλιάδες ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία ἔτρεξαν στὴν κηδεῖα του. Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτρες ἔκλαψαν μαζί τὴν ἡμέρα αὐτή. Ἀπὸ τὸν πυκνὸ συνωστισμό πολλοὶ βρῆκαν τὸ

θάνατο κι οί ἄλλοι τοὺς καλοτύχιζαν, πού πέθαναν μαζί με τὸ Βασίλειο.

— Καὶ τώρα, παιδιά μου, εἶπε τελειώνοντας ὁ παπα-Θύμιος, ἄς ζητήσωμε τὴν εὐχὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ ἄς κόψωμε τὴ βασιλόπιτα γιὰ τὴν καλὴ χρονιά.

ΧΡΟΝΙΑΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Καὶ θάρθουν χρονιάρες μέρες: τὰ Χριστούγεννα με τ' ἀφρόπλαστα χριστόψωμά τους πρῶτα καὶ τ' Ἁγίου Βασιλείου με τῶν παιδιῶν τὰ κάλαντα καὶ με τῶν νερῶν τ' ἀγιάσματα τὰ Φῶτα.

Κι ὕστερα τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ κι ἡ Ἀνάσταση, πού τὸ ὀλόχαρο χωριὸ θὰ τὴ γιορτάση, τῶν βουνῶν βροντοξυπνώντας τοὺς ἀντίλαλους, σπέρνοντας λαμπιάδων φέγγισμα στὰ δάση.

Καὶ με τὰ λαμπριάτικα καλοκαιριάσματα, στήνοντας χορὸ στὰ ὀλόανθα χαμομήλια, θ' ἀνεμίζουν κάτω ἀπὸ μηλιᾶς χιονόκλαδα κόκκινες ποδιές καὶ κίτρινα μαντήλια.

Γ. Δροσίνης.

Ι ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ

Τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ ξένου κόσμου, ποὺ μαζεύτηκε ἐκεῖνον τὸ χρόνο στὴν Ἱερουσαλήμ, δὲν ἦταν τόσο γιὰ τὸ Πάσχα, ἂν καὶ γι' αὐτὸ ἦρθαν, παρὰ γιὰ τὴ δίκη τοῦ Γαλιλαίου Ἰησοῦ. Αὐτὸν ἀποκαλοῦσαν ἄλλοι μεγάλο κακοῦργο, ἀπατεώνα, ἀγύρτη, ἐπαναστάτη καὶ ἄλλοι μεγάλο Διδάσκαλο, Μεσία, προφήτη. Οἱ τελευταῖοι ἦταν πρὸ πάντων Γαλιλαῖοι ψαρῶδες τῆς Γενησαρέτ, ποὺ πολλὲς φορὲς εἶχαν φάει μαζί του ψάρια καὶ εἶχαν ἀκούσει τὶς θεῖες ὁμιλίες του. Καὶ αὐτοὶ ἦταν, ποὺ ἔστρωσαν τρεῖς ἡμέρες πρὶν τὰ ἱμάτιά τους στὸ δρόμο τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔκραζαν: « Ὡσανὰ ἐν τοῖς Ὑψίστοις ! »

Καὶ γι' αὐτὸ τὴ νύχτα τῆς δίκης ἦταν πολλοί, πάρα πολλοί, μαζεμένοι στὸ προαίθριο, νὰ παρακολουθήσουν τὴ δίκη καὶ νὰ μάθουν τὸ ἀποτέλεσμα. Τὸ πρῶν διαδόθηκε σὲ ὅλη τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅτι ὁ Γαλιλαῖος καταδικάστηκε νὰ σταυρωθῆ στὸ λόφο τοῦ Γολγοθᾶ μαζί μὲ δύο ληστές. Καὶ γι' αὐτὸ ἀπὸ νορῖς καὶ ὁ ντόπιος πληθυσμὸς καὶ οἱ ξένοι ἄρχισαν νὰ μαζεύονται στὸ δρόμο τοῦ Γολγοθᾶ καὶ στὸ λόφο ἐπάνω φαινόταν κόσμος πολὺς σὰν μυρμήγκια. Ἔτρεχαν ὅλοι ν' ἀπολάψουν τὸ θέαμα τριῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸ πάντων νὰ ἴδουν τὸν παράξενο ἐκεῖνο Γαλιλαῖο, ποὺ τόσες φῆμες διαδίδονταν γι' αὐτόν.

Ἔβλεπε λοιπὸν κανεὶς ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας καὶ κάθε φυλῆς νὰ περιμένουν ἀνυπόμονα τὸ πέρασμα τῆς συνοδείας.

Ἦταν πιά μεσημέρι καὶ ἔλαμπαν στὸν ἥλιο οἱ πανοπλίες τῶν Ῥωμαίων στρατιωτῶν, ποὺ ὀδηγοῦσαν στὸ Γολγοθᾶ τοὺς καταδίκους. ↓

Σὲ λίγο ἡ συνοδεία τῶν στρατιωτῶν, ποὺ βάδιζαν μὲ κανονικὸ βῆμα, ἀνέβαινε στὸν ἀνήφορο τοῦ Γολγοθᾶ ἔχοντας στὴ μέση τοὺς τρεῖς καταδίκους φορτωμένους μὲ τοὺς σταυρούς τους. Ὅλοι οἱ θεατὲς ἔτρεχαν τότε στὸ δρόμο, ὅσοι ἦταν πίσω ἔσπρωχναν τοὺς μπροστινοὺς, ὅλοι σηκώνονταν στὶς μύτες τῶν ποδιῶν τους, τέντωναν τοὺς λαιμούς τους κι ἄνοιγαν διάπλατα τὰ μάτια τους νὰ ἰδοῦν, νὰ ἰδοῦν τοὺς καταδίκους καὶ πρὸ πάντων τὸ Γαλιλαῖο. Γυναῖκες κρατοῦσαν στὴν ἀγκυλιά τους τὰ μικρὰ παιδιὰ τους κι ἔδειχναν σ' αὐτὰ μὲ τὸ δάχτυλο τὸ Γαλιλαῖο.

Ἐκεῖνος βάδιζε σκυφτὸς ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ σταυροῦ κι ὁ ἰδρώτας ἔπεφτε σταγόνες ἀπὸ τὸ μέτωπό του στὴ γῆ. Λένε, πὼς τὴν ἄλλη μέρα ὁ δρόμος τοῦ Γολγοθᾶ ἦταν γεμάτος ἀπὸ ἀνθισμένους κατάλευκους κρίνους, ποὺ φύτρωναν ἀπὸ κάθε σταγόνα τοῦ ἰδρώτα τοῦ Ἰησοῦ καὶ γέμιζαν ἀπὸ εὐωδιὰ τὸν ἀέρα.

Στὸ πλῆθος μέσα ἦταν καὶ πολλὲς γυναῖκες ἀπὸ τὴ Γαλιλαία, ποὺ εἶχαν ἀκολουθήσει τὸν Ἰησοῦ μαγεμένες ἀπὸ τὴ γλυκιά του μορφὴ καὶ τὴ γλυκιά του ὁμιλία. Τὸν εἶχαν ἀκούσει πολλὲς φορὲς στὴν ὠραία πατρίδα τους νὰ διδάσκη μὲ τὴ μελωδικὴ φωνή του στὶς ἐξοχές, στὴν ἀκρογιαλιά, στὶς καταστάλιστες ἀπὸ παπαροῦνες πεδιάδες καὶ ἡ φωνή του ἔφτανε ὡς αὐτὲς μυρωμένη ἀπὸ τὶς ἀνθισμένες πορτοκαλιές. Καὶ τώρα τὸν ἔβλεπαν νὰ σηκώνη τὸ σταυρὸ του καὶ δάκρυα γέμιζαν τὰ μάτια τους, χωρὶς νὰ τολμοῦν νὰ τ' ἀφήσουν νὰ τρέξουν. γιὰ τὸ μάτι τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἔφτανε παντοῦ κι ἔβλεπε καὶ κατασκόπευε κάθε ἔνδειξη συμπάθειας στὸν καταλυτὴ τοῦ Νόμου.

Στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου στεκόταν καὶ μιὰ Γαλιλαία, ποὺ κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα παιδάκι ἕξι χρονῶν καὶ ἔσκυβε σ' αὐτὸ καὶ τοῦ ἔδειχνε μὲ τὸ δάχτυλό της τὸν Ἰησοῦ, τὴ στιγμὴ,

πού ἡ συνοδεία περνοῦσε ἀπ' ἐμπρός της. Τὸ παιδί ὁμῶς ὅταν εἶδε τοὺς ψηλοὺς καὶ αὐστηροὺς Ρωμαίους στρατιῶτες, ὅταν εἶδε τὰ ὄπλα τους, πού συμβόλιζαν τὴν κυριαρχία τῆς Ρώμης, ν' ἀστράφτουν στὸν ἥλιο, φοβήθηκε, ἔβαλε τὶς φωνὲς καὶ προσπαθοῦσε νὰ κρυφτῆ στὶς δίπλες τοῦ φορέματος τῆς μητέρας του. Ἐκείνη τοῦ ἔδωσε θάρρος μὲ λόγια, τοῦ ἔστρεψε τὸ κεφάλι πρὸς τὸ μέρος τῆς συνοδείας καὶ τοῦ ἔδειχνε τὸν Ἰησοῦ.

Ἐκείνο τόλμησε νὰ παρατηρήσῃ καί, μόλις ἀντίκρισε τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, ἔτρεξε χαρούμενο, πέρασε τὴ γραμμὴ τῶν στρατιωτῶν, πλησίασε τὸν Ἰησοῦ, ἀγκάλιασε τὰ γόνατά του καὶ τὸν ἔβλεπε κατὰματα μ' ἓνα ἀγγελικὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη. Ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά ἐκεῖνα, πού εἶχε εὐλογήσει ὁ Ἰησοῦς λίγες μέρες πρὶν κι ἔτρεξε νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατί τὸν εἶχε ἀγαπήσει.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶδε, ὅτι ἀπ' ὄλο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος μόνο ἓνα μικρὸ παιδί τόλμησε νὰ τοῦ δείξῃ συμπάθεια, ἀπόθεσε τὸ βαρὺ σταυρὸ καταγῆς, ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ παιδί στὸ μέτωπο.

Μὲ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ ἡ συνοδεία σταμάτησε καὶ τὸ δειλὸ πλῆθος ἦταν ἔτοιμο νὰ φύγῃ τρομαγμένο, μόλις εἶδε τοὺς Ρωμαίους στρατιῶτες νὰ σταματήσουν. Κάποιος κρύος φόβος ἔπιασε τὸ πλῆθος κι οἱ Ρωμαῖοι στρατιῶτες, πού δὲν ἀγαποῦσαν τὶς ἀταξίες, χτύπησαν τὰ δόρατα στὶς ἀσπίδες τους.

Ξεροὶ κρότοι ἀκούστηκαν. Ἦταν ὁ βουχηθμὸς τῆς Ρώμης.
Τὰ πλήθη πάγωσαν στὴ θέση τους.

Ὁ κεντυρίωνας ἔτρεξε βιαστικός, γιὰ νὰ ἰδῆ τί τρέχει
καὶ κεντώντας μὲ τὸ δόρυ του τὸν Ἰησοῦ τοῦ εἶπε ἀπότομα :
« Ἐμπρὸς δὲν ἔχομε καιρὸ νὰ χάνομε ! Εἶστε τρεῖς πὺ θὰ
σταυρωθῆτε καὶ ἡ ὄρα περνᾷ »!

Τὸ παιδί δόθηκε στὴ μητέρα του, ὁ Ἰησοῦς σήκωσε τὸ
σταυρό του καὶ ἡ συνοδεία ἐξακολούθησε τὸ δρόμο τῆς πρὸς
τὴν κορυφὴ τοῦ λόφου.

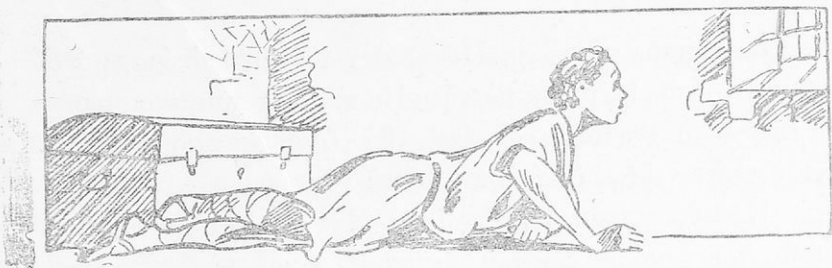
Η ΛΑΜΠΡΗ

Νάτην ἢ Λαμπρὴ μὲ τὰ λουλούδια.
Κόψετε, παιδιά, τὴν πασχαλιὰ
κι ὅλα μὲ χαρὲς καὶ μὲ τραγούδια
τρέξετε ν' ἀλλάξωμε φιλιὰ.

Σήμαντρα γλυκὰ βαροῦν ἀκόμα
καὶ μοσκοβολοῦν οἱ ἐκκλησιές,
μόσχος τὰ φιλιὰ στὸ κάθε στόμα,
τὰ φιλιὰ τῆς ἀνοιξης δροσιές.

Πᾶμε νὰ στρωθοῦμε στὸ χορτάρι
καὶ τ' ἀρνὶ μας ψήνεται σιγά.
Καὶ μὲ τῆς Ἀνάστασης τὴ χάρη
φέρετε νὰ τσουγκρίσωμε τ' αὐγά.

Στ. Σπεράντσας.

ΣΤΟ ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΕΔΕΣΣΗΣ

Κουβαλητό και με δεμένα μάτια ανέβασαν οι Βούλγαροι τὸν Κωνσταντῖνο στὸ φρούριο καὶ τὸν ἔβαλαν σὲ χωριστὸ κελί. Τὸν ἀκούμπησαν σ' ἓνα στρώμα, ἔλυσαν τὰ μάτια του καὶ χωρὶς νὰ τοῦ ποῦνε λέξη, βγῆκαν ἔξω κι ἀμπάρωσαν τὴν πόρτα.

Ἦταν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Κρηνίτης, ποὺ μαζί με τὸ Νικήτα καὶ τὸ Μιχαὴλ προσποιούνταν τὸ Βούλγαρο καὶ παρακολουθοῦσαν τὸ βουλγαρικὸ στρατό. Τοὺς εἶχε στείλει ἐκεῖ κατασκόπους ὁ στρατηγὸς Δαφνομήλης. Καὶ τώρα ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε προδοθῆ.

Τὸ καμαράκι, ποὺ τὸν ἔκλεισαν, ἦταν μικρὸ καὶ γυμνὸ· ἐπιπλο ἄλλο δὲν εἶχε, παρὰ ἓνα σεντούκι ξύλινο, ποὺ μπορούσε νὰ γίνῃ καὶ κάθισμα καὶ τραπέζι. Τὸ παράθυρο μικρὸ καὶ καγκελωμένο ἦταν τόσο ψηλά, ποὺ ἄνθρωπος δὲν ἔφτανε νὰ ἰδῆ ἔξω, ὅσο ψηλὸς κι ἂν ἦταν.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ ὁ Κωνσταντῖνος εἶδε, πὼς εὐκόλο δὲν ἦταν νὰ βγῆ ἀπ' τὴ φυλακὴ του· μὰ αὐτὸ δὲν τὸν ἀπέλ-

πισε· ἀποφάσισε νὰ φύγη. Πῶς ; Δὲν τὸ ἤξερε ἀκόμα, μὰ θὰ εὔρισκε τρόπο. Μέτρησε μὲ τὸ μάτι τὸ ὕψος τοῦ παραθυριοῦ· ἂν ἔσερνε τὸ σεντούκι ἕως ἐκεῖ, θὰ ἔφτανε νὰ ἰδῇ· κι ἀφοῦ ἤξερε τί ἦταν ἔξω, δική του δουλειὰ νὰ φύγη.

Ποῦ βρίσκεται, δὲν εἶχε ἰδέα. Σ' ὄλο τὸ ταξίδι οἱ στρατιῶτες τοῦ Δραξάν δὲν τὸν ἄφησαν στιγμὴ νὰ δῆ τὰ μέρη, ὅπου περνοῦσαν καὶ κανέννας δὲν τοῦ μιλοῦσε.

Ποιό τάχα νὰ ἦταν τὸ φρούριο αὐτό ;

Ἐκλείσαν τὰ μάτια του· πρῶτα πρῶτα ἔπρεπε νὰ γιάνουν οἱ πληγές του, ὕστερα θὰ φρόντιζε νὰ βρῆ τρόπο νὰ φύγη· καὶ σὲ λίγο ἀποκοιμήθηκε...

Ἀπὸ τὸ τριξίμο τῆς κλειδαριᾶς ξύπνησε· ἦταν μέρα. Ἀπὸ ψηλὰ ὁ ἥλιος φώτιζε τὸ καμαράκι του, ἄρα εἶχε κοιμηθῆ πολλὰς ὥρες.

Σὲ λίγο ἓνας δοῦλος τοῦ ἔφερε φαγητό· ὁ Κωνσταντῖνος τὸν βάσταξε ἀπὸ τὸ ροῦχο του καὶ τοῦ εἶπε :

— Σὲ ὅ,τι ἀγαπᾶς, πές μου ποῦ βρίσκομαι ;

Μὰ ὁ δοῦλος τοῦ χαμογέλασε μελαγχολικὰ καὶ μὲ τὸ χέρι τοῦ ἔδειξε τ' αὐτιά του καὶ τοῦ ἔκαμε νόημα, πὼς δὲν ἀκούει.

ἤερασε ἡ μέρα ὅλη χωρὶς νὰ πατήσῃ πιά κανέννας στὸ κελί του. Ὅσο βράδιαζε καὶ νύχτωνε καὶ ἀπλωνόταν ἔξω ἡ σιωπή, τόσο ἄκουε ὁ Κωνσταντῖνος καθαρώτερα ἓνα ἀδιάκοπο βουητὸ νεροῦ, ποῦ ἔτρεχε κι ἔπεφτε ἀπὸ ψηλὰ σὲ βράχους.

Μὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἄκουσε.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Κωνσταντῖνος αἰσθανόταν πιά τὸν ἑαυτό του καλά. Σηκώθηκε, τράβηξε τὸ ἄδειο σεντούκι στὸ παράθυρο κι ἀνέβηκε ἐπάνω. Μόλις ἔφτασαν τὰ μάτια του στὸ παράθυρο, εἶδε οὐρανὸ καὶ μόνον οὐρανὸ. Ἐπιασε τὰ σίδερα καὶ

θέλησε ν' ἀνεβῆ στοὺς παράθυρο, γιὰ νὰ ἰδῆ καὶ κάτω· μὰ δὲν μπόρεσε· πόνος σουβλερὸς ἀπὸ τὴν πληγὴ του τὸν διαπέρασε. τὰ χέρια του ἀνοιξαν κι ἔπεσε ἀναίσθητος στοὺς πάτωμα.

Ἐκεῖ τὸν βρῆκε ὁ δούλος, σὰν ἔφερε τὸ φαγητό του. Τὸν σήκωσε, τὸν ἔβαλε στοὺς στρώμα κι ἔσυρε τὸ σεντούκι στὴν θέση του.

Ὅταν συνῆλθε ὁ Κωνσταντῖνος, εἶδε τοῦ δούλου τὸ μελαγχολικὸ πρόσωπο σκυμμένο ἐπάνω του. Τὴν ἴδια ὥρα αἰσθάνθηκε, πὼς τούβαζε κάτι στοὺς χέρια· ἦταν ἓνα ψωμί. Ἐκλείσει πάλι τὰ μάτια, μισοζαλισμένος ἀκόμα κι ὅταν τὰ ξανάνοιξε, ὁ δούλος εἶχε φύγει.

Τότε θυμῆθηκε, πὼς εἶχε σύρει τὸ σεντούκι στοὺς παράθυρο.

Τὸ εἶδε, ἄραγε, ὁ δούλος ;

Μὰ τὸ σεντούκι ἦταν στὴν θέση του.

Αὐτὴ ἡ στοργικὴ φροντίδα τοῦ δούλου τὸν ἀνακούφισε· πρώτη φορὰ τότε μὰ ἐλπίδα ἔλαμψε στοὺς μυαλό του. *

Ἐξέτασε τὸ ψωμί, πὺρ βαστούσε ἀκόμα στοὺς χέρια καὶ παρατήρησε μιὰ τρυπίτσα ἀπὸ κάτω. Τόκοψε σὲ δυὸ καὶ μέσα βρῆκε ἓνα μικρὸ χαρτάκι τυλιγμένο σφιχτά. Τὸ ξεδίπλωσε καὶ διάβασε.

«Ὁ αὐτοκράτορας πέρασε τὸν πλημμυρισμένο Ἐριγώνα, ἔφτασε προχτὲς στοὺς φρούριο κι ἔφυγε χτὲς βράδυ. Ἐχε ὅμως θάρρος· ὁ Κύριος σὲ φυλάει.»

Τὸ γράψιμο ἦταν τοῦ Γρηγόρη ~~Ρ~~

Ὁ Γρηγόρης ἦταν ἓνας ἅγιος καλόγερος, πὺρ μὲ λαχτάρια παρακολουθοῦσε τὴν τύχη τῶν τριῶν παιδιῶν, πὺρ γιὰ τὴν πατρίδα τους δέχτηκαν νὰ γίνουν κατάσκοποι καὶ νὰ ζοῦνε κοντὰ στοὺς Βουλγάρους. Καὶ τώρα πάλι ὁ Θεὸς τὸν ἔστειλε ἐδῶ.

Ἐπὶ τὸ γράμμα αὐτὸ κι ἀπὸ μερικὲς ὀμιλίαι, ποὺ ἄκουσε μιὰ μέρα στὸ διάδρομο τῆ φυλακῆς του, κατάλαβε ὁ Κωνσταντῖνος, πὼς βρισκόταν στὸ φρούριο τῆς Ἐδέσσης. Τώρα κατάλαβε, πὼς ὁ Αὐτοκράτορας θεωροῦσε φιλικὸ τὸ φρούριο αὐτὸ κι ἔφυγε ἡσυχος γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη, ἐνῶ ἐκεῖ μέσα ἦταν τόσοι Βούλγαροι φωλιασμένοι καὶ ὄρα τὴν ὄρα θάκωναν ἐπανάσταση.

— Τί κατάρα! . . . Μούγκρισε ὁ Κωνσταντῖνος μὲ φρίκη, σφίγγοντας τὸ γράμμα στὰ χέρια του· νὰ ξέρω τὸ τρομερὸ αὐτὸ μυστικὸ καὶ νὰ μὴν μπορῶ νὰ βγῶ, νὰ τρέξω, νὰ σταματήσω τὸ Βασιλεῖά μου καὶ νὰ τὸν γυρίσω πίσω νὰ πνίξῃ τὴν ἐπανάσταση, πρὶν ξεσπάσῃ . . .

Σηκώθηκε πάλι κι ἔκανε μερικὰ βήματα νευρικὰ ἐπάνω κάτω.

Νὰ φύγῃ! Νὰ φύγῃ! Νὰ φύγῃ!

Μὰ μὲ τί τρόπο;

Γύρισε στὸ κρεβάτι κι ἀποθαρρημένος ἔπεσε στὸ στρώμα. Ἄδύνατο! Γιὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ φύγῃ, ἔπρεπε πρῶτα νὰ γίνῃ καλά, νὰ σπάσῃ τὰ σίδερα, νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο· ἄλλο δρόμο δὲν εἶχε. Ἐκτός . . . Ἐκτός ἂν ὁ δοῦλος τὸν βοηθοῦσε. √

∗Καὶ γιατί ὄχι; Ὁ δοῦλος εἶχε δάκρυα στὰ μάτια σὰν τὸν κοίταξε . . . ὁ δοῦλος εἶχε φέρεῖ τὸ γράμμα τοῦ Γρηγόρη, εἶχε σύρει τὸ σεντούκι στὴ θέση του.

Καὶ ἡ καρδιὰ τοῦ Κωνσταντῖνου γέμισε πάλι ἐλπίδες. Ἐξαφνα ἀνατρίχιασε· τί ἦταν πάλι αὐτὸ;

Εἶχε ἀκούσει κάτι, ἓνα ἐλαφρὸ χτύπημα, σὰν πετραδάκι στὸν τοῖχο ἀπέξω.

Κοίταξε τὸ παράθυρο, μὰ δὲν εἶδε τίποτε. Βάσταξε τὴν ἀναπνοή του κι ἀκροάστηκε.

Δεύτερος χτύπος ἀκούστηκε καὶ μιὰ πέτρα πέρασε τὰ κάγκελα κι ἔπεσε στὸ πάτωμα.

Ὁ Κωνσταντῖνος τὴν ἄρπαξε· ἦταν ἓνα στρογγυλὸ χαλίκι καὶ γύρω εἶδε χαραγμένες ἑλληνικὰ πέντε λέξεις :

« Σὰ νυχτώση, ρίξε τὸ σκοινί ».

Σαστισμένος, κοίταξε τὸ παράθυρο, ὕστερα τὴν πέτρα καὶ πάλι τὸ παράθυρο.

Ποιὸ σκοινὶ νὰ ρίξη κι ἀπὸ ποῦ ;

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατά. Σκοινὶ δὲν εἶχε, μὰ εἶχε πάπλωμα· σκέφτηκε νὰ τὸ σκίση λουρίδες λουρίδες, νὰ τὶς δέση τὴ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη καὶ νὰ κατεβῆ ἀπὸ τὸ παράθυρο. Μὰ πρῶτα ἔπρεπε ν' ἀνοίξη δρόμο· καὶ μαχαίρι δὲν εἶχε νὰ χαλάση λίγο τὸν τοῖχο καὶ νὰ θγάλη τὰ κάγκελα.

Εἶχε βραδιάσει πιά, ὅταν ἔξαφνα ἔτριξε ἡ κλειδαριὰ τῆς πόρτας. Ἐνα χέρι πέρασε μέσα, ἔριξε χάμω ἓνα κουλουριασμένο σκοινὶ κι ἔκλεισε πάλι βιαστικά.

Σὰ νύχτωσε καλά, ἓνα σιγανὸ σφύριγμα ἀκούστηκε. Ὁ Κωνσταντῖνος κατάλαβε πὼς ἦταν σημεῖο γι' αὐτόν· ἔριξε τὸ σκοινὶ καὶ περιμένε. Σὲ λίγο δεύτερο σφύριγμα ἀκούστηκε καὶ κάποιος ἀπὸ κάτω κούνησε τὸ σκοινί. √ Γ

Μὲ βία τὸ τράβηξε ὁ Κωνσταντῖνος· στὴν ἄκρη ἦταν δεμένο ἓνα μαχαίρι κι ἓνα πανάκι, ὅπου κάποιον ἄγνωστο χέρι εἶχε γράψει μὲ κάρβουνο :

« Σπάσε τὰ κάγκελα καὶ κατέβα ». √ Γ

Μὲ καινούργιο θάρρος ἄρχισε ὁ Κωνσταντῖνος νὰ πελεκᾷ καὶ νὰ ξεκολλᾷ τὴν πέτρα.

Μὰ ἓνα βουητὸ ἀκούόταν ἀπὸ μακριὰ ποῦ πλησίαζε· σὰ φωνὲς πολλὲς καὶ σίδερα, ποῦ χτυποῦσαν τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο.

Ένα κύμα ανθρώπινο πέρασε μπρός στην πόρτα του και μιὰ δυνατὴ φωνὴ ἀκούστηκε : *vribova*

— Στὰ ὄπλα!... Προδοσία!...

Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του· ἐξακολούθησε τὸ χάλασμα τοῦ τοίχου, πέταξε τρία κάγκελα καὶ στὸ τελευταῖο ἔδωσε τὸ σκοινί.

Ἀπέξω ἀπὸ τὴν πόρτα του φωνὲς βουλγαρικές ἀκούστηκαν : *v*

— Σφάξτε τους ὄλους!... Κλείστε τὶς πόρτες!...

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀτάραχος σκάλωσε στὸ παράθυρο, ἔπιασε τὸ σκοινί, κρεμάστηκε ἔξω στὸ γκρεμὸ καὶ σὲ λίγο γερὸς βρέθηκε στὰ πόδια τοῦ κάστρου. Καὶ σὰν ἀετὸς πετώντας ὀλονυχτὶς πῆγε στὸ βασιλιά του τὸ μήνυμα τῆς βουλγαρικῆς προδοσίας, πὺν πληρώθηκε πολὺ ἀκριβὰ στὸ γύρισμα τοῦ Ἀυτοκράτορα.

ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ

Ἀπὸ τὰ ξημερώματα τὸ στρατόπεδο τῶν Ἑλλήνων βρισκόταν σὲ ἀνησυχία. Ὁ Δαφνομήλης ἔφευγε, γιὰ νὰ κατεβῆ στὸν Ἀξιό, περνώντας ἀπὸ τὸ βουνό, ὅπου ὁ Βοτανειάτης εἶχε καταστροφῆ μὲ τὸ σῶμα του στὸ στενὸ τοῦ Σιδηροκάστρου. *v*

Τρεῖς μέρες πρὶν εἶχε φτάσει ἡ εἶδηση καὶ σὰν τόμαθε ὁ Ἀυτοκράτορας, κλείστηκε στὴ σκηνή του καὶ ἀπὸ τὴ λύπη του δὲν ἤθελε νὰ δῆ κανένα.

Ἀλλὰ οἱ μαῦρες ὥρες τοῦ Βουλγαροκτόνου δὲ διαρκούσανε ποτὲ πολὺ, οὔτε θλίψη, οὔτε ἀποθάρρυνση δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ ἡ δυνατὴ ψυχὴ του· καὶ σὰν τοῦ ἐρχότανε

μιὰ ἀναποδιά, κοίταζε ἀμέσως νὰ βρῆ τρόπο νὰ τὴ διορθώσῃ. √ Γ

Ὑστερα λοιπὸν ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τῆς λύπης του γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ λαμπροῦ καὶ πιστοῦ του Βοτανειάτη, ὁ Αὐτοκράτορας φώναξε τοὺς στρατηγούς στὴ σκηνή του νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τί τρόπο θὰ τὸν ἐκδικήσουν.

Ἀποφάσισε λοιπὸν ν' ἀφήσῃ ἓνα μέρος τοῦ στρατοῦ του στὴν πολιορκία τῆς Στρώμνιτσας, νὰ κατεβῆ ὁ ἴδιος μὲ μεγάλες δυνάμεις στὸν Ἄξιό, νὰ συναντήσῃ καὶ χτυπήσῃ τοὺς Βουλγάρους καί, ἀφοῦ πέσῃ ἡ Στρώμνιτσα, νὰ γυρίσῃ μ' ὄλο τὸ στρατὸ στὴ Θεσσαλονίκη.

Ὁ Δαφνομήλης ὅμως, καθὼς ἄκουσε τὸ σχέδιο αὐτό, ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Αὐτοκράτορα καὶ τὸν παρακάλεσε ν' ἀφήσῃ αὐτὸν νὰ πάῃ ἐμπρὸς νὰ κατοπτεύσῃ καὶ ὕστερα ν' ἀκολουθήσῃ ἐκεῖνος μὲ ὄλο τὸ στρατό.

Πρῶι πρῶι λοιπὸν ἐτοιμάστηκε ὁ Δαφνομήλης νὰ φύγῃ μὲ τὸ σῶμα του· ἤξερε πὼς ἡ ἀποστολή του ἦταν ἐπικίνδυνη, μὰ ἡ καρδιά του φούσκωνε ἀπὸ χαρά, πού εἶχε καταφέρει τὸν Αὐτοκράτορά του νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάῃ μπροστά· καὶ ἔτσι τουλάχιστον, ἂν σκοτωνόταν αὐτός, θάδινε καιρὸ σὲ κείνον νὰ σωθῆ. Τέτοιοι ἦταν οἱ περισσότεροι στρατηγοὶ τοῦ Βουλγαροκτόνου.

Πρὶν ὅμως τὸν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ, ὁ Αὐτοκράτορας θέλησε νὰ κάμῃ ἓνα μνημόσυνο τοῦ Βοτανειάτη καὶ ἐκείνων, πού εἶχαν σκοτωθῆ στὴ ρεματιά. Ὅλοι λοιπὸν οἱ στρατηγοὶ μαζεύτηκαν στὴ βασιλικὴ σκηνή, ὅπου εἶχαν στήσει τὴν Ἅγια Τράπεζα καὶ ὁ πνευματικὸς τοῦ Βασιλιᾶ μὲ συγκινημένη φωνὴ μνημόνευε τὰ ὀνόματα ἐκείνων, πού εἶχαν πέσει γιὰ τὴν πατρίδα.

Γονατισμένος μπροστὰ στὴν Ἅγια Τράπεζα ὁ Βασίλειος, μὲ εὐλάβεια ἄκουε τὶς εὐχὲς καὶ ὁ περήφανος Βασιλιάς,

μαθημένος στις άγριότητες του σκληρού πολέμου, πού βαστούσε κοντά σαράντα χρόνια, δάκρυσε μιὰ δυὸ φορὲς ἀκούοντας τ' ὄνομα τοῦ πιστοῦ του Βοτανειάτη.

Ὅταν τελείωσε τὸ μνημόσυνο, ὁ Βασίλειος σηκώθηκε, ἔκαμε τὸ σταυρὸ του καὶ προσκύνησε τὴν Ἅγια Εἰκόνα, πού τοῦ πρόσφερε ὁ πνευματικὸς του. Ὑστερα βγήκε ἔξω μὲ τοὺς στρατηγούς του, γιὰ νὰ ἰδῆ τὸ Δαφνομήλη, πού, ἀρματομένος κι ὀλόλαμπρος μὲ τὸ θώρακά του, ἐτοιμαζόταν νὰ καθαικέψη.

Ὁ Δαφνομήλης κατασυγκινημένος γονάτισε ἔμπρὸς στὸν Αὐτοκράτορα κι ἐκεῖνος, ἐπίσης ταραγμένος, τοῦ ἔδινε τὶς τελευταῖες ὁδηγίες. Σαφνικά, τρεχάτος ἔφτασε ἓνας στρατιώτης καὶ εἶπε, πὼς ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο βρῆκαν ἓνα στρατιώτη Βούλγαρο λιγοθυμισμένο καὶ καταματωμένο.

— Νὰ τὸν φέρουν ἀμέσως ἐδῶ ! Διάταξε ὁ Αὐτοκράτορας καὶ φωνάξτε τὸ γιατρό μου. Στάσου, Δαφνομήλη ! Πρὶν φύγης, πρέπει νὰ μιλήσῃ αὐτός.

Δυὸ στρατιῶτες ἔφεραν τὸν ἀναίσθητο Βούλγαρο καὶ τὸν ξάπλωσαν στὰ πόδια τοῦ Βασιλιᾶ. Ἦταν νέος πολὺ, σχεδὸν παιδί καὶ τὸ ματωμένο του πρόσωπο ἦταν τόσο χλομό, πού γιὰ μιὰ στιγμή φοβήθηκαν μὴν εἶχε ξεψυχήσει.

— Ὁχι, εἶπε ὁ γιατρός, σκυμμένος ἐπάνω του, ζῆ ἀκόμη, μὰ εἶναι σὲ κακὰ χάλια.

— Τί ἔχει ; ρώτησε ὁ Δαφνομήλης.

— Δὲν ξέρω, ἀποκρίθηκε ὁ γιατρός· οἱ πληγὲς τοῦ κεφαλοῦ δὲν εἶναι καὶ πολὺ βαθιές· ἄλλες δὲ βλέπω καὶ ὅμως φαίνεται ἔξαντλημένος.

— Φέрте τὸ κρασί μου, διάταξε ὁ Βασιλιάς.

Καὶ σὰν τοῦ ἔφερε ὁ ἀξιωματικὸς τὸ χρυσὸ του ποτήρι μὲ τὸ ξανθὸ κρασί, πρόσθεσε :

— Δός του αυτό, γιατρέ, ξυπνά και πεθαμένον αυτό.

— Κι ἀλήθεια, μόλις ἤπια λίγες στάλες ὁ νέος, ἔβγαλε βαθὺν ἀναστεναγμὸν καὶ κούνησε τὰ χέρια, σὰ νὰ ἤθελε κάτι νὰ πῆ.

— Ἐξέτασέ τον, Δαφνομήλη, εἶπε ὁ Βασίλειος, ἐσὺ ξέρεις βουλγάρικα.

ἮΟ πληγωμένος ἀνοιξε τὰ μάτια του, κοίταξε γύρω καὶ βλέποντας τόσα πρόσωπα σκυμμένα ἐπάνω του, ἔκαμε πάλι νὰ μιλήσῃ, μὰ τίποτε δὲν ἀκούστηκε.

— Τί λές ; ρώτησε βουλγάρικα ὁ Δαφνομήλης, εἶναι στὸ βουνὸ ὁ Ἰβάτζης ; *Γκε*

ἮΟ νέος ἔκαμε νόημα : « Ναί ».

— Εἶναι ἐδῶ κοντά ; ρώτησε πάλι ὁ Δαφνομήλης.

— Ὅχι, μουρμούρισε ἑλληνικὰ ὁ νέος, καὶ μὲ κόπο πρόσθεσε : ἮΟ Αὐγούστος . . . ποῦ εἶναι ;

ἮΑπὸ τὴ συγκίνηση ὁ Δαφνομήλης γονάτισε πλάγι του καὶ τὸν σήκωσε στὴν ἀγκαλιά του.

— Εἶσαι Ἕλληνας ; ρώτησε μὲ ἀλλαγμένη φωνή.

— Ναί ! . . .

— Ἕλληνας ! . . . ἀναφώνησε ὁ Αὐτοκράτορας· φέρτε τον στὴ σκηνή μου καὶ ὅ,τι εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ γιατρέ, γιὰ νὰ σωθῆ.

ἮΟ Δαφνομήλης σήκωσε ὁ ἴδιος τὸν πληγωμένο στὴ σιδερένια του ἀγκαλιά καὶ σὰν παιδάκι τὸν κουβάλησε στὴ βασιλική σκηνή καὶ τὸν πλάγιασε σ' ἓνα στρώμα.

Καὶ ὁ γιατρός τοῦ Αὐτοκράτορα ἔκαμε ὅ,τι μπορούσε, γιὰ νὰ τὸν συνεφέρει. *Χ 000*

— Εἶναι ἀφανισμένος ἀπὸ πείνα, εἶπε· πρῶτα ἀπ' ὅλα τοῦ χρειάζεται τροφή.

Μόλις συνήλθε ὁ πληγωμένος, ξαναρώτησε :

— Ποῦ εἶναι ὁ Αὐτοκράτορας ;

— Ἐδῶ εἶμαι, εἶπε ὁ Αὐτοκράτορας.

Ἡ δυνατὴ καὶ βαθιὰ φωνὴ τοῦ Αὐτοκράτορα, σὰν νὰ ἔχουσε μὲ τὰ δυὸ αὐτὰ λόγια καινούργια ζωὴ στὶς φλέβες τοῦ νέου. Ἐκαμε νὰ σηκωθῆ, μὰ ὁ Αὐτοκράτορας τὸν ἐμπόδισε.

— Ποιὸς εἶσαι ; σὲ ξαναεἶδα ποτέ ; τὸν ρώτησε.

— Ὅχι, Δέσποτα, ἂν καὶ βρέθηκα στὴ μάχη τοῦ Σιδηροκάστρου, πλάι στὸ Ρωμανό.

— Τί ; εἶσαι Βούλγαρος ; φάναξε ὁ Δαφνομήλης.

Ὁ νέος χαμογέλασε.

— Ὅχι, Εὐστάθιε Δαφνομήλη, Βούλγαρος δὲν εἶμαι, ἀποκρίθηκε. Εἶμαι ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ Ἑλληνόπουλα, πού μὲ δική σου διαταγὴ κράτησε ὁ Νικήτας ἀνάμεσα στοὺς Βουλγάρους, γιὰ νὰ γίνουν κατάσκοποι . . .

— Εἶσαι γιὸς τοῦ λαμπροῦ μου Κρηνίτη, πού σκότωσαν οἱ Βούλγαροι στὴν Ἀδριανούπολη ; ἀναφώνησε ὁ Αὐτοκράτορας σκύβοντας ἐπάνω του.

— Ὅχι, Δέσποτα. Ὁ Κωνσταντῖνος Κρηνίτης βρίσκεται βαριὰ πληγωμένος στὸ μοναστήρι τῆς Ἑλεούσας κοντὰ στὸν Ἀξιό. Ἐγὼ εἶμαι ὁ φίλος του, ὁ Μιχαὴλ Ἰγερινός.

— Καὶ σὲ στέλνει ὁ Νικήτας ;

— Ναί, Δέσποτα.

— Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι ;

— Ἀπὸ τὸ μοναστήρι, ὅπου ἄφησα τὸ φίλο μου.

— Λοιπὸν μένει ἀνοιχτὸς ὁ δρόμος ἕως τὸν Ἀξιό ;

— Ὅχι, Δέσποτα. Τὰ στενὰ τὰ βαστοῦν ἐκεῖ οἱ Βούλγαροι. Γι' αὐτὸ ἦρθα.

✱ Κοιμήσου ἤσυχα, τοῦ εἶπε σιγὰ καὶ κοίταξε νὰ γιά-

νης. Ἀργότερα ἔχω κι ἄλλα νὰ σὲ ρωτήσω. Καὶ θὰ σὲ χρειαστῶ γιὰ ἄλλη ὑπηρεσία.

Καὶ μὲ τοὺς στρατηγούς του πέρασε σὲ ἄλλο χώρισμα τῆς σκηνῆς. ^ρ

Ὅταν τελείωσε τὸ συμβούλιο, ὁ Δαφνομήλης Ξαναγύρισε στὸ Μιχαήλ. Τὸν βρῆκε κάπως ζωηρότερο τώρα καὶ τὸν ρώτησε :

— Μὰ πῶς βρέθηκες ἐσὺ σὲ τέτοια κατάσταση ἀπέξω ἀπὸ τὰ χαρακώματα τοῦ στρατοπέδου μας $\$ \nabla$

— Γιὰ νὰ ξεφύγω ἀπὸ ἓνα σῶμα βουλγάρικο, τόβαλα στὰ τέσσερα· μὰ μὲ σαΐτεψαν καὶ πλήγωσαν τ' ἄλογό μου, ποὺ ἀφηνίασε καὶ ἀφοῦ μὲ πῆγε κάμποσο δρόμο, ἔπεσε σὲ μιὰ χαράδρα καὶ σκοτώθηκε.

— Καὶ σύ ;

— Ἐγὼ τὴ γλίτωσα φτηνά· μόνο τὸ κεφάλι μου χτύπησα κι ἐξακολούθησα τὸ δρόμο μου· μὰ ζαλίστηκα κι ἔπεσα μιὰ δυὸ φορές. Εἶχα χάσει πολὺ αἷμα καὶ ἦμουν καὶ νηστικός ἀπὸ τὴν παραμονή. Κάθε λίγο μοῦ ἐρχόταν ἡ σκέψη, πῶς ἂν δὲ φτάσω, ὁ Αὐτοκράτορας θὰ πέση στὸ καρτέρι τῶν Βουλγάρων καὶ τότε Ξανάκαμα καρδιὰ κι ἔτρεχα μπροστά. Στὸ τέλος δὲ μὲ βαστοῦσαν τὰ πόδια μου καὶ κάμποση ὥρα σύρθηκα χάμω, πηγαίνοντας πάντα κατὰ τὰ φῶτα, ποὺ ἔβλεπα ἀπὸ μακριὰ καὶ ποὺ ἦταν στὸ ἐλληνικὸ στρατόπεδο· ἄλλο δὲ θυμοῦμαι . . .

Ἔτσι μὲ τὸν ἥρωϊσμό τοῦ μικροῦ παλικάριοῦ σώθηκε ὅλος ὁ στρατὸς τοῦ Αὐτοκράτορα ἀπὸ τὸ βουλγάρικο καρτέρι. χ

ΤΟ ΘΑΡΡΟΣ ΣΩΖΕΙ

✓ Στὰ 807 μ. Χ. οἱ Σλαῦοι τῆς Πελοποννήσου ἐπαναστάτησαν κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ πολιορκήσαν τὴν Πάτρα. Τὴν πολιορκήσαν καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἄπὸ τὴ θάλασσα εἶχαν βοηθοὺς καὶ Μωαμεθανοὺς ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ καὶ τὴ Συρία. ✓

✓ Ἡ Πάτρα ἦταν καλὰ ὀχυρωμένη. Ἐνα γερὸ φρούριον τὴν τριγύριζε καὶ οἱ Πατρινοὶ ἀντιστέκονταν μὲ μεγάλη γενναϊότητα.

Ἡ πολιορκία ὅμως κρατοῦσε πολὺ καὶ στὴν πόλιν παρουσιάστηκε ἔλλειψη ἀπὸ τροφῆς καὶ νερό. Ποιὸς μπορούσε τώρα ν' ἀντισταθῆ στὴ δύναμη τοῦ νέου αὐτοῦ ἐχθροῦ ; ✕†

Τοῦ κάκου περιμέναν βοήθεια ἀπὸ τὴν Κόρινθο, ὅπου μὲ σπουδὴ εἶχαν εἰδοποιήσει τὸ στρατηγὸ τοῦ Αὐτοκράτορα Νικηφόρου. Ἡ βοήθεια δὲ φαινόταν πουθενά ! Τὰ παλικάρια εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐξαντλοῦνται ἀπὸ τὴν πείνα. Δὲν ἔμενε παρὰ νὰ παραδοθοῦν, ἀφοῦ πάρουν τὴν ὑπόσχεση, πὼς κανεὶς δὲ θὰ πάθῃ τίποτε.

Προτοῦ ὅμως ὑποκύψουν ὀριστικὰ στὴ θλιβερὴ αὐτὴ ἀνάγκη, ἔστειλαν ἓνα σκοπὸ στ' ἀνατολικά βουνὰ νὰ παρατηρήσῃ, μήπως τυχὸν ἐρχόταν ἡ βοήθεια, πὺ περιμέναν ἀπὸ τὴν Κόρινθο. Εἶχαν συνεννοηθῆ μαζί του, πὼς ἂν διακρίνη τὴ βοήθεια νὰ ἔρχεται, νὰ γυρίσῃ ἀμέσως κρατώντας γεμένη τὴ σημαία του. Ἄν δὲ διακρίνη τίποτε, τότε νὰ γυρίσῃ κρατώντας τὴν ὀρθή.

Εἶναι δύσκολο νὰ περιγραφῆ ἡ ἀγωνία τῶν πολιορκη-

μένων, τὶς ὥρες ποὺ περίμεναν τὴν ἐπιστροφή τοῦ σκοποῦ. Ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ εἶχαν μαζευτῆ στὸ ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καὶ γονατισμένοι μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ πολιοῦχου, παρακαλοῦσαν θερμὰ νὰ τοὺς συντρέξῃ στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμή.

Οἱ ἀρχηγοὶ εἶχαν ἀνεβῆ στοὺς ψηλότερους πύργους τοῦ φρουρίου καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἔχοντας καρφωμένα τὰ μάτια τους στὰ ἀνατολικά βουνά, περίμεναν μὲ ἀφάνταστη ἀγωνία νὰ

διακρίνουν τὸ σκοπὸ. Θὰ εἶχε γερμένη τὴ σημαία του; ἢ θὰ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ παραδώσουν τὴν ὁμορφη πατρίδα τους στοὺς Σλαῦους ✓

— Ὅσοσο ἔγινε τὸ θαῦμα. Ἐνῶ ὁ σκοπὸς γύριζε πίσω καβάλα στ' ἄλογό του, κρατώντας τὴ σημαία ὀρθή, ξάφνου γλιστρᾶ τὸ ἄλογο καὶ ὁ ἀναβάτης, γιὰ νὰ κρατηθῆ, ἔγειρε πρὸς τὰ μπρός. Μαζί του ἔγειρε καὶ ἡ σημαία.

Χωρὶς ἄλλο ἦταν θέλημα Θεοῦ! Γιατὶ τὴν ἴδια στιγμή

τὰ μάτια τῶν ἀρχόντων ἔπασαν στὸ σκοπὸ καὶ ξεχώρισαν τὴ γερμὲνη σημαία του!

Τρελοὶ ἀπὸ χαρὰ ἔτρεξαν τότε στὴν πόλη καὶ διάταξαν γενικὴ ἔξοδο τοῦ στρατοῦ. Οἱ στρατιῶτες μὲ τὸ θάρρος πὼς ἔρχεται βοήθεια, σὰ λιοντάρια ὄρμησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ τοὺς σκόρπισαν. Ἡ Πάτρα εἶχε σωθῆ. Καὶ εἶχε σωθῆ ἀπὸ μιὰ παρεξήγηση.

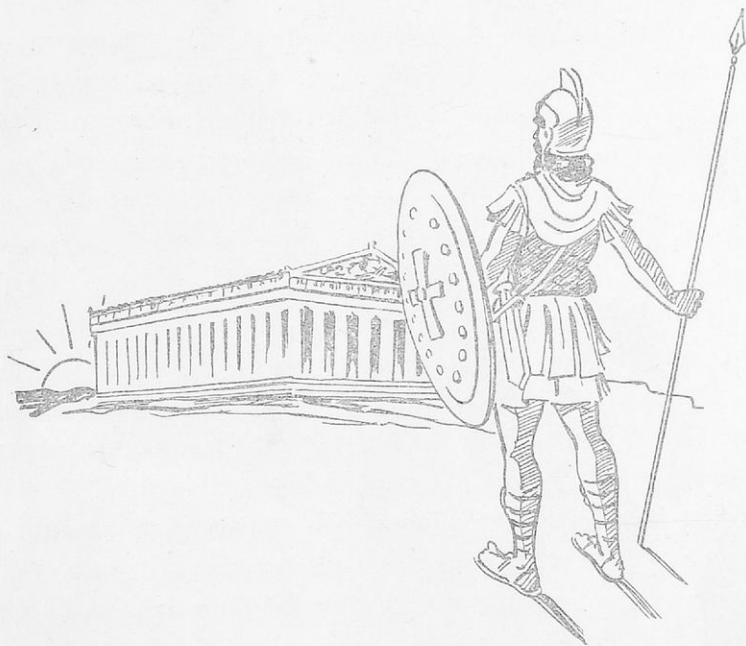
Ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς μέρες ἔφτασε καὶ ἡ βοήθεια. Ὁ στρατηγὸς τοῦ Νικηφόρου, προσπαθώντας νὰ συνάξῃ περισσότερο στρατό, εἶχε ἀρρήσει. Κατάπληκτος μάθαινε τώρα πὼς σώθηκε ἡ Πάτρα κι ἔγραφε τὰ καθέκαστα στὸν Αὐτοκράτορα. Κι ὁ Νικηφόρος μαθαίνοντας αὐτά, ἔδωσε διαταγὴ ν' ἀφιερωθοῦν τὰ λάφυρα τῆς νίκης στὸ ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέα καὶ ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Πατρῶν νὰ προδιβαστῆ σὲ Μητρόπολη καὶ νὰ προστεθοῦν σ' αὐτὴν οἱ ἐπισκοπὲς Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαιμόνος.

Ο ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο Β' ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἦταν φθινόπωρο τοῦ 1018. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη καὶ ὀρμητικὴ ἐκστρατεία στὴ βαλκανικὴ χερσόνησο ὁ γερο-αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Βασίλειος εἶχε κατορθώσει τέλος νὰ δαμάσῃ τοὺς Βουλγάρους, πού βαστοῦσαν τὸν πόλεμο μισὸν αἰῶνα σχεδόν. Τὰ τελευταῖα ἀπομεινάρια τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ εἶχαν διασκορπιστῆ, κανένα κάστρο δὲν ἔμενε ἄπαρτο κι ὁ τελευταῖος Βούλγαρος βασιλιάς εἶχε σκοτωθῆ. Ἐνῶ ὁ αὐτοκράτορας κατέβαινε πρὸς τὸ Νότο, ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ἔφταναν οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ἡγεμόνων καὶ δήλωναν ὑποταγὴ. Στὴν Ἀχρίδα, μιὰ πόλη τῆς Μακεδονίας, πρόφτασε τὸν αὐ-

τοκράτορα καὶ ἡ τσαρίνα Μαρία τῆς Βουλγαρίας, πού συνοδεύταν ἀπὸ τοὺς τρεῖς γιούς της καὶ τὶς ἑξι θυγατέρες της, γιὰ νὰ δηλώσῃ κι αὐτὴ τὴν ὑποταγὴ της στὸ νικητὴ.

Ὁ Βασίλειος προχωρῶντας ὁλοένα πρὸς τὰ νότια, βάδιζε πρὸς τὴν Ἀθήνα, τὴν ἱστορικὴ πόλη, πού ἦταν ἄλλοτε ἡ μητέρα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Πέρασε τὶς ξακουστὲς χῶ-

ρες, τὴ Φωκίδα, τὴ Λοκρίδα, τὴ Βοιωτία κι ἔφτασε τέλος μὲ τὰ γενναῖα του στρατεύματα στὴν πόλη τῆς Ἀθηνᾶς. Ἦθελε νὰ γιορτάσῃ τὸ θρίαμβό του ἐπάνω στὸν ἱερὸ βράχο τῆς Ἀκρόπολης, νὰ προσκυνήσῃ τὸ κέντρο αὐτὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πρὶν γυρῆσῃ πάλι στὸ Βυζάντιο. Ἦταν τότε πρὸς τὸ τέλος τοῦ τὸ ἔτος 1018.

Ἡ Ἀθήνα τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἦταν σὰν ἀπολησιμονημένη.

τὸ ἀρχαῖο τῆς μεγαλειῶ εἶχε σβῆσει. Μὰ ὁ Βουλγαροκτόνος δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ, πὼς ἄλλοτε αὐτὴ ἦταν ἡ καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πὺ ἐκεῖνος τὸν εἶχε σώσει ἀπὸ τὴ σλαβικὴ ἐπιδρομὴ. Ἡ ψυχὴ τοῦ πολεμιστῆ δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητη στὴν ἀνάμνηση τῆς δόξας κι ἔνοιωθε ἀπέραντο θυμασμὸ γιὰ τὴν πατρίδα τῶν Μαραθωνομάχων καὶ τῶν νικητῶν τῆς Σαλαμίνας. /^p

Ἔτσι ἦταν γραφτό· ὁ ἱερὸς βράχος τῆς Ἀκρόπολης, ὁ πιὸ ξακουστὸς λόφος τοῦ κόσμου, νὰ ζωντανέψῃ ἀκόμη μιὰ φορὰ ἀπὸ τὴ λαμπρότητα τῆς αὐτοκρατορικῆς συνοδείας. Μιὰ φορὰ ἀκόμη μαζεύτηκαν γύρω στὸ δαφνοστεφανωμένο βασιλιά· οἱ ἀτρόμητοι πολεμιστῆς, οἱ στρατηγοί, οἱ δεσποτάδες καὶ οἱ ἡγούμενοι ἀπὸ τὶς ἐπαρχίες, οἱ διοικητῆς τῶν πολιτειῶν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο κι ἀπὸ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα, οἱ στρατιωτικοὶ διοικητῆς τῶν «θεμάτων» — ὅλη ἡ αὐτοκρατορικὴ ἱεραρχία. /^r

Τί λόγοι καὶ τί ἐπευφημίες ἀκούστηκαν τὴν ἡμέρα αὐτὴ! Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, πὺ μαζεύτηκαν στὸ ἱερὸ αὐτὸ μέρος, πολεμιστῆς, βυζαντινοί, ντόπιοι ὑπῆκοοι, ἀξιωματοῦχοι τοῦ κράτους, συναγωνίστηκαν ποιὸς νὰ προσφωνήσῃ καλύτερα τὸν τροπαιοφόρο Βασιλιά, πὺ ἦρθε νὰ γιορτάσῃ τὶς νίκες του. Βουλγαρικὸ κράτος ἀνεξάρτητο δὲ βρισκόταν πιά. Κάνενας φόβος κινδύνου γιὰ τὶς ἑλληνικὲς χῶρες. Ὁ ἐχθρὸς, πὺ ἀπειλοῦσε τὴν αὐτοκρατορία μισὸν αἰῶνα, ἦταν πιά ὑποταγμένος.

Ὁ Βασίλειος στάθηκε ἄσαστισμένος μπροστὰ στὸν Παρθενῶνα, πὺ τώρα ἦταν χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἀφιερωμένη στὴν Παρθένο, στὴν Παναγία τὴν Ἀθηνιώτισσα. Ὁ ἀρχαῖος ναὸς εἶχε γίνει χριστιανικὴ ἐκκλησία, μὰ τὸ χτίριο δὲν εἶχε

ἀκόμη πειραχτῆ, τὸ μνημεῖο ἔμενε ἀγγιχτο. Δὲν εἶχαν ἀκόμη περάσει Τοῦρκοι καὶ Βενετοί, πὺ ἐρήμωσαν τὸν τόπο. ✓

Ὁ αὐτοκράτορας δὲν περιορίστηκε νὰ θαυμάση μονάχα τὸ μνημεῖο καὶ νὰ φύγη. Ἀπὸ τὸ μεγάλο του πλοῦτο κι ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς του ἤθελε ν' ἀφήσῃ στὸ ναὸ δῶρα βασιλικά. Ἄξια νὰ τιμήσουν τὴν Παναγία. Ἀπὸ τὰ λάφυρα, πὺ μάζεψαν στὸν πόλεμο, ἓνα μεγάλο μέρος ἀνῆκε στὸ Θεό, πὺ βοήθησε τοὺς πιστοὺς του. Αὐτὸ ἦταν ἔθιμο ἀρχαῖο. Οἱ χρονόγραφοι τῆς ἐποχῆς ἀναφέρουν ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἀναθήματα ἓνα χρυσὸ περιστέρι, σύμβολο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πὺ τὸ κρέμασαν ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα καὶ μιὰ καντήλα χρυσή, πὺ δὲν ἔσβηνε ποτέ.

Ἐκεῖνη τὴν ἐποχή, ἡ Ἀθήνα ἦταν μιὰ πολιτεία μικρή, μὰ ὄχι ἐρειπωμένη. Τ' ἀρχαῖα μνημεῖα λίγο εἶχαν βλαφτῆ κι οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίαις ἦταν πολλὲς καὶ ὁμορφες. Ὁ Βουλγαροκτόνος πρόσταξε νὰ περιποιηθοῦν ὅλα τ' ἀρχαῖα, νὰ ἐπισκευάσουν τοὺς κατεστραμμένους ναοὺς καὶ νὰ φροντίσουν γιὰ τ' ἀπομεινάρια τῆς ἀρχαίας ὁμορφιάς.

Ἔτσι τὸ πέρασμα τοῦ αὐτοκράτορα πῆρε ἐξαιρετικὴ σημασία γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ὑστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ἱστορικῆς ἀφάνειας ἡ ξακουστὴ πόλη τῆς Ἑλλάδας ἔλαμψε πάλι κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο.

Ὁ Βασίλειος τέλειωσε τὸ προσκύνημά του, πῆρε τὰ γενναῖα του στρατεύματα κι ἐπιβιβάστηκε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὸ Βυζάντιο, ὅπου τὸν πρόσμενε ἓνας θρίαμβος πὺ ἐπίσημος.

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΠΑΛΑΤΙΑ

— « Σηκωθήτε, παιδιά, κι ετοιμαστήτε νὰ πάμε στὴν τελετὴ τοῦ Παλατιοῦ », φώναξε ὁ π ρ ω τ ο σ π α θ ἄ ρ ι ο ς Νικήτας.

Εημέρωνε ἡ πρωτοχρονιά· ὅλη ἡ οἰκογένεια βρέθηκε στὸ πόδι ἀκούοντας τὴν πατρικὴ φωνή. Κι ἀπ' ὅλους πὶο χαρούμενος ὁ μικρὸς Θεοφύλακτος, πού γιὰ πρώτη φορὰ θάβλεπε τέτοια τελετὴ.

Ἡ μητέρα στόλισε τὰ παιδιὰ μὲ τὶς καλύτερες φορεσιές τους, φόρεσε κι ἡ ἴδια ἓνα ὀλομέταξο φόρεμα κι ἔριξε ἀπὸ πάνω ἓνα βαρὺ πανωφόρι μὲ πολύτιμα γουναρικά· φώναξε ὕστερα τὸ Νικήτα, πὺν λαμποκοποῦσε μὲ τὴ μεγάλη στολή του κι ἀνέβηκαν σ' ἓνα ὠραιὸ ἀμάξι μὲ δυὸ πανέμορφα ἀράπικα ἄλογα. Σὲ λίγο ἀκούονταν οἱ ρυθμικοὶ χτύποι τῶν ἀλόγων στὸ λιθόστρωτο δρόμο καὶ τὸ ἀμάξι πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο μελίσι, πὺν πήγαινε στὴν τελετὴ.

Ἀπὸ νορὶς ἔχουν στολίσει τὴν ἐκκλησιὰ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ γιρλάντες ἀπὸ μύρτα καὶ δάφνες, στολισμένες μὲ κοκκινόχρωμα, χειμωνιάτικα τριαντάφυλλα. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες τοῦ Παλατιοῦ, πὺν συχνότερα ἐκκλησιαζόταν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια.

Ἀνάβουν τ' ἀσημένια πολυκάντηλα καὶ ραντίζουν τὸ ναὸ μὲ ροδόσταμο.

Κοντεύει ἐννιὰ ἡ ὥρα κι ἀπ' ὅλους τοὺς δρόμους φτάνουν οἱ ἐπίσημοι μέσα σὲ πολυτελῆ φορεῖα.

Ἐλαφρὸ χιόνι ἔρχεται ἀπὸ τὸ Βόσπορο καὶ τὸ πλῆθος συμμαζεύεται κάτω ἀπὸ τὶς μαρμάρινες στοῆς, πὺν εἶναι ὀλοτρόγυρα στὴν πλατεῖα τοῦ Παλατιοῦ· στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς πλατείας ὑψώνεται μεγαλόπρεπος ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίᾶς.

Έρχονται κι οί άρχόντισσες με μεγάλα παράξενα καπέλα σαν πύργους. Σέ πολλά, από την κορφή τους κυματίζει μακρός άραχνοϋφαντος πέπλος. Τά φορέματα τών κυριών είναι στενόμακρα και τά ύποδήματά τους μεταξωτά με ζωηρούς χρωματισμούς.

Όταν όλα είναι έτοιμα, ό Πραιπόσιτος, ό άρχηγός του Παλατιού, πλησιάζει και μ' ένα άσημένιο κλειδί χτυπά τρεΐς φορές σέ μιá πόρτα του Παλατιού· από μέσα περιμένει όλη ή βασιλική οικογένεια. Κατεβαίνουν όλοι με την άκολουθία τους στην έκκλησία της Ύπεραγίας Θεοτόκου, όπου διαβάζονται πολλές εύχές. Έπειτα μιá μεγαλόπρεπη λιτανεία με λάβαρα, έξαπτέρυγα και σταυρούς ξεκινά· οί αυτοκράτορες άκολουθούν την ιερή πομπή κι έπειδή χιονίζει, περνούν ανάμεσα από τή λαμπροστολισμένη στοά.

Η λιτανεία φτάνει στο ναό του Αγίου Βασιλείου, όπου αρχίζει νά ψάλλεται ή θεία λειτουργία· μόλις τελειώσει ή λειτουργία, ή βασιλική οικογένεια άποχωρεί με την άκολουθία της κι άνεβαίνει στη λαμπρότερη αίθουσα του Παλατιού.

Στή μαρμάρινη σκάλα έχουν σταθί σέ σειρά οί επίσημοι. Οί πόρτες της μεγάλης αίθουσας είναι άσημένιες. Στή μέση λαμποκοπά ένα χρυσό τραπέζι κι από πάνω κρέμεται ένα πολυκάντηλο καταστόλιστο με πολύτιμα πετράδια. Και στην άνατολική γωνιά της αίθουσας ύψώνεται σέ φυσικό μέγεθος τό άγαλμα του Χριστού, καθισμένου στό θρόνο του.

Άξιωματικοί του Παλατιού, κρατώντας άσημένια ραβδιά, φροντίζουν για την τάξη. Οί αυτοκράτορες άνεβαίνουν και κάθονται στους χρυσούς θρόνους.

Έκει πλησιάζουν οί επίσημοι, προσκυνούν και εύχονται « πολλά και καλά χρόνια ». Ό καθένας όδηγείται στό προσκύνημα από δυό αύλικούς, που τόν κρατούν από τίς μασχάλες.

Ἐπειτα οἱ ἐπίσημοι φεύγουν μὲ τὴ σειρὰ τοῦ βαθμοῦ. Καὶ ὅταν ἡ αἶθουσα μείνῃ μόνο μὲ τοὺς αὐλικούς, οἱ αὐτοκράτορες κατεβαίνουν ἀπὸ τοὺς θρόνους, βγάζουν τὰ στέμματα καὶ τὶς ὀλόχρυσες στολὲς τῆς τελετῆς καὶ φορώντας νέα στολή, μπαίνουν στὰ ἰδιαιτέρα δωμάτιά τους.

ΤΑ ΔΙΣΚΟΠΟΤΗΡΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ

(Παράδοσι)

Τὴν ὥρα ποὺ μπῆκαν οἱ Τοῦρκοι στὴν Πόλη, ὁ πρωτόπαπας τῆς Ἁγία - Σοφιάς βρισκότανε στὴ θέση τοῦ ἀκόμη. Ὅλη νύχτα κράτησε ἡ λειτουργία . . . Ἀποβραδὶς κοινώρησε τὸν Αὐτοκράτορα καὶ ὡς τὸ πρωὶ ἐξομολογοῦσε τὸ λαὸ καὶ τὸν κοινωνοῦσε.

Κάποια στιγμή, ποὺ βγήκε ἀπὸ τὴν ὠραία Πύλη, ψηλὸς ἠλιοκαμένος, μ' ἄσπρα γένεια καὶ φρόδια παχιά, νόμιζες πὼς ἓνας ἅγιος ξεκόλλησε ἀπὸ τὸν τοῖχο. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ὅταν εἶδε τὸ πλῆθος γονατιστὸ νὰ σπαστραῶ, κινεῖνισε σὰν τὸ φλουρί, σὰ νὰ τὸν χτύπησε βόλι.

Κοντοστάθηκε, σκούπισε τὰ δάκρυά του καὶ κοίταξε ἀμίλητος τὸν ἀπελπισμένο λαὸ, ποὺ γέμιζε τὴν ἐκκλησία ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Τὰ φῶτα, οἱ πολυέλαιοι, τὰ καντήλια ἦταν ἀναμμένα. Γιὰ τελευταία φορὰ ἔλαμπε στὴν Ἀνατολὴ τὸ μεγαλεῖο τῆς Χριστιανοσύνης. Ἐλάμπε ὁ ἀφάνταστος πλοῦτος, ποὺ σκόρπισε ὁ Ἰουστινιανός, γιὰ νὰ νικήσῃ τὸ Σολομώντα. Κι ἀπὸ μακριὰ ἔφταναν οἱ φωνές :

— Οἱ Τοῦρκοι ! Οἱ Τοῦρκοι !

Οἱ πολυέλαιοι ἀπὸ κρῦσταλλα ἀσημοδεμένα, τὰ πελώρια

μανουάλια σὰ γίγαντες φωτοβόλοι, τ' ἀσημένια καντήλια, οἱ ποικιλόχρωμες καλόνες, τὰ χρυσὰ μοσαϊκά, ὅλα ἔλαμπαν γιὰ τελευταία φορά. Τί πλοῦτος στὸ ἀσήμι, στὸ χρυσάφι, στὰ μοσαϊκά, στὰ μάρμαρα καὶ τί ὁμορφες γραμμές ! Τί ὠραία σχήματα, τί διαλεγμένα κεφαλοκόλωνα, τί πολύτιμα πετράδια !

Ὁ πρωτόπαπας ἔκαμε τρεῖς σταυροὺς καὶ ξαναμπῆκε στὸ ἱερό. Ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα ἔλαμπαν τὰ Δισκοπότηρα.

Σὰν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ ἀγγεῖο, ὅλο ἀπὸ χρυσάφι, λίγο κοντό, μὲ δυὸ ὄμορφα χερούλια, τέτοιο ἦταν τὸ Ἱερὸ Ποτήρι. Καὶ στὴν πρόσοψη εἶχε σκαλισμένο τὸ Χριστὸ σὲ κολυμπήθρα.

Ὁ Ἱερὸς Δίσκος ἦταν ἀπὸ χρυσάφι καλοδεμένο. Στὸ κέντρο ὁ Μυστικὸς Δείπνος τοῦ Κυρίου. Καὶ γύρω πολύτιμα πετράδια.

Ὁ πρωτόπαπας σκέπασε τὰ Δισκοπότηρα μὲ τὸ μεταξωτό, ποὺ λέγεται Ἀέρας, τὰ πῆρε, ἀνοίξε τὴν πίσω πόρτα τοῦ Ἱεροῦ καὶ κατέβηκε σ' ἓνα ὑπόγειο.

Ἀπὸ κεῖ ὑπῆρχε δρόμος μυστικὸς, ποὺ ἔβγαινε σὲ μιὰν ἄλλη ἐκκλησία καὶ κοντὰ ἦταν ἡ θάλασσα.

Ἐνα μικρὸ καραβάκι ἦταν τραβηγμένο στὴν ξηρά. Κανένας ναύτης, κανένας καραβοκύρης. Ὅλα τὰ καράβια εἶχαν φύγει.

Ὁ πρωτόπαπας ἔριξε μιὰ ματιὰ στὴ θάλασσα, ἀνασκουμπώθηκε κι ἔσπρωξε μὲ τόση δύναμη τὸ καραβάκι, ποὺ γλίστορησε ὡς τὸ γιालό. Μπῆκε μέσα, ἀνοίξε τὸ πανὶ καὶ γραμμὴ !

Κι ὁ ἀντίλαλος τῆς Πόλης ἐξακολουθοῦσε :

— Οἱ Τοῦρκοι ! Οἱ Τοῦρκοι !

Ἡ Τρικυμία σηκώθηκε μεγάλη. Τὸ καραβάκι σὰν τσόφλι καρυδιοῦ χοροπηδοῦσε στὰ κύματα ἐπάνω. Καὶ στὴν Πόλη φλόγες καὶ καπνοὶ παντοῦ...

Σκοτείνιασε. Τὸ σκοτάδι σκέπασε τὸν οὐρανό. Κι ἀπὸ τῆς θάλασσας τὰ μάκρη ἀνέβαινε αἱματοσταγμένους τοῦ φεγγαριοῦ ὁ δίσκος...

Ὁλόρθος στὸ καράβι ὁ πρωτόπαπας, κάρφωσε στὸν οὐ-

ρανὸ τὰ μάτια του· ὦ φοίρη! Τὸ φονικὸ φεγγάρι στέκεται ἀκίνητο στὸν τροῦλο τῆς Ἁγία-Σοφίας. Κι εἶδε νὰ μαυρίζη ὁ μισὸς δίσκος.

Ἄρχαία προφητεία ἔλεγε :

— Θάνατι πανσέληνος. Ἐκλειψη θὰ γίνη. Κι ἡ Πόλη θὰ πέση!

Ὁ πρωτόπαπας περεχύθηκε κρῦον ἰδρώτα. Ἐβλεπε μιὰ τὸ σταυρὸ στὸν τροῦλο τῆς Ἁγία-Σοφίας καὶ μιὰ τὸ μισο-

φέγγαρο. Τὸ καραβάκι χοροπηδοῦσε στὰ κύματα τῆς θάλασσας. Χίλια κομμάτια ἔγινε τὸ μικρὸ πανί του κι ὁ ἀέρας βούιζε σὰ θρηῆνος στὸ κατάρτι του.

↓ Ὁ πρωτόπαπας ἔβαλε τὶς τελευταῖες του προσπάθειες. Στὸ στήθος του κρατοῦσε σφιχτὰ τὰ Δισκοπότηρα. Κι ἐνῶ θωροῦσε πέρα τὴν Ἁγία-Σοφία, δὲ βλέπει τὸ σταυρό.

Βλέπει τὸ μισοφέγγαρο. ↓

Ἀμέσως ἄνοιξαν τὰ οὐράνια. Ἐνα γλυκύτατο φῶς ἀπλώθηκε καὶ φάνηκε ἄγγελος Κυρίου κι ἄρπαξε τὰ Δισκοπότηρα.

↓ Μὴν ἦταν θαῦμα; ἡ θάλασσα ἄνοιξε καὶ κατάπιε τὸν πρωτόπαπα. Γαλήνη! Τὸ τρομερὸ στοιχεῖο ἠσύχασε. Σὰ νάτανε Φῶτα καὶ ἄγιασε τὴ θάλασσα σταυρός. Καὶ μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε ἀπὸ τὰ σκόρπια σύννεφα:

— Θάρθουνε χρόνια καὶ καιροὶ νὰ σοῦ τὰ φέρω πίσω. ↓

* ΤΗΣ ΑΓΙΑ - ΣΟΦΙΑΣ

↓ Σημαίνει ὁ Θεός, σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ ἐπουράνια. σημαίνει κι ἡ Ἁγία-Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι, μὲ τετρακόσια σήμαντρα κι ἐξηνταδυὸ καμπάνες.

Κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος. ↓

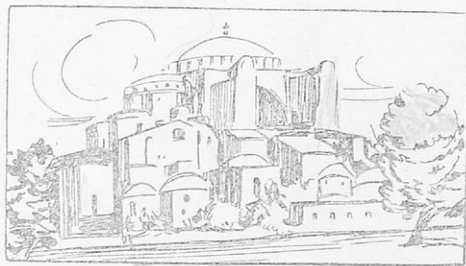
↓ Ψάλλει ξεροθὰ ὁ βασιλιάς, δεξιὰ ὁ πατριάρχης καὶ ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ψαλμουδιὰ ἐσειόνταν οἱ κολόνες

Νὰ μποῦνε στὸ χερουβικὸ καὶ νάβγη ὁ βασιλέας, φωνὴ τοὺς ἦρθε ἐξ οὐρανοῦ κι ἀπ' ἀρχαγγέλου στόμα. ↓

« Πάψετε τὸ χερουβικὸ κι ἄς χαμηλώσουν τ' ἄγια.

Παπάδες, πάρτε τὰ ἱερὰ κι ἐσεῖς, κεριά, σθησιτῆτε,
 γιὰτ' εἶναι θέλημα Θεοῦ ἢ Πόλη νὰ τουρκέψη.
 Μόν' στείλτε λόγο στὴ Φραγκιά νάρθουν τρία καράβια,
 τόνα νὰ πάρη τὸ Σταυρὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ Εὐαγγέλιο,
 τὸ τρίτο, τὸ καλύτερο, τὴν ἅγια Τράπεζά μας...»
 Ἡ Δέσποινα ταράχτηκε καὶ δάκρυσαν οἱ εἰκόνες.
 «Σώπασέ, κυρὰ Δέσποινα, καὶ μὴν πολυδακρῦζης,
 πάλι μὲ χρόνους, μὲ καιροῦς, πάλι δικὰ μας εἶναι.»

Δημῶδες.

ΤΟ ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ

— Άντρα, ὁ γιός μας πιά μεγάλωσε· τρέχει σὰ δεκαπέντε. Κι εἶν' ἀπόρφατος. Διψάει στὸν πόλεμο ναρθῆ. Κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ μού κλαίγεται τὸ παλικάρι μου. Μπροστά σου, ἀπὸ γτροπή, κρατιέται καὶ σωπαίνει. Ὅμως κάθε φορὰ πού ξεκινᾷς, αὐτὸ σπαράζει. Καὶ πέφτει στὴν ἀγκαλιά μου καὶ δέρνεται. Καὶ φοβερίζει νὰ κλέψη τὸ καριοφίλι τοῦ παπποῦ του, τ' ἄγγιχτο, κατὰ τὸ λόγο σου, ἀπ' τὸν καιρὸ πού τὸν ἔφαγε τὸ βόλι τὸ πιερὸ καὶ κείνον. Καὶ θὰ πάη μοναχὸς του νὰ κάμη μὲ τοὺς Τούρκους πόλεμο. Κι ὁ φόβος ὁ δικός σου μοναχὰ τότε τρομάζει· ἀλλιῶς, ποιὸς ξέρει τί θ' ἀποκοτοῦσε! Χάρη θὰ σοῦ τὸ γνωρίζω κι ἐγὼ κι αὐτὸς θὰ εἶναι ὑποταγμένος σου καὶ δὲ θὰ σὲ βαραίνει. Στὴ θέλησή σου θὰ εἶναι πρόθυμος, σὰ σκλάβος σου. Ἔτσι μοναχὰ θὰ γλιτώσω ἀπὸ τὶς κλάψες του. Πάρ' τονε μαζί σου!

Ἡ μάνα, ἡ ἀμαζόνα, βλέπει τὸ γέρο της παρακαλεστικά. Καὶ κάποτε διανεύει πονηρὰ τοῦ γιοῦ της. Αὐτὸς σκυμμένο τὸ κεφάλι του κρατεῖ. Καὶ κρύβει τὴν παρθενικὴ τὴν ταραχὴ του ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ γέρου, πού αὐστηρὰ τότε θεωρεῖ καὶ δὲ μιλάει.

Καὶ τὴν αὐγὴ τὸ παλικάρι τ' ἄγουρο μὲ τὸ τουφέκι τὸ βαρὺ στὸν ὄμο, μὲ τ' ἀλαφρὸ τὸ πάτημα, μὲ τὸ χαοοῦμένο τὸ καρδιοχτύπι καὶ μὲ τὸ φτερούγισμα τοῦ νοῦ ἀκολουθεῖ τὸ γέρο τὸν πολεμιστὴ καὶ τὸν πολῦπειρο. Κι ὁ πόλεμος ἀρχίζει. Καὶ τ' ἄγριο τὸ φαράγγι τὸν ἀντιλαλεῖ.

Ἡ γέρος τώρα δίνει ὅλο τὸ νοῦ του στὸ παιδὶ καὶ λησμονεῖ τὸν πόλεμο. Καὶ μιλεῖ στὸ παλικάρι τ' ἄπηχτο καὶ τ' ὀδηγáει :

✧ Ἐδῶ, τοῦ λέει, πού σ' ἔφερα, δὲ θέλω νὰ καμαρώσω τὴν παλικαριά σου! Δεῖξε τὴν ἄμα ἔρθῃ ἡ ὥρα σου! Ὅμως ἀψὺς μοῦ φαίνεσαι. Τὸ αἷμα σου δὲν κρύβεται κρατάει ἀπὸ πηγὴ τρελὴ· τώρα θ' ἀκοῦς! Νά τὸ κοιτῶνι. Κρύβε τὰ ξεροβά σου! Ὁ δεξιὸς ἄγκωνάς σου μὴν ξεπροβάλλῃ! Τὸ τουφέκι ἔτσι δὲν τὸ κρατοῦν, νά, ἔτσι! Καὶ δὲ δίνουν πρόσωπο γιομάτο στὸ σημάδεμα. Ὁ Ἀρβανίτης ἐκεῖ παραφυλάει. Καὶ σοῦ

παίρνει καὶ τὴν τρίχα σου· σκίψε ἀκόμη, παλαβέ! Αὐτὸς τὸ μάτι σου! Ἀγρίκησες; ἄδειο ἀκόμα τὸ τουφέκι σου; κι ὀρθὸς ὁ λύκος του; χαρὰ στον τὸν ἐχθρό σου ἀντίκου, πού σὲ σκιάζεται! Ἐτοιμος; τὸ νοῦ σου!

✧ Ὅμως τοῦ κάκου οἱ πατρικῆς οἱ συμβουλές! Παράφορο τὸ Σουλιωτόπουλο, μὲ τὸ πρῶτο κίνημά του, πρὶν ἀκόμη ρίξῃ τὴν πρώτη τουφεκιά, δείχνει τὸ πρόσωπο ἄσκεπο στὸν Ἀρβανίτη. Καὶ δέχεται τὸ βόλι στὸ μεσόφρυδο.

Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΛΑ

Στῆς μάχης τὸν καπνό, πὸν πνίγει τὸ λαγκάδι, ὁ Σουλιώτης ὅλα τὰ ἔχει λησιμονήσει, πείνα καὶ δίψα. Καὶ τὸ Σούλι πέφτει ξέμακρα, καὶ σὰ λησιμονημένο εἶναι καὶ κεῖνο τ' ἄγαρο.

Καὶ κεῖ πὸν πολεμάει τὸ παλικάρι τ' ἀγλύκαντο, μέρα

καὶ νύχτα, ἀκούει μιὰ γνώριμη φωνή, πὸν τὸν ξυπνάει. Λοιπὸν τὸ Σούλι δὲ χάθηκε καὶ ζῆ ;

Κι ἦταν ἡ Λάμπη, ἡ ἀδερφή τοῦ νιοῦ.

— Τί καλὰ μοῦ φέρνεις, ὦρῃ Λάμπη ;

— Ζεστή κουλούρα, ἀδερφέ. πὸν σοῦ τῆ ζύμωσα μὲ τὰ χεράκια μου κι ἡ μάνα τὴν ἔψησε στὴν ἀνθρακιά μονάχη. Ἐλα νὰ φᾶς μιὰ ψίχα καὶ νὰ ξαποστάσης !

— Δὲν μπορῶ, καημένη, νὰ παρατήσω τὸ τουφέκι . . .

— Αὐτὸ εἶν' ἡ συλλογὴ σου, Νάση ; ἔρχομαι γὰρ καὶ σοῦ κρατῶ τὸν τόπο σου . . . Νά. σοῦ ἔστρωσα ! Καὶ δός μου τὸ τουφέκι.

Χαμογελάει ὁ ἀδερφὸς ὁ καπνισμένος. Καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ μάθῃ τὴν κορασιά, πῶς πιάνουν τὸ τουφέκι.

Ὁ πόλεμος βαστοῦσε πάντα. Μὲ χέρι σταθερὸ γιόμιζε κείνη καὶ σημάδευε. Κι ὁ ἀδερφὸς τῆς παραπέρα ἔτρωγε ἥσυχος καὶ μοναχὰ τὴν πείνα του ἀκουγε, τὴ θεωριμένη, μέσα του.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε. Κι ἐκεῖ ἓνα βόλι ἤρθε καὶ πέτυχε κατάστηθα τὴν κορασιά. Κι αὐτὴ ἔκανε καρδιὰ καὶ δὲ μιλοῦσε. Τὸ αἷμα πλημμύριζε τὸν κόρφο τῆς. Ἡ Λάμπη σημάδευε καὶ τουφεκοῦσε.

— Ἐφαγες, Νάση ;

— Κοντεύω, ἀκόμη λίγο, Λάμπη !

Ἡ κόρη ξαναρῶτησε δευτέρα καὶ τρίτα. Καὶ τότε μ' ἓνα πτήδημα τὸ παλικάρι βρέθηκε κοντὰ τῆς. Ἄρπαξε τὸ τουφέκι καὶ ἥσυχος, καθὼς εἶχε τραβηχτῆ, ξανάρχισε τὸν πόλεμο.

Ἄμιλητη ἡ Σουλιωτοπούλα πῆγε παραπίσω καὶ ἔπεσε.

Κι ὁ πόλεμος βαστοῦσε.

Η ΕΞΟΔΟ

Τὸ Μεσολόγγι τώρα ἐτοιμάζεται νὰ βγῆ μὲ τὸ σπαθί. Ἐτοιμάζεται καὶ ἡ χήρα Μάνθω, ἡ Μεσολογγίτισσα νὰ βγῆ καὶ αὐτὴ. Ὁ Τοῦρκος ἂν νικήθηκε χίλιες φορές, τῆς πείνας τὸ θεριὸ εἶν' ἀνίκητο. Ἐτσι ὁ λαὸς μαζί μὲ τὴ φρουρὰ πήρανε τὴν ἀπόφαση. Κι ἀπόψε !

Νύχτα, σκοτάδι. Ἡ χήρα στὰ τυφλὰ ψηλαφώντας βροῆκε

τὸ δέμα μὲ τὰ ροῦχα τ' ἄχαρα τοῦ μακαρίτη τ' ἀντρός της. Ἡ μπόμπα ἢ τούρκικη τὸν ἔκοψε στὰ δυό, μόλις ἄρχιζε ἢ πολιορκία. Κι αὐτὸ μονάχα; τὸ βόλι, τὸ σπαθί, τῆς ἀρρώστιας ἢ ὀργῆ. τῆς πείνας ἢ κατάρρα θέρισαν κάθε δικό της γύρω της.

Ἔρημη ἢ χήρα, ἔρημη μὲ τὴν Ἀνθὴ τὴν κόρη της, ἑπτὰ χρονῶν μικρούλα κι ἀρρωστη, στὰ βάσανα μπασμένη, ἀπὸ τὴν πείνα ἀγνώριστη, φάντασμα ζωντανὸ κι ἡμερο καὶ ἰλαρό, σὰν ἄλλου κόσμου πλάσμα.

Ἡ χήρα ντυμένη βρῖσκεται μὲ τὴ στολὴ τὴ λεβέντικη καὶ τὴ ματόβαφτη τ' ἀντρός της. Τὴ φύλαγε σὰν ἅγιο λείψανο τόσον καιρὸ. Καὶ τώρα πόσα γέλια θάκουγε, μέρα ἔτσι νὰ τὴν ἔβλεπε κανεὶς! Τόση εἶν' ἄχαρη καὶ τόσο κομικὴ. Κι ἔχει στὴ μέση της ζωσμένο τὸ σπαθί. Καὶ πρέπει νάναί τόσο τρομερὴ κι ἡ ὄψη κι ἡ ματιὰ της, ποὺ θάδιωχνε ἀκόμη καὶ τοῦ χωρατοῦ τὸν ἴσκιο ἀπὸ μπροστά της. Κι εἶναι τόσες ἄλλες χῆρες εἴτε ἀνύπαντρες, νιὲς καὶ γριές, ἀντροντυμένες, ἔτοιμες νὰ βγοῦν ἀπόψε.

Τὴν κόρη της σηκώνει ἀπὸ τὸ στρώμα. Τὸ χᾶδι τῆς καρδιάς τραχὺ τῆς βγαίνει ἀπὸ τὸ λαιμό. Μοιάζει σὰν προσταγὴ καὶ σὰ φοβέρα. Τὴ σέρνει ἀπὸ τὸ χέρι, τῆς κρουφομιλεῖ, μὰ στὴν ἀγκαλιὰ νὰ τὴ σηκώσει δὲ μπορεῖ. Τέτοια δύναμη κι ἡ μάνα δὲν τὴν ἔχει.

Χτραβοῦν ἀργὰ τὸ δρόμο κατὰ τὰ προχώματα μαζί μὲ τ' ἄλλο ρέμα τοῦ κόσμου, ποὺ τραβᾷ. Ζυγώνει ἢ ὦρα! Κανένας δὲ φωνάζει, κι ὅμως μιὰ σύσμιχτη βοὴ ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο. Ἡ χήρα σκύβει γιὰ στερνὴ φορὰ κι ἄγρια καὶ βραχνερὰ τὴν ἄμοιρη μικρούλα θέλει νὰ ὀρμηνέψη.

— Ἀνθὴ μου, Ἀνθὴ, Ἀνθίτσα μου, ἐδῶ ποὺ θὰ κινήσωμε, σφιχτὰ νὰ μοῦ κρατῆς τὴ φουστανέλα. Τίποτ' ἄλλο νὰ μὴ βλέπης καὶ νὰ μὴν ἀκοῦς. Τὴ φουστανέλα νὰ μὴ χάσης

ἀπὸ τὰ χέρια σου! Ἀνθή μου, Ἀνθίτσα μου... Ἐδῶ ποῦ πᾶμε, γιὰ νὰ σὲ γλιτώσω, πρέπει νὰ χτυπῶ μὲ τὸ σπαθί, μ' ὅ,τι μπορῶ. Δὲ θάχω ὄλο τὸ νοῦ μου ἀπάνω σου. Βαστάξου ἐσὺ μὲ τὰ χεράκια σου, μὲ τὴν καρδιά σου! Πιάσου...

Καὶ κινήσανε. Μὲς στὴ θεοποντή, ποῦ ἀνοίγαν καὶ περνοῦσαν, χωρὶς νὰ γείρη πίσω, κάποτε ρωτοῦσε ἡ χήρα:

— Ποῦ εἶσαι, Ἀνθή;

— Ἐδῶ εἶμαι, μάνα.

Μὰ κάποτε, καὶ κεῖ ποῦ πλάκωσε τὸ κύμα τὸ τρανὸ καὶ σάρωσε καὶ σαρώθηκε, ἡ χήρα ξέχασε τὴν Ἀνθή, γιὰ μόνη μιὰ στιγμή ξέχασε καὶ νὰ τὴ ρωτήσῃ. Κι ἅμα βρέθηκε σὲ μιὰ βρουλιὰ κρουμιμένη καὶ πῆρε ἀναπνοή, τότε εἶδε πὼς ἔλειπε ἡ Ἀνθή της.

Δὲν ἄργησε ὕστερα στὴ ράχη ἐπάνω νὰ βρεθῇ. Τότε γύρισε στὸν ἑαυτὸ της. Τότε ξύπνησε τῆς θυγατέρας ὁ καημὸς μὲς στὴν καρδιά της.

— Ἀνθή!

Φώναξε, καὶ πάλι φώναξε.

— Ἀνθή! Ἀνθίτσα!

Τοῦ κάκου! Ἡ Ἀνθίτσα πάει πιά! Πάει καὶ τὸ Μεσολόγγι.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΝΑ ΜΑΣ

Ἦμουν μαθητὴς στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ μου, πού βρίσκεται στὴν πεδιάδα τῶν Σεροῶν.

Πολλὲς φορὲς εἶχα ἀκούσει ἀπὸ τὸ δάσκαλό μου νὰ μιλῇ γιὰ μιὰ καλὴ καὶ στοργικὴ μητέρα, πού λέγεται πατρίδα· καὶ ὅτι ἡ πατρίδα αὐτὴ φροντίζει γιὰ ὅλους μας, ὅπως ἡ μητέρα φροντίζει γιὰ τὰ παιδιά της.

Πολὸ μού ἄρεσε νὰ τὸ ἀκούω αὐτό. μολονότι τὸ παιδικό μου μυαλό δὲ μπορούσε νὰ νιώσῃ μιὰ τέτοια μητέρα, πού, ἀλήθεια, δὲν ἔβλεπα καὶ τίς φροντίδες της. Ἡ τουλάχιστον οἱ φροντίδες της δὲν ἔβλεπα νὰ φτάνουν ὡς τὸ μικρὸ χωριό μου.

Μιὰ καὶ μόνη μητέρα ἔβλεπα στὸ φτωχικό μας σπίτι. πού γιὰ χάρη μας δὲν ἠσύχαζε οὔτε τὴν ἡμέρα οὔτε τὴ νύχτα.

Ὅσοσο ἦρθε ἐποχὴ, πού μὲ συγκίνηση αἰσθάνθηκα τὸ χᾶδι καὶ τὴ στοργὴ τῆς μητέρας, πού λέγεται πατρίδα καὶ τὴν ἀγάπησα καὶ τὴν ἔκλεισα μέσα στὴν ψυχὴ μου. Τοῦτο ἔγινε ἔπειτα ἀπὸ μιὰ μεγάλη συμφορὰ, πού βοήθη τὸ χωριό μου καὶ ὅλα τὰ γύρω χωριά, ὅσα βρίσκονται στὴν πεδιάδα τῶν Σεροῶν.

Ἦταν νύχτα. Θὰ μού μείνῃ ἀξέχαστη ἡ φοβερὴ ἐκείνη νύχτα. Τὸ σκοτάδι ἦταν πυκνό, πηχτό. Μονάχα οἱ ἀστραπές, πού σὰν πύρινα φίδια ἔσκιζαν τὸν οὐρανό, φώτιζαν κάπου κάπου τὸ σκοτάδι ἐκεῖνο.

Δυνατὲς βροντὲς τάραζαν συθέμελα τὸ φτωχικό μας σπίτι καὶ τρομοκρατοῦσαν τὴν ψυχὴ μας, ἐνῶ τὴν ἴδια ὥρα ἀνοίγαν οἱ καταράχτες τ' οὐρανοῦ, γιὰ νὰ πνίξουν τὴ γῆ.

Ἐγὼ καὶ τὰ τρία μικρότερα ἀδέρφια μου εἶχαμε ζαρῶ-

σει σὲ μιὰ γωνιά, γιὰ ν' ἀποφεύγωμε τὶς σταγόνες τοῦ νεροῦ, πὺν ἄφθονες ἔμπαιναν ἀπὸ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας. Καὶ σὲ κάθε λάμψη τῆς ἀστραπῆς, πὺν ἔμπαινε ἀπὸ τ' ἀνοίγματα τοῦ παλιοῦ παραθύρου τοῦ σπιτιοῦ μας, σκεπάζαμε μὲ τὶς παλάμες τὸ πρόσωπο.

Ἡ φτωχή μου μητέρα, κρατώντας στὰ χέρια της ἓνα πῆλινο θυμιατό, θυμιάτιζε τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ τὴν παρακαλοῦσε : « Παναγία μου, σῶσε μας ἀπὸ τὸ ποτάμι ! » Ὁ πατέρας μου προσπαθοῦσε νὰ μᾶς δώσει θάρρος, μολονότι στὸ πρόσωπό του ἦταν ζωγραφισμένη ἡ ἀνησυχία. Συχνὰ γύριζε τὸ αὐτί του πρὸς τὴ βορεινὴ πλευρὰ τοῦ σπιτιοῦ μας, σὰ νὰ περίμενε κάτι φοβερὸ ν' ἀκούσῃ ἀπ' ἐκεῖ.

Τί ἔγινε ἔπειτα δὲν τὸ θυμοῦμαι καλά. Οἱ ἀναμνήσεις μου ἔχουν συγχυστῆ μέσα στὸ μυαλό μου. Μιὰ μεγάλη βοή ἀνακατεύεται μὲ φωνές. Καὶ ἀπὸ κοντά, γαβγίσματα σκυλιῶν, βελάσματα προβάτων, μυκηθμοὶ βοδιῶν πνίγονται μέσα σὲ ἓνα ἄγριο μούγκρισμα τοῦ θηρίου, πὺν λέγεται Στρουμόνας.

Οὔτε κατοθυμοῦμαι πὼς ἀρπαγμένος ἀπὸ τὸ λαϊμὸ τοῦ πατέρα μου βρέθηκα στὸ ὕψωμα τοῦ χωριοῦ. Μαζί μου ἦταν καὶ τ' ἀδέρφια μου καὶ ἡ μητέρα καὶ ὅλοι οἱ χωριανοὶ μου. ὅσους δὲν πρόφτασε τὸ φοβερὸ ποτάμι.

Τὸ ὕψωμα ἔγινε ἡ Κιβωτός, πὺν μᾶς ἔσωσε, ὅπως ἔσωσε τὸ Νῶε ἀπὸ τὸν κατακλυσμό. Ἐκεῖ, μουσκεμένοι, τρέμοντας καὶ χροταλίζοντας τὰ σαγόνια μας, μείναμε ὅλη τὴ νύχτα.

Καὶ τὴν αὐγή... ὦ, τὴν αὐγή! Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. πὺν σ' ὅλα τὰ ὄντα φέρνει τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἐλπίδα, ἔγινε γιὰ μᾶς ὁ ἄγγελος τῆς μεγαλύτερης συμφορᾶς.

Τί νὰ ἰδοῦμε ! Τὸ χωριό μας, ἡ μικρὴ μας πατρίδα, ἦταν χαλάσματα σκεπασμένα μὲ τὸ βόρβορο.

Ἡ πεδιάδα μας, μιὰ λίμνη ἀπέραντη, ὠχρὴ καὶ θολή. Καὶ στὴν ἐπιφάνεια ἔπλεαν κορμοὶ δέντρων, πτόματα ζώων, τὰ φτωχικά μας ἔπιπλα, οἱ πόρτες καὶ τὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν μας. Ἐκεῖ μέσα κυλοῦσαν κι οἱ μικρές μας ἐσοδεῖες. Ἐκεῖ μέσα ἦταν σκεπασμένα καὶ τὰ σαρομένα χωράφια καὶ οἱ φρυτεῖες καὶ ὅλο τὸ εἶναι μας.

Ὅλα τὰ εἶχε παρασύρει, ὅλα τὰ εἶχε καταβροχθίσει τὸ φοβερὸ τέρας, τὸ ἀπαίσιο ποτάμι!

Ἦταν τόσο σκληρὸ αὐτὸ πού ἀντικρίσαμε, ὥστε ὁ πατέρας μου καὶ ὅλοι οἱ χωριανοὶ μου σταύρωσαν τὰ χέρια καὶ ἔκλαιαν σὰν τὰ μικρὰ παιδιὰ.

« Τώρα τί θὰ γίνωμε ; ἄστεγοι, γυμνοί, χωρὶς ἐλπίδα. πῶς θὰ ζήσωμε ; »

Ἐπάνω σ' αὐτὴν τὴν ἀπελπισία ἄκουσα τὸν παπὰ μας νὰ φωνάζη δυνατά : « Μὴν ἀπελπίζεστε, ἀδέρφια, φτάνει πού σώσαμε τὴ ζωὴ μας. Γιὰ τὰ παραπέρα ἔχει ὁ Θεός ! Ἡ χάρη Του κανένα δὲν ἀφήνει νὰ χαθῆ. Ἐξάλλου μὴ ξεχνᾶτε καὶ τὴν πονετικὴ μάνα, τὴν πατρίδα μας. Αὐτὴ θὰ μᾶς συντρέξῃ στὴ συμφορὰ μας. Κάμετε ὑπομονὴ καὶ γοήγορα θὰ φτάσουν οἱ φροντίδες της ».

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ παπᾶ παρηγόρησαν ἀρκετὰ τοὺς χωριανούς μας. Οἱ γεροντότεροι μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς ἄρχισαν νὰ διηγοῦνται, τί εἶχε κάμει τὸ Κράτος σὲ ἄλλη περίσταση, πού καὶ πάλι εἶχε πλημμυρίσει τὸ ποτάμι.

Τότε σκέφτηκα, ὅτι ἡ πατρίδα, ὅπως ἔλεγε ἄλλοτε ὁ δάσκαλός μου καὶ τώρα ὁ παπὰς καὶ τὸ Κράτος, ὅπως ἔλεγαν οἱ χωριανοὶ μου, ἦταν ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο, πού θὰ μᾶς βοηθοῦσε καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίσταση. Καὶ λίγο λίγο, στὴ φαντασία μου τὸ πρόσωπο αὐτὸ ἄρχισε νὰ ζωηρεύη, νὰ γίνε-

ται ωραίο καὶ λαμπρό, νὰ γίνεται ἄγγελος μὲ φτερά. Καὶ ὁ ἄγγελος αὐτός, ἔχοντας βοηθοὺς του πλῆθος ἀπὸ μικροὺς ἀγγέλους, νὰ πετάη ἀπὸ πάνω μας καὶ νὰ σκορπίζη σ' ὅλους μας τροφές, ζεστὰ ἐνδύματα καὶ ὅ,τι ἄλλο μᾶς χρειάζεται καὶ νὰ μᾶς χαμογελᾷ μὲ καλοσύνη καὶ νὰ μᾶς δίνη θάρρος καὶ ἐλπίδα. Ἀληθινά, τέτοια θὰ ἦταν ἡ πατρίδα. Καὶ ἀπ' ἐκείνη

τὴν ὥρα ἔριχνα διαρκῶς τὸ βλέμμα μου στὸν οὐρανὸ καὶ μὲ ἀγωνία περιμένα νὰ ἀντικρίσω τὸν ωραῖο ἄγγελο, τὴν καλὴ πατρίδα μας.

Ἡ φαντασία μου δὲν εἶχε ἀστοχήσει. Τὴν ἴδια μέρα φάνηκαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κράτους, γιὰ νὰ μᾶς περιβάλψουν. Καὶ δὲν ἦταν βέβαια ἄγγελοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ καὶ δὲν εἶχαν φτερά, ὅπως ἐγὼ μὲ τὴν παιδική μου φαντασία φαν-

τάστηκα. Ἦρθαν ὁμως τόσο γρήγορα, πὺ θὰ νόμιζε κανεῖς, πὺς πέταξαν ἐκεῖ. Καὶ οἱ τρόποι τους καὶ τὰ λόγια τους καὶ ἡ καλοσύνη τους τοὺς ἔκαναν νὰ μοιάζουν μὲ ἀγγέλους.

Αὐτοὶ μᾶς μοίρασαν τροφές, σκεπάσματα καὶ ἀντίσκηνα, γιὰ νὰ στεγαστοῦμε προσωρινά. Ἀργότερα μᾶς προμήθεψαν καὶ ζῶα καὶ σπύρο, γιὰ νὰ σπείρωμε καὶ πάλιν τὰ κατεστραμμένα χωράφια μας.

Ἄλλά, τὸ σπουδαιότερο, μᾶς ἔδωσαν τὴν ἐλπίδα, πὺς σὲ λίγον καιρὸ θ' ἀρχίσουν στὸν τόπο μας τὰ ἔργα, καὶ τότε τὸ φοβερὸ θηρίο, ὁ Στριμόνας θὰ γίνῃ ἀρνάκι.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς. Τὰ ἔργα ἀρχισαν. Τεράστια μηχανήματα κουβαλήθηκαν ἐκεῖ καὶ χιλιάδες ἐργάτες, ἄεργοι ὡς τότε, βρῆκαν ἐργασία.

Ἐνα μεγάλο ἐσκαφεῖο στήθηκε στὰ νερὰ τοῦ Ροῦπελ, γιὰ ν' ἀνασκαφῆ τὸ ἔδαφος καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἐκτροπὴ τοῦ ποταμοῦ, καθὼς ἔλεγαν.

Τὶ πελώριο ἦταν τὸ ἐσκαφεῖο αὐτό, ἡ φαγάνα, ὅπως τὴν ἔλεγαν οἱ χωριανοί ! Βουνὰ ὀλόκληρα μποροῦσε νὰ τὰ ἱσοπεδώσῃ σὲ λίγον καιρὸ. Μὲ τὸ ἐσκαφεῖο ἔφτιασαν μιὰ καινούργια κοίτη μὲ μῆκος δεκαῆξι χιλιόμετρα καὶ πλάτος ἑννιάκωσια μέτρα, γιὰ νὰ δέχεται τὰ νερὰ τοῦ Στριμόνα καὶ νὰ τὰ χύνῃ δεξιότερα, κάτω στὴ λίμνη Κυρκινίτιδα. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἐκτροπὴ.

Ἄλλο πάλι συνεργεῖο μ' ἐγκαταστάσεις καὶ μηχανήματα ἐργάζονται στὴν Κυρκινίτιδα καὶ μεγάλωνε τὴ λίμνη μὲ ἀναχώματα, πὺ ἔκανε γύρω της, γιὰ νὰ μπορῆ νὰ συγκρατῆ τὰ νερὰ, πὺ θὰ ἔφταναν ἐκεῖ.

Στὸ κάτω μέρος τῆς λίμνης ἔχτιζαν ἕνα μεγάλο πρὸχωμα ἀπὸ μπετόν-ἀρμιέ, μὲ δέκα μεγάλες πόρτες. Αὐτὸ θὰ κα-

νόμιζε τὸ ποσὸ τοῦ νεροῦ, ποῦ θὰ χυνόταν ἀπὸ τὴ λίμνη, γιὰ νὰ φτάνη στὴ θάλασσα ἢ γιὰ νὰ ποτίζη τὴν πεδιάδα. Ἦταν ὁ ρουφράκτης, ὅπως τὸν ἔλεγαν, ποῦ θὰ προστάτευε τὸν τόπο ἀπὸ κάθε πλημμύρα.

Ἐπίσης ἄλλα ἔργα γίνονταν στὴ λίμνη τοῦ Ἀχινοῦ, κάτω στὰ στενὰ τῆς Ἀμφιπόλεως, στὴν πεδιάδα τῆς Δράμας καὶ στὰ τενάγη τῶν Φιλίππων καὶ στὴν φάραγγα τῆς Ἀγκίστης.

Σήραγγες, χαντάκια καὶ προχώματα γίνονταν παντοῦ καὶ χιλιάδες ἄνθρωποι δούλευαν, γιὰ νὰ δαμάσουν τὴ δύναμη τοῦ φοβεροῦ στοιχείου, τοῦ νεροῦ καὶ νὰ τὸ μεταχειριστοῦν γιὰ τὴν εὐτυχία τοῦ τόπου μας.

Ἔτσι ἓνα ἑκατομμύριο πεντακόσιες ἐξήντα χιλιάδες στρέμματα χωράφια, ποῦ ἄλλοτε ἦταν ἔλη, πηγές τῆς θερμῆς, ἔγιναν εὐφοροὶ τόποι, ποτιστικοί, πηγές πλούτου καὶ εὐτυχίας.

Ἡ στοργικὴ μητέρα, ἡ πατρίδα, ἔδειξε ὅλη τὴ στοργὴ τῆς στὸ μικρὸ μου χωριὸ καὶ τὰ γύρω χωριά καὶ σ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἔκταση.

Καὶ ἐγὼ καὶ οἱ χωριανοὶ μου τώρα καλλιεργοῦμε μαζὶ τὰ εὐφορα χωράφια μας, ἀσφαλισμένοι ἀπὸ κάθε κίνδυνο καὶ γεμάτοι εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν πονετικὴ μας πατρίδα.

Πῶς νὰ μὴ κλείσω λοιπὸν μέσα στὴν ψυχὴ μου τὴ μητέρα αὐτὴ, ποῦ μοῦ ἔλεγε ὁ δάσκαλός μου, ἀφοῦ εἶναι τόσο στοργικὴ ;

ὦ, τὴν εὐγνωμονῶ ! Θὰ τὴν εὐγνωμονῶ πάντοτε ! Καὶ ὅταν παρουσιαστῇ ἀνάγκη, καὶ τὴ ζωὴ μου θὰ θυσιάσω γι' αὐτὴ.

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

(Χριστουγεννιάτικο)

Από τοῦ Ἁγίου Φιλίππου ἀκόμη λογάριζα τὶς εἰσπράξεις, πού θὰ εἶχα ἀπὸ τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων. Καὶ γιὰ τὰ κάλαντα αὐτὰ τρία πράματα μοῦ χρειάζονταν : σακούλα νὰ βάλω τὰ λεπτά, σύντροφος νὰ τὰ ποῦμε καὶ φυλλάδα, πού νὰ τὰ ἔχη γραμμένα. | Τὰ δυὸ πρῶτα τὰ εἶχα ἐξασφαλισμένα. Σακούλα θὰ μοῦ ἔραβε ἡ μάνα μου, σύντροφο θὰ εἶχα τὸν ἐξάδερφό μου τὸ Γεώργη, δυὸ χρόνια μεγαλύτερο ἀπὸ μένα καὶ δυὸ χρόνια μικρότερο ἀπὸ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή. Τὸ ζήτημα τῆς φυλλάδας ὅμως μ' ἀνησυχοῦσε πολὺ. | Ὁ μπαρμπα-Σωτήρης, ὁ μεγαλύτερος καταστηματάρχης τοῦ χωριοῦ μας, εἶχε λογιῶν-λογιῶν φυλλάδες, καὶ μόνο τὰ κάλαντα δὲν εἶχε ὁ εὐλογημένος.

Διαδόθηκε ὅμως φήμη, ὅτι στὸ Καμάρι, χωριὸ μιάμιση ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ δικό μας, εἶχε τέτοιες φυλλάδες ὁ Μήτσος τοῦ Ἀντώνη. Ὁ Γιάννης ὁ Χαβέλης τὶς προάλλες πήρε μιὰ

δεκάρα ἀπὸ τὰ βαφτίσια τοῦ ἀδερφοῦ του καὶ ἐπειδὴ ὁ μπαρ-
μπα-Σωτῆρος δὲν εἶχε οὔτε σουγιάδες, γιὰ νὰ πάρῃ ἓνα σου-
γιά, πῆγε στὸ Καμάρι. Ἐκεῖ λοιπόν, μᾶς ἔλεγε καὶ μᾶς ὀρκι-
ζόταν, εἶδε καὶ φυλλάδες, ποὺ λέγανε τὰ κάλαντα.

Τώρα ἔπρεπε νὰ βρεθῇ κι ἡ σχετικὴ δεκάρα γιὰ τὴν ἀγο-
ρὰ τῆς φυλλάδας. Πράμα πολὺ δύσκολο. Νὰ μποροῦσα του-
λάχιστο νὰ προεξοφλοῦσα μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις τῶν
Χριστουγέννων! Ἄλλὰ ποῦ νὰ βρεθῇ προεξοφλητής! Ἔνας
μόνο τέτοιος μποροῦσε νὰ ὑπάρχῃ, ἡ μάνα μου — πατέρα δὲν
εἶχα. Ἄλλὰ ἔλα πάλι, ποὺ ἡ μάνα μου εἶχε πάρα πολὺ λίγες
δεκάρες καὶ δὲν τῆς περίσσευαν νὰ ριψοκινδυνεύσῃ οὔτε μιὰ σὲ
προεξοφλήσεις; Μιὰ μέρα ὁμοῦς ἡ μάνα μου πούλησε λεμόνια
ἀπὸ τὸν κήπο μας καὶ πῆρε ἑπτὰ δραχμές. Τὸ βράδυ λοιπὸν
τῆς ἴδιας ἡμέρας μοῦ ἔδωσε κι ἐμένα τὴ δεκάρα, ποὺ ζητοῦσα
κάθε μέρα.

† Τὴν ἄλλη μέρα ἔσφιγγα σφιχτὰ στὴν παλάμη μου τὴν
πολυπόθητη δεκάρα καὶ ἀντὶ γιὰ τὸ σχολεῖο τράβηξα γιὰ τὸ
Καμάρι, ἀπ' ὅπου, πρὶν γίνῃ μεσημέρι, γύρισα στὸ σπίτι μὲ
τὴ φυλλάδα στὸ ταγάρι μου.

Τώρα ἐρχόταν ἡ σειρὰ τῆς σακούλας. Τὸ πράμα ἦταν
πολὺ εὐκόλο. Ἔσκισε ἡ μάνα μου μιὰ λόξα ἀπὸ τὴ φουστανέ-
λα τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου καὶ μοῦ τὴν ἔφτιασε. Τὴν ἔ-
δεσα μ' ἓνα σπάγγο γερό, γιὰ νὰ βαστᾷ τὸ βάρος . . . τοῦ πα-
ρᾶ, καὶ τὴν κρέμασα ἐμπρὸς στὸ στήθος μου κατάσαρκα. Ἔτσι
αἰσθανόμουν τὴν ἐπαφή της, ποὺ δὲ γαρογάλιζε μόνο τὴν ἐπι-
δερμίδα μου, ἀλλὰ καὶ τὴ φαντασία μου. Τὴ φανταζόμουν
γεμάτη πενταροδεκάρες, ποὺ θὰ τὶς ἔκανα λίρες. Καὶ ξέρετε,
πῶς τὶς πενταροδεκάρες τὶς κάναμε λίρες; Τὶς βάζαμε κατα-
γῆς στὸ χῶμα καὶ μὲ τὴ φτέρνα μας γυμνὴ τὶς τρίβαμε, τὶς τρί-
βαμε πολλὴ ὥρα, ὥσπου ἔφευγε ἡ σκουριὰ καὶ γίνονταν λίρες!

Ο σύντροφος πιά ήταν σίγουρος, ὁ Γεώργης τοῦ μπάρ-
μπα μου τοῦ Γιάννη. Μαζί μ' αὐτὸν κάναμε ὅλες τὶς ἐπιχει-
ρήσεις καὶ ὅλες τὶς τρέλες. Μαζί βόσκαμε τὶς προβατίνες, ἐγὼ
τὴν Τούρκα — τὴν ἔλεγα ἔτσι, γιατί ἦταν πολὺ ἄγρια — κι
ἐκεῖνος τὶς Ψῶρες — τὶς ἔλεγε ἔτσι, γιατί ἦταν σωστὲς ψῶρες
— μαζί μαζεύαμε χορτάρι γιὰ τὸ γαϊδούρι τους στὴ Γούβα
καὶ μαζί τὸ καθαλικεύαμε τὸ γαϊδούρι. Ἀλλὰ ὁ ἀφιλότιμος
ποτὲ δὲν μ' ἔβαζε καὶ μένα μιὰ φορὰ στὸ σαμάρι· πάντα δεύ-
τερη θέση, στὰ καπούλια.

Τέλος πάντων, ἔφτασε κι ἡ πολυπόθητη παραμονὴ τῶν
Χριστουγέννων. Διπλὴ χαρὰ, παύση τῶν μαθημάτων καὶ κά-
λαντα.

Ἀπὸ νύχτα νύχτα ἀκόμη ἤμουν στὸ πόδι. Ἡ σακούλα
κι ἡ φυλλάδα ἔτοιμα· τὸ Γιώργη περίμενα. Ἡ ὥρα ὅμως περ-
νοῦσε κι ὁ Γιώργης δὲ φαινόταν. Ἀνυπομονησία μεγάλη χι
συμβαίνει; Ἐξαφνα στὸ γειτονικὸ σπίτι ἀκούεται: « Καλὴν
ἐσπέραν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὄρισμός σας. Χριστοῦ τὴν θεῖαν
γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας. ».

Μωρέ, ἄλλα παιδιὰ τὰ λένε! Φώναξα στὸν ἐαυτό μου·
καὶ στὴ στιγμή βρέθηκα στοῦ μπάρμπα μου τοῦ Γιάννη τὸ
σπίτι.

— Ὁ Γιώργης, ποῦ εἶναι ὁ Γιώργης; ρώτησα μὲ τρο-
μάρα τὴν ἐξαδέρφη μου τὴν Ἑλπίδα.

— Ὁ Γιώργης; ἦρθ' ὁ Κωστής ὁ δικός σας, πρωὶ πρωὶ
καὶ τὸν πῆρε νὰ πᾶνε νὰ ποῦν τὰ Χριστούγεννα.

ὦ, συμφορά μου! Τέτοια παρασπονδία τοῦ ἐξαδέρφου
μου ποτὲ δὲν τὴν περίμενα. Τώρα τί νὰ γίνῃ; ἀνάγκη νὰ
βρῶ ἄλλο σύντροφο, ἀλλιῶς ἡ σακούλα θὰ ἔμενε ἄδεια!

Δρόμο λοιπὸν μέσα σὲς γειτονιὲς γιὰ σύντροφο! Ἀλλὰ
ὄλα τὰ παιδιὰ ἦταν πιά ζευγαρωμένα καὶ ἀπὸ τὶς ἀνοιχτὲς

πόρτες τῶν σπιτιῶν ἀκουγόταν: « Καλὴν ἐσπέσαν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὄρισμός σας, Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν νὰ πῶ σὶ' ἀρχοντικό σας... ». Καὶ οἱ εὐθυμες φωνὲς τῶν παιδιῶν ἦταν γιὰ μένα πένθιμη συνοδεία τῆς μοναξιᾶς μου καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως.

Γύρισα στὸ σπίτι, ὅπου πεσμένοι προύμυτα ἔκλαιγα ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τὸ βράδυ, ὅταν εἶδα ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή νὰ γυρίζη στὸ σπίτι, τὸν ὑποδέχτηκα μὲ βρογὴ ἀπὸ κοσμητικὰ ἐπίθετα.

— Βρὲ παιδάκι μου, τοῦ λέει ἡ μάνα μου, πήγαινε καὶ μὲ αὐτὸν νὰ τὰ πῆς· θὰ μοῦ σκίαση τὸ παιδί ἀπὸ τὰ κλάματα!

Ὁ ἀδερφός μου, εἴτε ἀπὸ φόβο εἴτε ἀπὸ συμπάθεια, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βγήκαμε στὴ γύρα γιὰ τὰ Χριστούγεννα.

Πήγαμε στοῦ κουμπάρου μας τοῦ Γιάννη τοῦ Κούρκαφα. « Τὰ εἶπαν ἄλλοι! » μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ μαστρο-Φώτη. « Τὰ εἶπαν ἄλλοι! » μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ Ναούμη, τὸ ἴδιο κι ἐκεῖ. Πῆρε πιά νὰ νυχτώνη, οἱ πόρτες ἔκλειναν, τὸ κρού ἐτσουζε κι ἔπρεπε νὰ γυρίσωμε στὸ σπίτι. Οὔτε ὁ Ναπολέων, ὅταν ἔχασε τὴ μάχη τοῦ Βατερλώ, δὲ θὰ εἶχε τόση ἀπελπισία, ὅση εἶχα ἐγὼ στὴν καρδιά καὶ στὸ πρόσωπο ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Πνιγόμενον στὰ δάκρυα.

Καὶ ἡ καημένη ἡ μανούλα μου, γιὰ νὰ μὴν κάμω λυπητερὰ Χριστούγεννα:

— Ἔλα, παιδί μου, εἰπέ τα ἐδῶ, μοῦ εἶπε.

Κι ἐγὼ μὲ συχνὲς διακοπὲς ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς ἄρχισα:

— « Καλὴν ἐσπέσαν... ἄρχοντες, ἂν... εἶναι... ὁ... ὁ... ὄρισμός σας... »

Ἄφοῦ εἶπα ἔτσι καμιὰ δεκαριὰ στίχους,

— Ἐ φτάνει, μοῦ λέει ἡ μάνα μου, καὶ τοῦ χρόνου!

Καὶ μοῦ ἔβαλε στὴν παλάμη ἓνα . . . φράγκο!

Μόλις τὸ κοίταξα καλὰ καλὰ στὸ λυχνάρι καὶ τὸ εἶδα ἔτσι ἀσημένιο καὶ γυαλιστερό, « ὦωὼπ! » φώναξα μ' ἐνθουσιασμὸ κι ἔκαμα μιὰ τούμπα στὰ στρωσίδια, πού μᾶς εἶχε ἔτοιμα ἡ μάνα μας νὰ κοιμηθοῦμε.

Τί σημαίνει, ἂν σὲ λίγες μέρες τὸ φράγκο μὲ τρόπο πῆγε πάλι στὴ θέση του; Ἡ χαρὰ μοῦ ἔμεινε.

Καημένη μανούλα ✕.

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Παίζανε στὸ δάσος τὸ σκιερὸ τρεῖς κόρες, σὰ νεράιδες ὄμορφες.

Ἡ μιὰ στὴν ἀσημένια ρεματιά, πού γλυκομουρμούριζε, ἔσκυβε περήφανη κι ἔβλεπε τὸ χιονάτο της λαιμὸ καὶ τὰ χρυσὰ μαλλιά της,

— Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πού καθρέφτες μοῦ ἔτοιμασες παντοῦ καὶ βλέπω τὴν ὀμορφιά μου, πού εἶναι δικό σου ἔργο!

Αὐτὰ ἔλεγε καὶ χαμογελοῦσε.

Ἡ ἄλλη ἄκουε τοῦ ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα τὸ γλυκὸ καὶ τὴ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ, πού ἔβοσκε ἐκεῖ κοντὰ ἀρνάκια σὰν τὸ χιόνι, ἄκουε καὶ τὸ γλυκὸ μουρμούρισμα τῆς ρεματιᾶς κι ἔβλεπε τὰ δέντρα τὰ ψηλὰ νὰ ἐνώνουν τίς περήφανες κορφές καὶ πότε χαμηλὰ νὰ σκύβουν, πότε ψηλὰ νὰ δείχνουν τὸ μεγαλεῖο τους. Κάθε φυλλάκι ἔφερεν σκιὰ καὶ χάριζε δροσιά, κάθε κλωνάκι εἶχε καὶ πουλιοῦ φωλιά.

Τὸ χέρι της πετᾶ ἐπάνω στὸ χαρτὶ καὶ γράφει τραγούδια. Τὸ Θεὸ εὐχαριστεῖ γιὰ τὸ ἔργο του, τὴν ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου. Τὸ χέρι γράφει καὶ τὸν ἑαυτὸ της νιώθει τόσο ἐλαφρό, ὥστε θαρρεῖς φτερὰ τῆς ἔδωσε χέρι ἀόρατο. ψηλὰ γιὰ νὰ πετάξῃ.

Ἡ τρίτη ράβει, ράβει, ράβει. Καμιὰ φορὰ σταματᾷ τὸ βελόνι καὶ βλέπει τὴν ἀσημένια ρεματιά.

— Ἄχ! πόσοι διψασμένοι βρῆκαν δροσιὰ σ' αὐτὸ τὸ κρυσταλλένιο τὸ νερό, λέει ἡ κόρη δακρυσμένη.

— Περνᾶς, ἀδιάκοπα περνᾶς, εὐλογημένη ρεματιά, καὶ χωρὶς περηφάνια βρέχεις τὰ χεῖλη τὰ κατὰξερὰ τοῦ φτωχοῦ, ποτίζεις τ' ἀρνάκια τὰ χιονάτα καὶ δίνει ἡ δροσιὰ σου ζωὴ σ' αὐτὰ τὰ λουλούδια, ποὺ δὲν τὰ φύτεψε κανεὶς. Μὰ ἐκεῖνα δὲν εἶναι ἀχάριστα· σκορπίζουν τὴ μυρωδιά τους καὶ μὲ τὰ χρώματά τους διπλὴ ὁμορφιὰ σοῦ δίνουν. Εὐτυχισμένος ἐδῶ κάτω ὅποιος μπορεῖ ζωὴ καὶ δροσιὰ νὰ σκορπίξῃ, ὅπως αὐτὴ ἐδῶ ἡ ρεματιά.

Καὶ πάλι, ἀφοῦ εἶπε αὐτά, τὸ χέρι τὸ ἀκούραστο ράβει ἀδιάκοπα.

✕ Ἐέρεις τί συλλογίστηκα; εἶπε ἡ πρώτη.

— Τί συλλογίστηκες;

— ~~Ν~~ὰ πᾶμε σ' αὐτὸν τὸ βοσκό, ποὺ παίξει τὴ φλογέρα, νὰ τὸν ρωτήσωμε, ποιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς ἔχει χάρες περισσότερες.

— Καλὴ ἰδέα κι ἐλληνικὴ, εἶπε ἡ δεύτερη· ὁ Πάρις ἄς κρινῆ πάλι τὶς τρεῖς θεές· καὶ δίπλωσε τὸ χαρτὶ ποὺ ἔγραφε. ✕

Τὸ χέρι τὸ ἀκούραστο ράβει. ✕

— Εἶστε καλύτερές μου, τὸ ξέρω, ἀδερφοῦλες μου, καὶ ἂν μαζί σας ἔρθω, γιὰ νὰ μετρηθῶ, θὰ πῆ πὼς δὲν εἶδα τὴν ὀλοφάνερη ἀλήθεια. Τρέξετε σεῖς οἱ δυὸ στὸ βοσκό.

Ἄφηνει τὴ φλογέρα ὁ βοσκὸς καὶ χαιρετᾷ τὰ ὄμορφα κορίτσια.

- Ἐέρεις τί θέλομε, βοσκέ ;
- Ποῦ νὰ τὸ ξέρω ;
- Νὰ μᾶς πῆς, ποιά εἶναι ἡ καλύτερη ἀπὸ τὶς τρεῖς μας.
- Ἡ ἄλλη ποῦ εἶναι ;
- Ἐκεῖ σιμὰ στὴ ρεματιά.

Ἀλήθεια, ἡ ξανθούλα ποῦ τοῦ μίλησε, ἦταν ὡραία, ἔμοιαζε νεράιδα, ποῦ πρόβαλε ἀπὸ καμιὰ δροσερὴ σπηλιά.

Μὰ δὲν πρόφτασε λέξη νὰ τῆς εἰπῆ καὶ νὰ τῆς προσφέρει τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο, ποῦ ἔκοψε ἀπὸ μιὰ τριανταφυλλιά. Καὶ ἄρχισε ἡ δεύτερη μὲ φωνὴ ἀγγελικὴ, πρόσωπο τριανταφυλλί ἀπὸ παρθενικὴ ντροπὴ κι ἔλεγε τὰ τραγούδια τῆς.

Θαρρεῖς στεφάνι ὀλόχρυσο στεφάνωνε τὸ μέτωπό τῆς.

Τῆ γνώμη του ὁ βοσκὸς δὲν πρόφτασε νὰ πῆ· ἄκουσε κλάμματα καὶ παράπονα πικρά.

Ἐνα παιδάκι φτωχὸ ἔπαιζε κι ἔπεσε μέσα στὰ αἵματα βουτήχτηκε· κι ἡ κόρη, ποῦ ἔραβε στὴ ρεματιά κοντά, καρφώνει τὸ βελόνι τῆς στὸ ράιμιμο κι ἀρπάζει τὸ παιδάκι τὸ φτώχό· τὸ πλένει μὲ κρυστάλλινο νερὸ καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ ὄμορφα ματάκια μ' ἀγάπη, ποῦ θαρρεῖς μανούλα του νὰ ἦταν.

Οἱ ἄλλες δυὸ οὔτε τὰ εἶδαν αὐτά. Ἡ μιά, μεθυσμένη

ἀπὸ τὴν ὁμορφιά της κι ἡ ἄλλη ἀπὸ τὰ τραγούδια της δὲν ἔβλεπαν καὶ δὲν ἄκουαν.

Σηκώθηκε ὁ νέος ὁ βοσκός, πλησίασε τὴν κόρη τὴν ἐργατική, τῆς ἔδωσε τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο καὶ εἶπε :

— Σὲ προσκυνῶ μὲ σεβασμό· ἐσὺ εἶσαι ἡ βασίλισσα.

Φ ΚΑΘΕΝΑΣ ΑΠΟ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ...

* Ἡ Συννεφιά κι ἡ Εαστεριά,
κόρες τοῦ Ρήγα Χρόνου,
προχτὲς συναπαντήθηκαν
σ' ἓνα σκαλί τοῦ θρόνου.
Κι ἡ πρώτη κλαυπορόσωπη
στρέφει καὶ λέει τοῦ Ρήγα : † ρ Γ

« Γιατί, πατέρα μου, γιατί,
ἐμένα, ὅπου κι ἂν πῆγα,
ἀπὸ τὶς ροῦγες τὶς πλατιές
κι ὡς τὰ στενὰ σοκάκια,
ὄλοι μὲ βαρυνγζόμεσαν
μὲ πίκρα καὶ μὲ κάκια,
ἐνῶ τὴν ἀδερφή μου ἐδῶ,
τὴ χρυσοστολισμένη,
ὄλοι τὴν καλοδέχονται
παντοῦ κι ὅπου πηγαίνει ; »

Κι εἶπε ὁ Ρήγας : « Κόρες μου,
ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ἰδέτε !
Καθένας ἀπὸ λόγου του
μισιέται κι ἀγαλιέται ».

* I. Πολέμης.

ΜΗΤΡΙΚΗ ΑΓΑΠΗ

Όλοι οί χωρικοί ἦταν στὰ χωράφια καὶ θέριζαν. Ὁ καλοκαιρινὸς ἥλιος κι ὁ ζεστός ἀέρας εἶχαν ἀποξηράνει ἐντελῶς τὰ στάχυα. Τὰ μεγάλα φορτωμένα ἀμάξια, κρούοντας μὲ τὸν ὄγκο τους τ' ἄλογα πού τὰ σέρνουν, διασταυρώνονταν σ' ὄλους τοὺς δρόμους τοῦ χωριοῦ. Κι ὁ μυρωμένος ἀέρας τῆς ἐξοχῆς γέμιζε ἀπὸ γέλια, σφυρίγματα καὶ τραγούδια.

Ἦταν πιά μεσημέρι. Τ' ἄλογα ἦταν ξεξεμένα καὶ βοσκοῦσαν ἐλεύθερα. Οἱ θεριστάδες, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, εἶχαν μαζευτῆ στὴ σκιά τῶν δέντρων κι ἀναπαύονταν. Καὶ τὸ θέαμα τῶν μεγάλων θημωνιῶν σκόρπιζε σ' ὄλες τὶς καρδιές μιὰ ζωερῆ εὐχαρίστηση.

Ξαφνικὰ μιὰ δυνατὴ γυναικεῖα φωνὴ ἀκούστηκε.

Ἕνας μεγάλος ἀετὸς πέταξε ἀπὸ τὰ χωράφια, κρατώντας στὰ νύχια του ἓνα μπογαλάκι.

Καὶ τότε θόρυβος καὶ φωνές μεγάλες ἀκολούθησαν, σὰ νὰ γκρεμίστηκε μιὰ κολόνα τῆς ἐκκλησίας τὴν ὥρα τῆς λειτουργίας.

— Τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας! Τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας! Ἀκούστηκε ἀπὸ μακριὰ μιὰ δυνατὴ φωνή. Καὶ πραγματικά, ὁ ἀετὸς εἶχε ἀρπάξει τὸ παιδάκι τῆς Ἄννας, τὴν ὥρα πού κοιμόταν ὀλομόναχο σὲ μιὰ γωνιά τοῦ θερισμένου χωραφιοῦ.

Πλῆθος χωρικοί ἔτρεχαν βιαστικὰ στὸ βουνό, ἀκολουθώντας μὲ ἀγωνία τὸ πέταγμα τοῦ τρομεροῦ πουλιοῦ. Κι ὄλος αὐτὸς ὁ κόσμος, περνώντας χωράφια, λόφους καὶ ποταμάκια, βρέθηκε στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ. Ἡ φωλιὰ τῶν ἀετῶν ἦταν πολὺ γνωστὴ καὶ τὰ δυὸ πουλιὰ ξεχώριζαν ψηλὰ στὴν ἄκρη τοῦ βράχου.

✓ Αλλά ποιός θά μπορούσε ν' άνεβῆ σ' αὐτὸ τὸ γκρεμὸ, πὸν ζαλίζεται κανεὶς νὰ τὸν βλέπη ;

Πολλοὶ στάθηκαν καὶ κοίταζαν, ἄλλοι ἔκλαιγαν, ἄλλοι στριφογύριζάν μ' ἀγωνία ἐδῶ κι ἐκεῖ, σὰν τὰ μυρμήγκια, πὸν δοκιμάζουν τὰ νέα τους φτερά.

Στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ Ἄννα καθόταν σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα μὲ τὸ πρόσωπο ὠχρὸ καὶ τὰ θαμπωμένα μάτια της καρφωμένα στὴ φωλιά τοῦ ἀετοῦ. Κανεὶς δὲν τὴν εἶχε προσέξει. Κι ἐνῶ στὴν ἀρχὴ ὅλοι πρόσεχαν στὴ φωλιά, τώρα παρακολουθοῦσαν τὴν ἀγωνία τῆς Ἄννας.

Κάποια στιγμή πήδησε κάτω ἀπὸ τὴν πέτρα καὶ πέταξε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς φτέρες ἐπάνω στὶς πελώριες πέτρες, γρηγορώτερα ἀπ' ὅ,τι τρέχει ὁ κυνηγὸς νὰ πιᾶσῃ τὸ πληγωμένο πουλὶ κι ἀφοβώτερα ἀπ' ὅ,τι ἡ κατσίκα παίξει ἀνάμεσα στοὺς γκρεμούς.

✓ Ὅλοι φοβόντανε, πὸς γρήγορα θά γινότανε κομμάτια. Μὰ αὐτὴ προχωροῦσε χωρὶς καμιά ἀνάπαυση, χωρὶς κανένα σταθμὸ. Οὔτε ἀναπνοὴ δὲν ἔπαιρνε. Ἄλλὰ ἡ Θεῖα Πρόνοια στερέωνε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της κάθε πέτρα ξεκολλημένη καὶ στὰ χέρια της δυνάμωνε κάθε ρίζα, πὸν πιανότανε, γιὰ νὰ στηριχτῆ. ✦

✓ Ἄλλὰ πὸς θά κατέβαινε ἀπ' τὸν γκρεμὸ αὐτὸ ; Αὐτὸς ὁ φόβος σπάραζε τὴν καρδιά της· καὶ πάλι στήριξε τὶς ἐλπίδες της στὸ Θεό. « Αὐτὸς πὸν μὲ στηρίζει κι ἀνεβαίνω », συλλογίζόταν, « δὲ θά μ' ἀφήσῃ ἐπάνω στὸ βράχο ». Καὶ προχωροῦσε πρὸς τὴν ἀετοφωλιά. ✦

✓ Ὄταν οἱ ἀετοὶ ἀντίκρισαν τὴν ἀπελπισμένη μητροικὴ ματιά, δειλίασαν καὶ τρόμαξαν. Σκουίζοντας πέταξαν σ' ἓνα δέντρο, φυτρωμένο σ' ἓνα γκρεμὸ, ὡς χίλια μέτρα ἐπάνω ἀπὸ

τὸ ποτάμι, πὺν κροταλοῦσε στὸ βυθὸ μιᾶς φοβερῆς χαράδρας. X

Ἡ θαρραλέα μητέρα ἄπλωσε τὰ χέρια μέσα στὴ φωλιά, ἀνάμεσα σὲ ματωμένα κόκαλα κι ἄρπαξε τὸ παιδί της. Δὲν ἦταν πεθαμένο, ὅπως φοβόταν· ἦταν ζωντανό, ἀνέγγιχτο καὶ σπαρωγμένο, ὅπως ἦταν στὸ θερισμένο χωράφι, πὺν κοιμόταν. X P

Ὦ!... ὕστερα ἀπὸ τόση λύπη, τί εὐλογημένη χαρὰ πλημμύρισε τὴν καρδιά της, σὰν ἔβγαλε τὴν ἀδύνατη φωνή!

— Ζωντανό! Ζωντανό!

Μὲ μάτια ξερὰ σὰν πέτρες κοίταξε τὸ ἀδῶ, ἀγαπημένο πλάσμα. X

Κάτω ἔχασκαν οἱ χαράδρες, οἱ γκρεμοί, σωροὶ ἀπὸ πέτρες κι οἱ σκελετοὶ γερασμένων δέντρων. Τὸ θέαμα αὐτὸ τὴν ἀπέλιψε.

— Ἐδῶ θὰ πεθάνω. σκέφτηκε. Κι αὐτὲς οἱ σουβλερὲς μύτες καὶ τὰ κίτρινα μάτια καὶ τὰ γαμφὰ νύχια θὰ ξαναγυρίσουν καὶ θὰ κατασπαράξουν ἐπὶ τέλους τὸ παιδί μου, ἐπάνω στὸ νεκρὸ στήθος μου!

Τὸν ἴδιον καιρὸς ὁ Μῆτρος, τὸ καλὸ βοσκόπουλο, εἶχε σκορφαλώσει ὡς τὴ μέση τοῦ γκρεμοῦ· ἐκεῖ τὰ μάτια του θόλωσαν κι ἡ καρδιά του λύγισε. Κι αὐτός, πού κάθε τόσο ἀνεβοκατέβαινε τοὺς βράχους μὲ τὶς κατσίκες του, σκέπασε τὸ πρόσωπό του μὲ τὰ χέρια του καὶ δὲν τολμοῦσε νὰ κοιτάξῃ ψηλά.

Ἡ Ἄννα τώρα συλλογιζόταν καὶ τὴν ἄρρωστη μητέρα της. Τί θ' ἀπογίνη κι αὐτὴ χωρὶς τὴν Ἄννα;

Κοίταξε ὀλόγυρα μ' ἀγωνία. Καὶ πάλι ὁμως πῆρε θάρρος. *

Τὸ παιδί της ἦταν δεμένο στὸ στήθος της. Δὲ θυμόταν πῶς καὶ πότε, ἀρκεῖ πὸς ἦταν ζωντανό. Καὶ μόλις· τολμώντας ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια της, γλίστησε κάτω στὸ βράχο καὶ βρέθηκε σ' ἓνα κομμάτι γῆς στερεωμένο σὲ ρίζες καὶ θάμνους.

Ἐδῶ μιὰ πέτρα κατακύλησε κάτω καὶ δὲν ξανακούστηκε πιά ὁ κρότος της· τόσο μακριὰ πῆγε κι ἔπεσε. Παραπέρα κροτάλιζε τὸ νερό, πού ἔπεφτε στοὺς βράχους.

Ἡ φτωχὴ γυναῖκα δίσταζε νὰ προχωρήσῃ. Τὰ πόδια της χτύπησαν ἐπάνω σὲ μιὰ πελώρια πέτρα καὶ σταμάτησε.

Ἄλλ' αὐτὴ δὲν αἰσθάνθηκε πόνο. Τὸ σῶμα της ἦταν ἀναισθητὸ σὰν τὸ βράχο. Καὶ πάλι γλίστησε πρὸς τὰ κάτω.

Πάλι τὰ πόδια της ἄγγιξαν πέτρες καὶ γῆ. Μιὰ τρεμουλιαστὴ κλαψιάρικη φωνὴ ἀκούστηκε τότε κοντά της. Γυρίζει καὶ βλέπει μιὰ γίδα μὲ δυὸ μικρὰ κατσικάκια.

— Πιὸ τυχερὰ ἀπὸ τὸ παιδί μου τὰ κατσικάκια αὐτά, σκέφτηκε. Ἡ μητέρα τους θὰ τὰ ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὰ εὐκολώτερα μονοπάτια.

Φίλησε τὸ κοιμισμένο παιδάκι της καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔκλαψε. Ἀπὸ πάνω τὴν ἴσκιωνε ἡ προεξοχὴ τοῦ γκρεμοῦ, πού δὲν τὴν ἄγγιξε ποτὲ ἀνθρώπινο χέρι ἢ πόδι. Κανεὶς ποτὲ δὲν

σκέφτηκε ν' άνεβῆ ἐκεῖ. Καὶ μόνο οἱ ἀετοὶ ἔχτισαν ἐκεῖ τὴ φωλιά τους.

Κι ἡ δυστυχισμένη μητέρα προχωροῦσε ἀνάμεσα σὲ τρομεροὺς κινδύνους, ἱκανοὺς νὰ τρομάξουν καὶ τὴν πιὸ ἀφοβὴ καρδιά.

Ἐξαφνα, πίσω ἀπὸ μιὰ πέτρα, πρόβαλε τὸ κεφάλι ἐνὸς ἀνθρώπου κι ὕστερα ἄλλο ἓνα.

Ἡ σκέψη της καὶ πάλι πῆγε στὴ Θεία Πρόνοια. Οὔτε λέξη δὲν μπόρεσε νὰ προφέρῃ. Τὰ μάτια της ἔλεγαν ἀρεκετά. Σταμάτησε μὲ τὰ χέρια τοὺς φίλους της καὶ τοὺς ἀκολούθησε στὸ γυρισμὸ τους προσεχτικά. Κάτω οἱ χωρικοὶ — βέβαιοι πιά γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Ἄννας — κουνοῦσαν διαρκῶς τὰ χέρια τους.

— Ρίξτε τὴν κάτω καὶ δώστε της νερὸ κρού! Εἶπε ὁ γερο-παπὰς τοῦ χωριοῦ, σὰν ἔφτασαν ὅλοι κάτω. Καὶ γύρω της, σὰ σὲ πεθαμένη, στεκόταν ὅλος ἐκεῖνος ὁ κόσμος.

— Δὸς μου τὸ παιδάκι! Φώναξε μιὰ μάνα κι ὕστερα ἄλλη καὶ περισσότερες ἀπὸ δέκα ζητοῦσαν νὰ δώσουν τὸ γάλα τους στὸ κλαμένο μωρό.

— Κοιτάξετε, ἔλεγαν, οὔτε μιὰ γρατσουνιά δὲν ἔχει τὸ καμμένο· ὁ ἀετὸς φαίνεται ἔμπηξε τὰ νύχια του μέσα στὰ ροῦχα του καὶ τὸ σῆλι του.

Ἡ Ἄννα κάποτε ξύπνησε ἀπὸ τὸ βύθισμά της.

— Τὸ παιδί! τὸ παιδί! Φώναξε σὰν τρελή.

Ἐνας γείτονας τῆς ἔβαλε τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά. Κι αὐτὴ τὸ κοίταξε καλὰ καλὰ, ὕψωσε τὰ μάτια της στὸν οὐρανὸ, ἔκαμε τὸ σταυρὸ της καὶ σφίγγοντάς το, τὸ σκέπασε μ' ἀμέτοητα φιλιὰ.

ΤΑ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΑΤΑ

Μᾶς ἔφεραν μιὰ ὑπηρετρία Μυτιληνιά. Ἦταν ἀπὸ τὸ Καμμένο τὸ χωριό.

Ὅταν ἔβλεπε καρᾶβια νὰ περνοῦν, πολλές φορές ἄφηνε τὴ δουλειά της κι ἔτρεχε στὸ παράθυρο κατὰ τὴ θάλασσα καὶ κουνούσε τὸ μαντήλι της. Πότε ἔκλαιγε καὶ πότε γελοῦσε. Τότε ἡ θεία μου τὴ μάλωνε κι ἐκείνη τραγουδοῦσε δίστιχα παροπονετικά.

Ἐγὼ ἤμουν ὁ γραμματικός της. Τῆς ἔγραφα τὰ γράμματα καὶ διάβαζα ἐκεῖνα ποὺ λάβαινε. Δυὸ τρία δίστιχα στὴν ἀρχὴ γιὰ τὰ βάσανα τῆς ξενιτιάς καὶ ὕστερα δυὸ σελίδες χαιρετίσματα σ' ὅλους κι ὅλες μὲ ὀνόματα κι ἐπίθετα.

Πολλές φορές μοῦ φαινόταν αὐτὸ ἀνυπόφορο μαρτύριο κι ἔγραφα τὰ μισὰ ὀνόματα. Δὲν ἤξερα τί κακὸ μπορούσε νὰ κάμῃ ἡ παράλειψη αὐτή. Μὰ ἤρθε ἡ στιγμή νὰ καταλάβω τὸ σφάλμα μου καὶ πικρὰ νὰ μετανιώσω.

Ὁ θεῖος μου, καρβοκύρης, γνωστός σ' ὅλα τὰ ὠραῖα λιμάνια τῆς Μυτιλήνης, μὲ πῆρε τὸ καλοκαίρι νὰ ἰδῶ κι ἐγὼ τὸν τόπο μου.

Ἡ Ἀμερσουδά (ἔτσι τὴν ἔλεγαν τὴν ὑπηρετρία) μὲ παρὰ κάλεσε νὰ τῆς κάμω ἓνα γράμμα.

Μὰ ἡ εὐλογημένη ἀράδιασε τόσα ὀνόματα καὶ τόσο διαστικὴ ἦμουν ἐγώ, ὥστε τώρα δὲν ἔγραψα κανένα ἀπὸ τὰ χαιρετίσματα. Κι ὅταν τὴν εἶδα νὰ φιλῇ τὸ γράμμα καὶ νὰ μοῦ λέη : « Νὰ πῆς τῆς μανούλας, πὼς ἐδῶ τὸ φίλησα νά, σωστὰ ἐπάνω στὰ χαιρετίσματα », τότε μετάνιωσα, ἀλλὰ σύντομα ἔκρυψα τὸ γράμμα.

Ἐκαμα τὸ πρῶτο μου ταξίδι μὲ θαυμάσιο καιρὸ καὶ γνώρισα τὰ μαγικὰ ἀκρογιάλια τῆς πατρίδας μου· μὰ δὲ θὰ περιγράψω τὸ ταξίδι μου, παρὰ μόνον ὅτι μοῦ συνέβη στὸ χωριὸ τῆς Ἀμερσουδάς.

Ὅταν φτάσαμε στὸ Πλωμάρι, πῆρα ἄδεια ἀπὸ τὸ θεῖο μου κι ἀνέβηκα στὸ Καμμένο χωριὸ μὲ τὸ μουλάρι. Ἐλιές καὶ πεῦκα γλυκοφιλοῦνταν κι ἴσκιωναν τὸν περιποιημένο δρόμο. Βρούσες μαρμαρένιες στὸ δρόμο μὲ τὴν ἐπιγραφή : « Δροσίσου, ξένε, καὶ προσευχήσου γιὰ τὴν ψυχὴ μου » κι ἀπὸ κάτω ἦταν σκαλισμένο τὸ ὄνομα τοῦ δωρητῆ.

Ὁ ἀγωγιότης μου ἤξερε τὴν οἰκογένεια τῆς Ἀμερσουδάς.

— Καλοὶ ἄνθρωποι, νοικοκυραῖοι. Τὸ κορίτσι ξενιτεύτηκε, γιὰ νὰ ξεχρεωθοῦνε καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ σπίτι τους.

Φτάσαμε στὸ σπίτι τῆς Ἀμερσουδάς. Ἡ μητέρα της μᾶς δέχτηκε μ' ἀγάπη καὶ συγκίνηση. Μᾶς ἔφερε φρούτα καὶ δροσερὸ νερὸ καὶ ρακὶ γιὰ τὸν ἀγωγιότη. Κατόπι ἄρχισε τὶς ἐρωτήσεις γιὰ τὴν κόρη της.

— Μεγάλωσε ; θυμᾶται ;

Ἐδειξα τὸ γράμμα καὶ μαζεύτηκαν γύρω στὸν ἀγαλεῖο ὄλοι οἱ συγγενεῖς. Ἦθε κι ἡ γιαγιά μὲ τὸ δεκανίκι της.

Τότε ἡ Μαργέλα, ἓνα συγγενικὸ κορίτσι, διάβασε τὸ γράμμα καὶ τὰ στιχάκια. Μὰ ὅταν ἡ γριά, ποὺ τὴν ἔρωγε

μὲ τὰ θαμπά της μάτια, δὲν ἄκουσε τ' ὄνομά της στὰ χαιρετίσματα, ἔβρουπε τὸ πρόσωπό της μέσα στὸ μαῦρο μαντήλι τοῦ κεφαλιοῦ της κι ἔκλαιε πικρά. Κι ἡ νουνά της, μιὰ θεόροτη γυναίκα, πικράθηκε κι ἐκείνη καὶ δὲν τὸ κράτησε, μόνο εἶπε :

— Ἔ, στὴν ξενιτιὰ ξεχνοῦνε καὶ τὸ χωριὸ καὶ τὸ συγγενὴ καὶ τὸ φίλο.

Δυὸ χοντρά δάκρυα ἔβρεξαν τὸ πρόσωπο τῆς νουνᾶς.

Γύρισα καὶ εἶδα γύρω μου πικραμένα πρόσωπα καὶ μιὰ σιωπηλὴ κατάρα γιὰ τὴν ξενιτιὰ φτερούγιζε τριγύρω μου.

Ἡ συνείδησή μου σὰ νὰ μὲ μάλωνε. Ποῦ νὰ φανταστῶ, πὼς τὰ δυὸ ἐκεῖνα φύλλα τὰ χαιρετίσματα, ποὺ παράλειψα, θὰ σκόπιζαν τόση πίκρα καὶ θὰ γεννοῦσαν τόσα δάκρυα !

Δάκρυσα· θυμήθηκα τὸ φίλημα τῆς Ἀμερσοῦδας ἐπάνω στ' ἄγραφα χαιρετίσματα καὶ εἶπα :

— Τὸ καρᾶβι ἔφευγε καὶ δὲν πρόφτασα νὰ γράψω τὰ χαιρετίσματα γιὰ ὅλους σας, ποὺ μὲ παρακαλοῦσε ἡ Ἀμερσοῦδα. Μὰ δὲν ξεχνᾶ ἐκείνη κανένα. Ὅλους τοὺς θυμᾶται.

Ἡ γριὰ ἄνοιξε τὸ κατάμαυρο μαντήλι της καὶ φάνηκε τώρα γελαστὸ τὸ πρόσωπό της.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΟΜΙΣΤΗ

Κρέμασε στὸ ἀριστερὸ του πλευρὸ τὴν πέτσινη σάκα καὶ στὸ δεξιὸ τὴ μικρὴ τρουμπέτα τοῦ ὁ μπαρμπα-Μανολιός, ὁ γραμματοκομιστής, πήρε τὸ χοντρὸ ραβδί στὸ χέρι του καὶ ξεκίνησε νὰ μοιράσῃ τὰ γράμματα.

Θὰ πιάσῃ ἀπὸ τὴ Χώρα καὶ θὰ φτάσῃ ὡς τὰ κοντινὰ

χωριά και είναι ανάγκη να βιαστή, για να τα μοιράση όλα σήμερα.

Γέρασε στη δουλειά, τὸν πέρασε τὸ ἀγιάζι ὡς τὸ κόκαλο, τὸν μούσκεψαν οἱ νεροποντές, τὸν ζεμάτισαν τὰ θερινὰ λιόπυρα κι ὁ μπαρμπα-Μανολίδς δὲν καθυστέρησε ποτέ, οὔτε ἓνα γράμμα.

Ποτέ δὲ στάθηκε, οὔτε μπουκιά νὰ πάρη, ἂν δὲν ἄδειαζε ἡ σάκα του. Καὶ μάλιστα τὴν ἐποχή, πού ἔβραζε ὁ πόλεμος καὶ ἡ κάθε μάνα λαχταροῦσε νὰ μάθη ἀπὸ τὸ παιδί της, πού βρισκόταν στὸ μέτωπο.

Μπορεῖ νὰ φαίνεται στοὺς ἄλλους ταπεινὴ ἡ δουλειά, πού τοῦ ἀνάθεσε τὸ Κράτος. Αὐτὸς τὸ νιώθει τὸ καθήκον μέσα του νὰ τοῦ μιλή πιδ ζωηρὰ καὶ ἐγλωττα, ἀπὸ ὅσο θὰ μιλή καὶ σ' ἓνα μονάρχη ἀκόμη!

Καὶ τρέχει πάντα βιαστικὸς καὶ ἀντηχεῖ ἡ τρουμπέτα του παντοῦ καὶ ξεπετιοῦνται στὶς αὐλές, στὰ λιακωτά, στὸ δρόμο.

Καὶ αὐτὸς μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη πρόθυμα τοὺς μοιράζει τὴ χαρά.

— Καλῶς τὰ δέχτηκες κυρα-Μαριώ! Πάντα μὲ τὸ καλὸ κυρα-Σταμάταινα!

Μὰ πιδ πολὺ δείχνει τὴν καλοσύνη του σ' αὐτὲς πού φεύγουν μὲ παράπονο, γιατί δὲν εἶχαν γράμμα ἀπὸ τὸ δικό τους.

— Μὴ χολοσκᾶς, κυρα- Βγενιά, καὶ θάρθη ἢ σειρά σου.

— Καὶ σύ, Ρηγιώ, μὴ νοιάζεσαι μὲ τὸ αὐριανὸ ταχυδρομείο.

Καὶ τρέχει πάντα βιαστικὸς καὶ ἀντηχεῖ ἡ τρουμπέτα του παντοῦ κι ὅλοι τὸν περιμένουν σὰν τὸ Μουσεῖ, γιὰ νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ Σινᾶ.

Σήμερα ὅμως ἀλλάζει. Ὁ μπαρμπα-Μανολιὸς δὲ βιάζεται. Βαδίζει ἀργὰ καὶ ράθυμα, σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς. Καὶ ὅπου περνᾷ, δὲ βλέπουν τὸ χαμόγελο τῆς καλοσύνης του.

Πῶς τὸν βαραίνει ἡ σάκα του! Καὶ ἡ μικρὴ τρουμπέτα του μὲ δυσκολία φτάνει ὡς τὰ χεῖλη του.

Κάποτε βγάζει ἕνα γράμμα καὶ τοῦ κοιτάζει τὴ διεύθυνση καὶ τὸν ἀποστολέα, πού εἶναι τὸ ὄνομά του στὸ πίσω μέρος :

« Ἐλένην χήραν Βολωτᾶ. Ἀποστολεὺς Λοχαγὸς Ρήγας. »

Τὸ βάζει πάλι μὲς στὴ σάκα του καὶ προχωρεῖ κουνώντας τὸ κεφάλι θλιβερά.

Εἶναι ἕνα γράμμα, πὺ στέλνει ὁ λοχαγὸς στοῦ στρατιώτη τὴ μάνα. Καὶ ξέρεي ὁ Μανολιὸς τί λένε τέτοια γράμματα!

Ἡ καημένη ἡ Δενιώ! Μονάκριβο τὸν εἶχε τὸ Σταματιό. Κι ἡ καρδιά της ξέρει μὲ τί λαχτάρια τὸν ἀνάθρεψε κι ἔγινε παλικάρι κι ἦταν ἴδιος κι ἀπαράλλαχτος ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του! Μονάκριβο τὸν εἶχε κι ὡς τώρα εἶχε τὴν ἐλπίδα, πὺς θὰ γυρίσῃ ὁ Σταματιός της καὶ θὰ μπῆ καὶ πάλι στὸ σπίτι της ἡ χαρά. Μὰ τώρα! Αὐτὰ τὰ ξέρει ὁ Μανολιὸς καὶ νὰ γιὰτὶ βαδίζει σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς καὶ δὲν ἔχει δύναμη νὰ φέρῃ τὴ μικρὴ τρουμπέτα στὰ χεῖλη του.

Μὲ τί καρδιά νὰ τῆς τὸ δώσει τέτοιο γράμμα :

Σὲ μιὰ στιγμή τοῦ ἔρχεται στὸ νοῦ νὰ τὸ σκίση. Μὰ ἡ σκέψη αὐτὴ τοῦ κόβει τὰ ἦπατα.

— Ἐγὼ νὰ μὴ τὸ δώσω ; καὶ ποῦ τὸ βρήκα τὸ δικαίωμα αὐτό ; καὶ μάλιστα τὸ γράμμα, ποῦ στέλνει ὁ λοχαγὸς στοῦ στρατιώτη του τὴ μάνα γιὰ νὰ τῆς πῆ, πὼς ἡ Πατρίδα τὴν εὐγνωμονεῖ, γιατί γέννησε ἕναν ἥρωα, ποῦ θυσιάστηκε γι' αὐτήν.

Αὐτὰ τοῦ ἔρχονται στὸ νοῦ καὶ παίρνει τὴν ἀπόφαση νὰ κάμη ὅπως πάντα τὸ καθήκον του. Ἐξακολουθεῖ τὸ δρόμο του σκυφτὸς καὶ σκεπτικὸς καὶ δὲν ἔχει δύναμη νὰ φέρῃ τὴν τρουμπέτα στὰ χεῖλη του.

Καθὼς ὅμως περνοῦσε τὸ κοντόρεμα, γιὰ ν' ἀνεβῆ στὸ χωριό, ἀκούει δύο χωριανές, ποῦ λεύκαιναν ἐκεῖ πανιά, νὰ λένε :

— Ἡ δύστηνη Λενιώ βραδιάζει δὲ βραδιάζει ! Τὴν ἔφαγε τοῦ Σταμάτη τῆς ὁ καημός.

— Τρεῖς μῆνες ἔχει νὰ πάσῃ γράμμα ἀπὸ τὸ γιό της. Καὶ θέλεις νὰ τὸ φέρῃ τώρα ὁ Μανολιός ;

— Τώρα θὰ εἶναι πιά ἀργά. Σὲ λίγο αὐτὴ θὰ ξεψυχήσῃ !

Αὐτὰ ἀκούει ὁ Μανολιός καὶ μὲ μιᾶς φωτίζεται ἡ σκέψη του.

Ἀμέσως φέρνει στὰ χεῖλη του τὴν τρουμπέτα νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ χωριό, πὼς ἔρχεται ὁ ταχυδρόμος καὶ τρέχει κατὰ τὸ σίτι τῆς Λενιώ.

Σὲ λίγο φτάνει στὴν ἀλλή της καὶ μὲ προσποιητὴ χαρὰ φωνάζει δυνατά :

— Ἐλένη χίρα Βολωτᾶ· γράμμα ἀπὸ τὸ μέτωπο !

Ἡ ἑτοιμοθάνατη στὸ ἄκουσμα ὀρθάνοιξε τὰ μάτια της,

τὰ στήλωσε στὸ Μανολιό, πὺ εἶχε πατήσει τὸ κατόφλι καὶ
 ἓνα ἐλαφρὸ χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλη της.

Λένε πὺς τὸ χαμόγελο στάθηκε ἐκεῖ καὶ ὅταν τὴ διά-
 βαζαν στὴν ἐκκλησιά καὶ ὅταν τὴν κατέβαζαν στὸν τάφο.

Ὁ Μανολιός, ὁ γραμματοκομιστής, τὸ εἶχε κάμει καὶ
 τοῦτη τὴ φορὰ τὸ καθήκον του.

ΟΙ ΧΩΡΙΑΝΟΙ

Ὅλοι μας γνωρίζομαστε ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ·
 μὲ τὸ μικρὸ του τ' ὄνομα ἓνας τὸν ἄλλο κράζει,
 στὰ μυστικά μας δὲν μπορεῖ νὰ βάλουμε κλειδιά·
 ἔξερει καθένας στ' ἄλλουνοῦ τὰ μάτια νὰ διαβάξη.

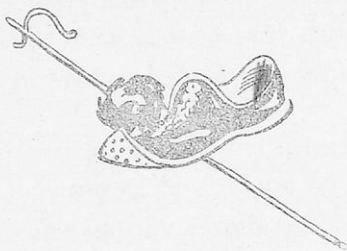
Σὰν ὅπως τὰ τρεχούμενα μοιράζομε νερὰ
 καὶ τὰ σπαρτὰ ποτίζομε μὲ τὴν ἀράδα,
 ἔτσι τὶς μοιραζόμαστε καὶ λύπη καὶ χαρὰ,
 γιὰ βρέχει σ' ὄλο τὸ χωριό, γιὰ σ' ὄλο εἶναι λιακάδα.

Γάμος ; ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ καὶ γέλια τὸ χωριό
 καὶ ἀντιλαλεῖ τὸ νυφικὸ τραγοῦδι πέρα ὡς πέρα.
 Θάνατος ; ὄλοι θλιβεροὶ καὶ ἀπ' τὸ καμπαναριὸ
 κατάμαυρο ἢ καμπάνα μας τὸν βάφει τὸν ἀέρα.

Διάπλατα τὶς ἐξώπορτες ἢ καλοσύνη ἀνοῖ
 καὶ στὸ παλάτι τοῦ τρανοῦ καὶ στοῦ φτωχοῦ τὴν τρούπα
 καὶ ὅποιος περάση καὶ ὅποιος μῆ γιορτὴ, καθημερινή,
 θὰ βοῆ στρωμένο καναπέ, θὰ βοῆ γλυκὸ στὴν κούπα.

Χώρα απ' τις έγνοιες τῆς ζωῆς, τοὺς Χάρους τοὺς πικροὺς.
 μὲς στὶς καρδιές μας ἔχομε παντοτινὸν Ἀπρίλη
 κι ὅσες τσουνίδες βγαίνουνε μονάχες στοὺς ἀγροὺς,
 ἐκεῖ ξεμοναχιάζονται πιχτιές στὸ χαμομήλι. X

Γ. Ἀθάνας.

m

mm

A - - - -

Η ΕΞΟΧΗ

Προβαίνει ο ήλιος μ' ὄλη του τὴ χάρη
 κι ἀπὸ λάμψη τὸν κόσμο πλημμυρίζει.
 Μὲς στὸ χωράφι, ἀτίμητο ζευγάρι
 ἀπὸ βόδια θωρεῖς νὰ τριγυρίζει.

Ἐδῶ κοιτᾶς περήφανο μοσχάρι
 στὸ πράσινο σιτάρι νὰ βαδίζει.
 Εἶν' ἄλλο ἐκεῖ γυρμένο στὸ χορτάρι
 καὶ τὸ πλατὺ ρουθούνη του καπνίζει.

Μύριες ἀξίνες σκάφτουνε τὴ γῆ
 κι ὑψωμένες στὸν ἥλιο λαμπυρίζουν.
 Στοὺς κάμπους βασιλεύει θεία σιγή.

Κι ἐνῶ θωρεῖς τὰ σπίτια νὰ καπνίζουν,
 ἄλλο πὰ δὲ γρικᾶς στὴ χαραυγή,
 παρὰ τὰ βόδια ἀγάλη νὰ μουγκρίζουν.

Στ. Μαρτζώκης.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α' ΤΕΥΧΟΥΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ Α΄ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

Α΄. Ἀπὸ τῆ θρησκευτικῆ ζωῆ.

	Σελίς
1. Ὁ κρυφὸς χριστιανός, <i>Ἰω. Δαμβέργη</i> (Διασκευὴ Δημ. Κοντογιάννη).....	7
2. Ὁ Ἅγιος Βασίλειος, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i>	10
3. Χρονιαῖρες μέρες (ποίημα), <i>Γ. Δροσίνη</i>	16
4. Στὸ Δρόμο τοῦ Γολγοθᾶ, <i>Π. Α. Παναγοπούλου</i>	17
5. Ἡ Λαμπρὴ (ποίημα), <i>Στ. Σπεράντσα</i>	20

Β΄. Ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν ζωῆ.

1. Στὸ φρούριο τῆς Ἐδέσσης, <i>Πηνελόπης Δέλτα</i>	21
2. Στὸ στρατόπεδο τοῦ Βουλγαροκτόνου, <i>Πηνελόπης Δέλτα</i> ..	26
3. Τὸ θάρος σῶζει, <i>Δημ. Δεληπέτρου</i>	32
4. Ὁ Βασίλειος ὁ Β΄ στὴν Ἀθήνα, <i>Δημ. Ζήση</i> (Διασκευὴ) ..	34
5. Ἡ πρωτοχρονιά στὰ βυζαντινὰ παλάτια, <i>Πλ. Ροδοκανάκη</i> . 38	38
6. Τὰ δυσκολόγηρα τῆς Ἁγία-Σοφίᾶς (παράδοση) <i>Νικολάου Βαφειάδου</i>	40
7. Τῆς Ἁγία-Σοφίᾶς (ποίημα δημοῶδες)	43
8. Τὸ Σουλωτόπουλο, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	45
9. Ἡ Σουλωτοπούλα, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	47

	Σελίς
10. Ἡ ἔξοδος, <i>Γ. Βλαχογιάννη</i>	48
11. Ἡ μεγάλη μάνα μας, <i>Δημ. Δεληπέτρου</i>	51

Γ'. Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ.

1. Τὰ κάλαντα (Χριστουγεννιάτικο), <i>Π. Δ. Παναγοπούλου</i> ..	57
2. Ἡ βασίλισσα, <i>Ἀλεξάνδρος Παπαδοπούλου</i>	61
3. Ὁ καθέννας ἀπὸ λόγου του (ποίημα), <i>Ἴω. Πολέμη</i>	64
4. Μητρικὴ ἀγάπη, <i>Δημ. Κοντογιάννη</i> (Διασκευὴ)	65
5. Τὰ χαιρετίσματα, <i>Ἀλεξάνδρος Παπαδοπούλου</i>	70
6. Τὸ καθήκον τοῦ γραμματοκομιστῆ, <i>Δημ. Δεληπέτρου</i>	72
7. Οἱ χωριανοὶ (ποίημα), <i>Γ. Ἀθάνα</i>	76
8. Ἡ ἔξοχὴ (ποίημα), <i>Στ. Μαρτζώκη</i>	78

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

